

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män 2023

MEDLINGS-
INSTITUTET

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män 2023

En rapport från Medlingsinstitutet

Författare: Peter Beijron och John Ekberg, Medlingsinstitutet.

Från SCB har Fredrik W. Andersson, Johan Lindberg och Daniel Widegren bidragit.

Form: MMX Reklambyrå

Medlingsinstitutet

Box 1236

111 82 Stockholm

Telefon: 08-545 292 40

info@mi.se

Webbplats: www.mi.se

Medlingsinstitutet

Medlingsinstitutet är en myndighet under Arbetsmarknadsdepartementet och har tre huvuduppgifter: ... att verka för en väl fungerande lönebildning.

... att ansvara för medling i arbetskonflikter.

... att vara statistikansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken.

Medlingsinstitutet har även i uppdrag att analysera löneutvecklingen ur jämställdhetsperspektiv. Årligen publiceras en rapport om löneskillnaden mellan kvinnor och män.

Medlingsinstitutets tidigare analyser ur ett jämställdhetsperspektiv

- Årsrapporter från och med år 2001
- Kvinnors och mäns löner jämförda yrke för yrke (rapport om löneskillnader 2004, publicerad 2006)
- Nio perspektiv på jämställdhet, antologi (publicerad 2009)
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2008 (publicerad 2009)
Fördjupning om hur yrkesuppdelningen påverkar löneskillnaderna
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2009 (publicerad 2010)
Fördjupning om hur förändringar i arbetskraftens sammansättning påverkar löneskillnader
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2010 (publicerad 2011)
Fördjupning om hur olika lönebegrepp påverkar bilden av löneskillnaderna
- Röster om lönebildning och medling (publicerad 2011)
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2011 (publicerad 2012)
Fördjupning om löneskillnad bland nyexaminerade och om löneskillnad mellan kvinnor och män ur ett åldersperspektiv
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2012 (publicerad 2013)
Fördjupning om nyexaminerade kvinnors och mäns matchning på arbetsmarknaden
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2013 (publicerad 2014)
Fördjupning om konsekvenserna av jobbyte för kvinnor och män
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2014 (publicerad 2015)
Fördjupning om löneskillnadens orsaker: löneökning- och struktureffekter
- Lönebildning och jämställdhet. Rapport om löneutveckling och avtalskonstruktioner efter ett regeringsuppdrag (publicerad 2015)
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2015 (publicerad 2016)
Fördjupning om förväntad och faktisk lön bland nyexaminerade kvinnor och män
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2016 (publicerad 2017)
Fördjupning om samvariationen mellan arbetad tid och löneskillnad mellan kvinnor och män
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2017 (publicerad 2018)
Fördjupning om förändringar i utbildning och andelen kvinnliga chefer
- Yrke lön och kön. En kartläggning av löneläget för 383 yrken efter ett regeringsuppdrag (publicerad 2018)
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2018 (publicerad 2019)
Fördjupning om löneskillnader och pendling och om regionala löneskillnader.
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2019 (publicerad 2020)
Fördjupning om pandemins effekter och om arbetsutbud, inkomst och lön
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2020 (publicerad 2021)
Fördjupning om pandemins effekter och arbetsmarknadens struktur
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2021 (publicerad 2022)
Fördjupning om kvinnor och män i chefsposition
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2022 (publicerad 2023)
- Inkomstskillnader mellan kvinnor och män (publicerad 2023)
- Rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män 2023 (publicerad 2024)
- Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män 2022 (publicerad 2024)
- Rapport om löneskillnaden mellan kvinnor och män 2024 (publicerad 2025)

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning.....	6
1. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män var 22,0 procent	8
1.1 Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män över tid	11
1.2 Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män – andra lägesmått och fördelning.....	14
1.3 Olika inkomstslag och hur de fördelas mellan kvinnor och män.....	18
2. Inkomstskillnader mellan kvinnor och män i olika grupper	21
2.1 Inkomstskillnader efter arbetsmarknadsstatus.....	23
2.2 Inkomstskillnader efter ålder.....	27
2.3 Inkomstskillnader bland inrikes och utrikes födda.....	32
2.4 Inkomstskillnader efter utbildningsnivå.....	35
3. Inkomstskillnader inom hushåll.....	37
4. Skillnad i kvinnors och mäns livsinkomster.....	42
4.1 Skillnad i sammanräknade förvärvsinkomster för kvinnor och män födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990	43
4.2 Uppskattad skillnad i livsinkomst mellan kvinnor och män födda 1990 respektive 2000.....	48
5. Livsinkomster för kvinnor och män med olika utbildningsnivåer	54
5.1 För de födda 1950 var skillnaden minst bland de med eftergymnasial utbildning	56
5.2 Skillnaden i inkomst mellan eftergymnasialt och gymnasialt utbildade varierar mellan kvinnor och män	59
5.3 Förändringar i befolkningens utbildningsnivå 1990–2023	62
Bilaga Fakta om rapporten	65
Bakgrund.....	65
Avgränsningar och definitioner	65
Populationsavgränsning.....	65
Inkomstbegrepp.....	66
Redovisningsgrupper	66
Arbetsmarknadsstatus	66
Anställda och företagare	66
Anställda efter sektor och personalkategori	68
Utbildningsnivå	68
Datamaterial.....	68

Förord

För tredje året publicerar Medlingsinstitutet en analys av inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män. Till skillnad från löneskillnaderna, som fokuserar på ekonomisk ersättning per en given arbetad tid, tar denna analys ett bredare grepp och fokuserar på individernas samtliga inkomster. Den uppgång av inkomstskillnaden som skedde under pandemin är nu utraderad i och med 2023 års inkomster.

År 2021 och 2022 präglades av pandemins effekter både på arbetsmarknaden och kapitalmarknaden. Årets rapport visar på en återgång till en något mindre inkomstskillnad. Samtidigt som den genomsnittliga skillnaden varierat något de senaste åren har utvecklingen för det stora flertalet i befolkningen gått mot minskade skillnader, om än i långsam takt. I tiondelen med de högsta inkomsterna har mer fluktuerande och ojämställda kapital- och näringsinkomster en större betydelse och vi ser därför inte någon minskning av den genomsnittliga skillnaden.

Intressant nog uppvisas i Medlingsinstitutets årliga lönerapporter inte en nedgång av löneskillnaden under dessa år. Det finns inte heller något som tyder på att förändringar av skatte- och försäkringssystem skulle ha bidragit till de minskade skillnaderna. Däremot har sannolikt minskade skillnader i hur mycket man arbetar en större betydelse.

I årets rapport finns också ett kapitel om utvecklingen av livsinkomsten för kvinnor och män med olika utbildningsnivå med. Flera av resultaten är mycket intressanta. Livsinkomsten blir i det långa loppet i genomsnitt högre med en längre utbildning för både kvinnor och män.

Det är emellertid slående att gymnasieutbildade män, och ibland också förgymnasialt utbildade män, i genomsnitt har högre livsinkomster än vad eftergymnasialt utbildade kvinnor har. För att veta mer om detta behöver en djupare analys göras av män och kvinnors skilda utbildningsval i både gymnasiet och högskolan. Sannolikt är utbildningsvalen en viktig faktor bakom inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor. Men det är absolut inte så enkelt som att mer utbildning per automatik skulle minska inkomstskillnaderna.

Vår ambition är inte att förklara vad inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män beror på utan att ge ett bra underlag för diskussion och policyutveckling inom området. Det hoppas vi att vi gör med denna rapport.

Stockholm i september 2025

Irene Wennemo
Generaldirektör

Sammanfattning

Denna rapport beskriver inkomstskillnaden mellan kvinnor och män år 2023. Bland annat beskrivs hur skillnaden påverkas av arbetsmarknads- och familjesituation samt skillnaden i livsinkomster.

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män har minskat jämfört med 2022

- En jämförelse av kvinnors och mäns disponibla inkomster visar att kvinnors inkomster var 22,0 procent lägre jämfört med mäns inkomster 2023. Det innebär att skillnaden har minskat med 1,3 procentenheter jämfört med den senaste inkomstrapporten från Medlingsinstitutet som avsåg 2022. I jämförelsen används genomsnittsvärden för kvinnors och mäns disponibla inkomster för hela befolkningen som är 20 år och äldre.
- Inkomstskillnaden kan jämföras med löneskillnaden som Medlingsinstitutet redovisade för 2023 som var 10,0 procent. Att skillnaden i genomsnittlig inkomst skiljer sig från skillnaden i genomsnittlig lön beror på att det är två olika begrepp som mäter två olika saker. Den disponibla inkomsten är ett mått som omfattar samtliga typer av inkomster och där även skillnader i arbetad tid påverkar utfallet.
- I och med att inkomstfördelningen är ojämn både bland män och kvinnor får de allra högsta inkomsterna stor inverkan på genomsnittsinkomsten. Det kan därför vara mer representativt att jämföra skillnaden mellan medianinkomsterna, alltså skillnaden mellan inkomsten för den mittersta kvinnan respektive mannen i inkomstfördelningen. Då får inte de allra högsta inkomsterna samma effekt. Vid en sådan jämförelse var skillnaden mindre än skillnaden i genomsnittlig inkomst. Skillnaden i medianinkomst uppgick till 17,8 procent 2023, vilket är en minskning med 0,6 procentenheter jämfört med 2022.
- Under perioden 2010 till 2020 var inkomstskillnaden mellan kvinnor och män cirka 23 procent, med endast mindre förändringar mellan enskilda år. Mellan 2020 och 2021 skedde en tydlig ökning av skillnaden. För 2023 återgick skillnaden till 2020 års nivå 22,0 procent. Totalt sett har skillnaden dock minskat med 1,5 procentenheter mellan 2010 och 2022.
- Jämför man i stället medianinkomsterna över samma period har det skett en märkbar minskning av skillnaderna. Sedan 2011 har skillnaden i medianinkomst minskat varje år, med undantag för 2019. Totalt har skillnaden mellan kvinnors och mäns medianinkomst minskat med 5,0 procentenheter mellan 2010 och 2023.

Inkomstskillnaden varierar mellan olika grupper

- I rapporten jämförs kvinnors och mäns inkomster i ett antal olika grupper, indelade efter arbetsmarknadsstatus, ålder, födelseland och utbildningsnivå. Gemensamt för samtliga grupper som beskrivs i rapporten, utom gruppen studerande, är att kvinnors genomsnittliga inkomster var lägre än mäns. Däremot varierade storleken på inkomstskillnaden mellan de olika grupperna.
- Jämför man olika grupper utifrån deras arbetsmarknadssituation var inkomstskillnaden störst bland pensionärer, där den uppgick till 22,3 procent. Näst störst var skillnaden inom gruppen sysselsatta, där den var 20,6 procent.
- Även inom gruppen sysselsatta varierade inkomstskillnadens storlek. Bland företagare var inkomstskillnaden större än bland anställda. Jämförs olika grupper av anställda var inkomstskillnaden störst bland tjänstemän i privat sektor och lägst bland anställda i kommuner.

- Bland utrikes födda uppgick inkomstskillnaden mellan kvinnor och män till 16,7 procent 2023. Det kan jämföras med inrikes födda där inkomstskillnaden var 23,1 procent. Samtidigt var det stora skillnader inom gruppen utrikes födda, både vad gäller inkomstens nivå och skillnaderna mellan kvinnor och män. Bland utrikes födda med en vistelsetid i Sverige på 0–9 år var inkomstskillnaden mellan kvinnor och män störst, 26,8 procent, samtidigt som inkomstnivån var klart lägre än för gruppen utrikes födda som helhet.

Inkomstskillnaden bland äldre

- Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män i åldersgruppen 65+ var 25,9 procent. Det är en minskning med 2,6 procentenheter jämfört med 2022. Förutom pensionsinkomsterna, som är den största inkomstkällan i denna grupp, påverkas inkomstskillnaderna bland de äldre även av skillnader i hur stor andel kvinnor och män som fortsätter att arbeta efter att de fyllt 65 år.
- Även inom gruppen äldre varierade storleken på skillnaden mellan kvinnor och män. Störst var inkomstskillnaden i åldersgruppen 65–74 år, där 31,6 procent av männen och 23,8 procent av kvinnorna fortfarande var sysselsatta i någon omfattning. I äldre åldersgrupper minskar både sysselsättningsgraden och inkomstskillnaden.

Inkomstskillnaden inom hushåll

- I rapporten beräknas även inkomstskillnaden mellan kvinnor och män boende i samma hushåll. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män i samma hushåll var 21,9 procent 2023. Jämför man skillnaden i hushåll med och utan hemmavarande barn framgår att skillnaden var större i hushåll med barn än hushåll utan barn. Över tid har inkomstskillnaden inom hushållen minskat, från 25,8 procent 2011 till 21,9 procent 2023.
- Delar man upp hushållen efter kvinnans ålder framgår att det är stora skillnader mellan de olika grupperna. I hushåll med hemmavarande barn var skillnaden störst i gruppen där kvinnorna var i åldern 20–29 år. I dessa hushåll hade kvinnor 38,1 procent lägre disponibel inkomst än männen.

Skillnader i livsinkomster

- Utifrån uppgifter för perioden 1968–2023 kan den sammanräknade inkomstskillnaden över tid för kvinnor och män födda olika årtionden beräknas. Resultaten visar att för individer födda 1950 var livsinkomstskillnaden vid 73 års ålder 26,8 procent. Männen hade sammanlagt tjänat 18,7 miljoner kronor, medan kvinnorna tjänat 13,7 miljoner kronor.
- Analysen visar en trend med minskade livsinkomstskillnader. För yngre årskullar går det inte att beräkna livsinkomsten vid 73 års ålder utan jämförelsen görs i stället på en ofullständig livsinkomst som uppnåtts vid en specifik ålder. Jämför man exempelvis livsinkomstskillnaden vid 40 års ålder var den 36,2 procent för individer födda 1950. För individer födda 1980 var motsvarande skillnad 21,7 procent, en minskning med 14,5 procentenheter.
- För de allra yngsta åldersgrupperna används en alternativ metod där beräkningar görs utifrån tvärsnittsdata det år personerna fyller 20. För personer födda år 2000 visar beräkningarna med denna metod att skillnaden i livsinkomst förväntas uppgå till 18,5 procent vid 73 års ålder.

1. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män var 22,0 procent

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män var 22,0 procent 2023. Skillnaden är beräknad utifrån uppgifter om individuell disponibel inkomst för alla individer i befolkningen som är 20 år eller äldre. Jämfört med 2022 så innebär det att skillnaden i genomsnittlig inkomst minskade med 1,3 procentenheter. Jämför man i stället kvinnors och mäns medianinkomster var skillnaden 17,8 procent 2023, vilket är en minskning med 0,6 procentenheter.

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män uppgick till 22,0 procent 2023. Jämfört med utfallet vid den senaste rapporten från Medlingsinstitutet som avsåg 2022 har skillnaden mellan kvinnor och män minskat med 1,3 procentenheter, från 23,3 procent. Under Covid 19-pandemin 2020–22 skedde stora och snabba förändringar av sysselsättning och arbetslöshet, vilket gör att det är svårt att säga något om den långsiktiga utvecklingen.

Skillnaderna i genomsnittlig inkomst påverkas kraftigt av att män är överrepresenterade i gruppen med de allra högsta inkomsterna. Jämför man i stället medianinkomster var skillnaden 17,8 procent, en minskning från 2022 med 0,6 procentenheter.

Under perioden 2010 till 2020 var skillnaden i genomsnittlig inkomst mellan kvinnor och män cirka 23 procent, med endast mindre förändringar mellan enskilda år. Mellan 2020 och 2021 skedde en tydlig ökning av skillnaden. I statistiken för 2023 sker dock en tillbakagång till 2020 års nivå. Totalt sett har skillnaden minskat med 1,5 procentenheter mellan 2010 och 2023.

Jämför man i stället medianinkomsterna över samma period ser utvecklingen annorlunda ut. Sedan 2011 har skillnaden i medianinkomst minskat varje år med undantag för 2019. Totalt har skillnaden minskat med 5,0 procentenheter mellan 2010 och 2023.

När skillnaderna i individuell disponibel inkomst jämförs inkluderas samtliga inkomsttyper. Även skillnader i positiva och negativa transfereringar beaktas. För såväl kvinnor som män är löneinkomster det vanligaste inkomstslaget. Skillnaden mellan kvinnor och män är större om endast marknadsinkomster jämförs, medan skillnaden blir något lägre i den disponibla inkomsten när man har tagit hänsyn till de in- och utbetalningar som transfereringssystemet medför.

FAKTA OM RAPPORTENS BERÄKNINGAR

Individuell disponibel inkomst: Summan av en enskild persons samtliga skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och övriga negativa transfereringar (kallas även för nettoinkomst). Den kan grovt delas in i tre delar: marknadsinkomster, inkomster från välfärdssystemet och skatter. Sammantaget ger dessa komponenter ett mått på individens disponibla inkomster under året.

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män: I denna rapport avser inkomstskillnaden mellan kvinnor och män skillnaden mellan medelvärdet (genomsnittet) för kvinnors disponibla inkomster och mäns disponibla inkomster.

Även om jämförelser av medelvärden är ett vanligt sätt att beskriva skillnader mellan grupper så finns det anledning att nyansera bilden. Detta eftersom inkomsterna är ojämnt fördelade inom grupperna och att de extremt höga inkomsterna som finns i toppen av fördelningen påverkar hur representativt medelvärdet blir. Därför kompletteras beskrivningen i rapporten med jämförelser av kvinnors och mäns inkomster beräknade för andra lägesmått som exempelvis medianinkomsten.

Befolkningen 20 år och äldre: Rapporten bygger på uppgifter för helårsbefolkningen som är 20 år eller äldre under året. Personerna ska dessutom ha varit folkbokförda i Sverige hela året samt ingå i ett hushåll med en disponibel hushållsinkomst skild från 0. Detta för att minska risken för att hushåll som av olika anledningar finns kvar i register, men inte ingår i befolkningen, räknas med.

Om Medlingsinstitutets rapporter om inkomstskillnader: Medlingsinstitutet har på uppdrag av regeringen gjort en årlig rapport av inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män sedan 2023.

Denna rapport är den tredje rapporten i ordningen. Disposition och omfattning skiljer sig något åt jämfört med den första rapporten. Exempelvis gjordes då en ingående beskrivning av samtliga inkomstslag.

I bilagan i slutet på rapporten beskrivs datamaterialet mer utförligt.

I **tabell 1.1** redovisas medelvärden för de olika inkomster och transfereringar som ingår i beräkningen för individuell disponibel inkomst. Den största posten utgörs av marknadsinkomsterna (A). Av dessa så utgör löneinkomster den största delen av inkomsterna bland både män och kvinnor. Skillnaden i löneinkomst var 25,9 procent 2023, vilket är mindre än skillnaden för de övriga marknadsinkomsterna. Särskilt stor var skillnaden mellan kvinnor och män vad gäller räntor och utdelning, där den var 63,8 procent år 2023.

När det gäller inkomsterna från välfärdsstaten (B) som helhet är skillnaderna mellan kvinnor och män relativt små. En mer detaljerad indelning visar att kvinnors inkomster är större för de inkomststyper som utgör kompensation för bortfall i marknadsinkomster, som till exempel sjukpenning och föräldrapenning. Däremot har män större pensionsinkomster, vilket även är den enskilt största inkomststypen bland välfärdsinkomsterna.

De negativa transfereringarna (C) utgörs framför allt av de skattebetalningar som individer gör till transfereringssystemet. Män betalade i genomsnitt mer skatt än kvinnor 2023, vilket följer av deras större marknadsinkomster.

Sammanlagt var skillnaderna mellan kvinnor och män större för marknadsinkomsterna än för disponibel inkomst, 31,9 procent. Efter att transfereringar beaktats återstår en genomsnittlig inkomstskillnad på 22,0 procent i disponibel inkomst.

TABELL 1.1 Individuell disponibel inkomst efter inkomstslag och kön, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Kronor respektive procent

	Båda könen	Män	Kvinnor	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023- 2022 (%-enheter)
A Marknaden	344 300	409 800	278 900	31,9	-1,1
A01 + löneinkomst	282 000	323 900	240 100	25,9	-0,5
A02 + näringsinkomst	6 600	9 500	3 800	60,1	0,3
A03 + ränta och utdelning	37 500	55 100	19 900	63,8	-7,8
A04 + kapitalvinst	18 200	21 400	15 100	29,3	-2,3
B Välfärdsstaten	114 800	115 100	114 500	0,5	-0,8
B01 Lönerelaterade ersättningar	19 000	16 400	21 500	-30,6	2,7
B02 + sjukpenning	5 600	4 300	6 900	-62,6	3,3
B03 + sjuk- och aktivitetsersättning	4 200	3 800	4 600	-21,7	0,6
B04 + föräldrapenning	5 200	4 000	6 500	-61,4	2,2
B05 + arbetsmarknadsstöd	3 900	4 400	3 400	21,1	2,6
B07 Pensioner	77 400	83 800	71 000	15,3	-1,5
BXX Bidrag	18 400	14 800	22 000	-48,9	11,1
C Negativa transfereringar	107 400	129 800	85 100	34,4	-0,9
C01 - skatt	104 900	127 100	82 800	34,8	-1,0
CXX - övriga negativa transfereringar	2 500	2 700	2 300	12,9	3,3
D Individuell disponibel inkomst	351 600	395 100	308 300	22,0	-1,3

Anmärkning: BXX är summan av olika bidrag: försörjningsrelaterade (B09), behovsprövade (B12) och övriga (B15). CXX är summan av C02 återbetalt studielån, C03 givet underhållsbidrag, C04 övriga negativa transfereringar.

Källa: SCB och egna beräkningar

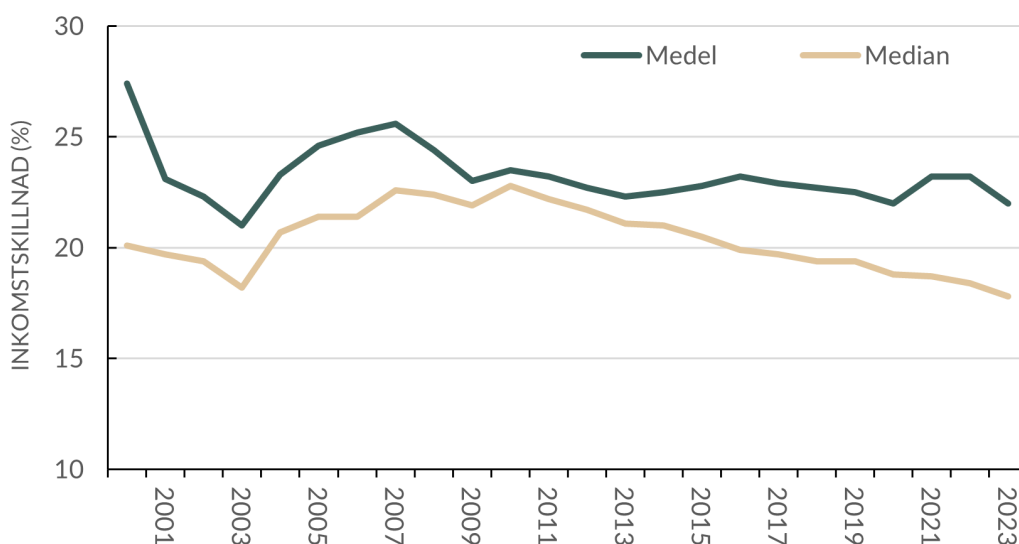
1.1 Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män över tid

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män minskade mellan 2022 och 2023, från 23,3 procent till 22,0 procent. Om man tittar på ett något längre tidsspann kan man konstatera att skillnaden, efter att ha fluktuerat mellan åren 2000 och 2009, varit relativt konstant därefter. Sedan 2010 har det inte varit några större förändringar.

Jämförs i stället skillnaden i medianinkomst ser utvecklingen annorlunda ut under de senaste åren. För perioden 2000 till 2009 följer skillnaden i median- och medelinkomst en likartad utveckling, men åren därefter har skillnaden i medianinkomst minskat tydligt, totalt sett med 5,0 procentenheter (**diagram 1.1**).

Att utvecklingen skiljer sig åt mellan de olika måtten beror på att inkomsterna är ojämnt fördelade och att de allra högsta inkomsterna har en stor påverkan på skillnaden i medelvärde.

DIAGRAM 1.1 Inkomstskillnad, disponibel inkomst, befolkningen 20 år och äldre, 2000–2023

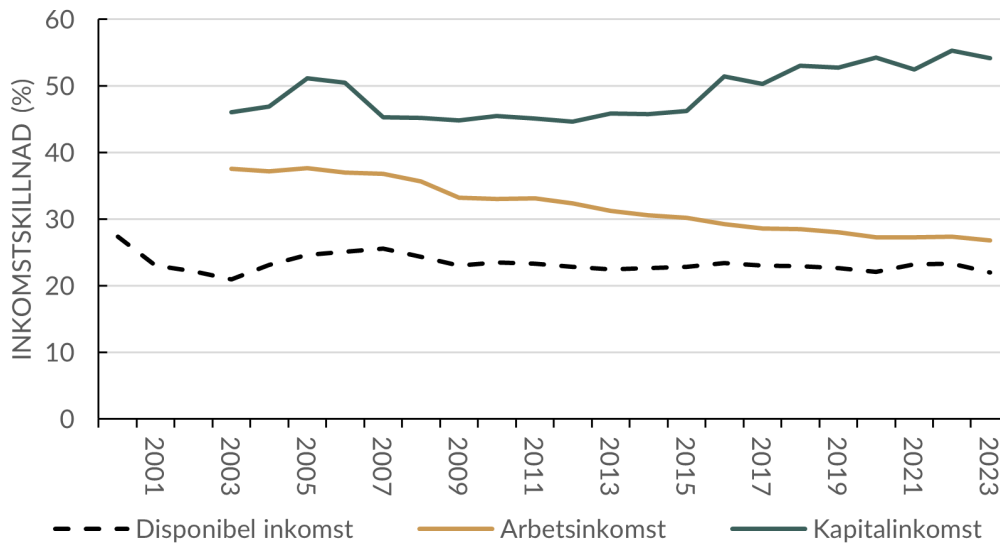

Källa: SCB och egna beräkningar

Skillnaderna är noterbara när man jämför utvecklingen för arbetsinkomster och kapitalinkomster separat (**diagram 1.2**). Då framgår att skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetsinkomster minskar över tid, samtidigt som skillnaden i kapitalinkomster ökar. De minskade skillnaderna i arbetsinkomster under perioden 2007 till 2020 sammanfaller med en minskning av löneskillnaden, vilket beskrivits i Medlingsinstitutets årliga rapporter om löneskillnaden mellan kvinnor och män.

Sett över hela inkomstfördelningen minskar skillnaderna i stora delar av befolkningen, samtidigt som de ökar i den absoluta inkomsttoppen. Totalt sett innebär det att en liten grupp män med stora inkomster, framför allt från kapital, gör att den sammantagna inkomstskillnaden knappt har förändrats de senaste åren.

DIAGRAM 1.2 Inkomstskillnad, disponibel inkomst arbets- samt kapitalinkomst, befolkningen 20 år och äldre, 2000–2023

Källa: SCB och egna beräkningar

Inkomstskillnaden och löneskillnaden – olika mått för jämställdhetsanalyser

Medlingsinstitutet har årligen analyserat löneutvecklingen ur ett jämställdhetsperspektiv sedan 2001. Sedan 2009 utkommer analysen i en separat rapport samtidigt som lönestrukturstatistiken för hela ekonomin publiceras.

Lön är en ersättning för utfört arbete under en given tidsenhet, till exempel månad eller timme. Det påverkas alltså inte av hur mycket tid som arbetas, utan kan ses som ersättningen för en enhet (exempelvis en månad) arbete.

När löneskillnaden mellan kvinnor och män analyseras används måttet **månadslön**. I måttet har löner för deltidsarbetande räknats om till att motsvara lön för heltidstjänstgöring och timlöner räknats om till månadslön. Månadslönemåttet är ett bruttolönemått, det vill säga det anges som lön före skatt.

Inkomst är ett begrepp där utbetalningarna under en viss period summerats. Vad som ingår varierar mellan olika inkomstmått beroende på vilken typ av analys man vill göra, se exempelvis tabell 1.1.

Den faktiska löneinkomsten som genererats av lönearbete är beroende av både lön och arbetad tid. I rapporten om löneskillnaden mellan kvinnor och män finns även en redovisning av skillnaden i arbetsinkomst för anställda. I och med det uppdrag som ligger till grund för denna rapport är det även möjligt att kontrastera med ytterligare inkomstmått. I **tabell 1.2** sammanfattas ett antal grundläggande dimensioner i de olika måtten.

TABELL 1.2 Olika mått för jämställdhetsanalys

Mått för jämförelse	Population	Justering för arbetad tid	Innehåll	Typ av mått	Skillnad 2023 (%)
Månadslön	Anställda 18–68 år	Uppräknad till heltid för deltidsarbetande	Grundlön, rörlig lön, vissa tillägg	Före skatt (brutto)	10,0
Arbetsinkomst	Anställda 18–68 år	Nej	Total löneinkomst	Före skatt (brutto)	18,7
Marknadsinkomst	Befolkningen 20+	Nej	Löne- och näringsinkomst samt kapitalinkomster (A01 till A04)	Före skatt (brutto)	31,9
Individuell disponibel inkomst	Befolkningen 20+	Nej	Alla inkomster minus negativa transfereringar	Efter skatt (netto)	22,0

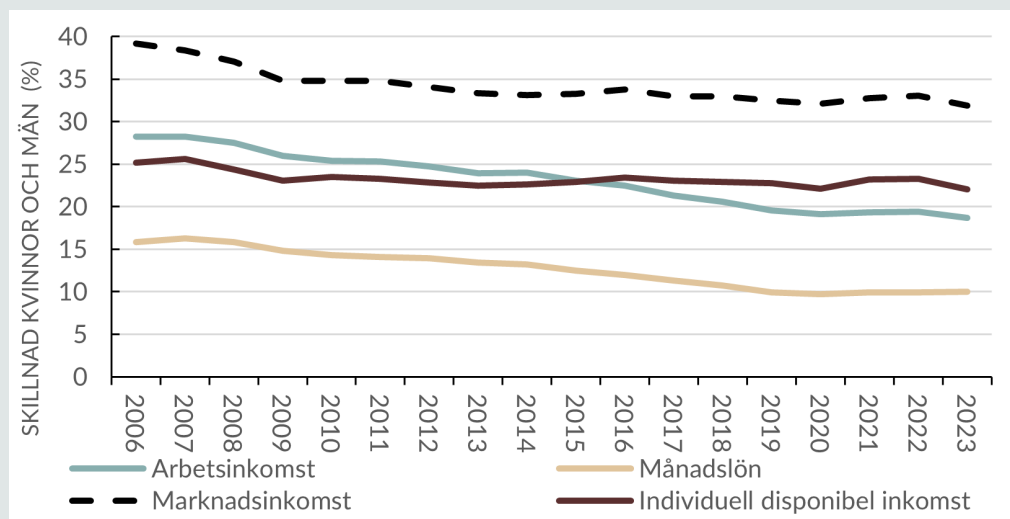
Löneskillnaden bland anställda kvinnor och män var 10,0 procent 2023. Om man lägger till effekten av arbetad tid till jämförelsen får man en skillnad i arbetsinkomst på 18,7 procent mellan anställda kvinnor och män.

Om vi inkluderar även kapitalinkomster och breddar populationen till hela befolkningen, 20 år eller äldre, uppgick skillnaden till 31,9 procent. För att komma fram till skillnaden i individuell disponibel inkomst 2023, som alltså var 22,0 procent, lägger vi slutligen till kvinnors och mäns positiva och negativa transfereringar.

I **diagram 1.3** visas utvecklingen över tid för skillnaden mellan kvinnor och män enligt dessa olika mått. Tydligt är att både skillnaden i månadslön och skillnaden i arbetsinkomst minskar under perioden 2006–2023. Minskningen är större för arbetsinkomsterna eftersom både löneskillnaden och skillnaden i arbetad tid minskat under perioden.

Vad gäller de bredare inkomstmått som avser hela befolkningen är den disponibla inkomsten det mått där skillnaden minskat minst, totalt 3,2 procentenheter under perioden 2006–2023. Som visats ovan beror det dels på effekter av de allra högsta inkomsterna, men att skillnaden minskar mellan dessa indikerar även att transfereringssystemets effekt på skillnaderna minskar över tid.

DIAGRAM 1.3 Olika mått på ekonomisk jämställdhet, 2006–2023

Källa: Medlingsinstitutet, SCB och egna beräkningar

1.2 Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män – andra lägesmått och fördelning

Medelvärden är ett vanligt sätt att jämföra olika grupper utfall, men dessa kan vara mer eller mindre representativa för gruppen beroende på hur fördelningen ser ut. För att komplettera analysen visas i detta avsnitt den underliggande fördelningen samt beräkningar av inkomstskillnaden utifrån andra beskrivande mått såsom median eller inkomsten i olika percentiler.

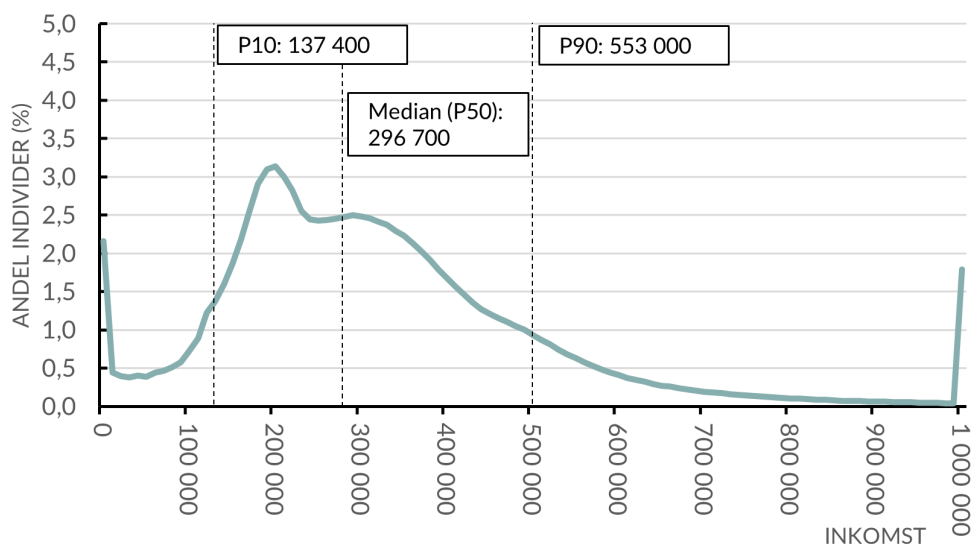
Diagram 1.4 visar fördelningen av disponibel inkomst i befolkningen 20 år och äldre för 2023. Medianvärdet, det vill säga percentil 50, anger den nivå av disponibel inkomst som den ena hälften av befolkningen har mindre än och den andra hälften har mer än. Det kan även sägas vara den disponibla inkomstnivån för den mittersta individen, när alla individer sorterats efter nivå på disponibel inkomst.

Medianen uppgick till 296 700 kronor 2023. Det kan jämföras med den genomsnittliga inkomsten som uppgick till 351 600 kronor. Skillnaden beror på att spridningen av disponibel inkomst är större bland de inkomster som ligger över medianinkomsten än spridningen bland de disponibla inkomster som ligger under medianinkomsten.

Inkomstfördelningen i diagram 1.4 visar att det finns en stor andel individer samlade vid ett par distinkta inkomstnivåer. Den första vid inkomstvärden mellan 150 000 och 230 000 kronor, där individer som i huvudsak har inkomster från välfärdssystemet återfinns. Totalt utgör denna del av fördelningen 24,1 procent av samtliga individer. Den andra ansamlingen, där 19,6 procent av alla individer finns, kan noteras vid en inkomstnivå på mellan 250 000 och 320 000 kronor. Här återfinns i större utsträckning individer med arbetsinkomster.

Värdet i den 10:e percentilen (P10) anger att 10 procent av befolkningen har en disponibel inkomst lika med eller lägre än 137 400 kr, och på motsvarande sätt anger den 90:e percentilen (P90) att 10 procent av befolkningen har en disponibel inkomst lika med eller högre än 553 000 kronor. Andelen med en disponibel inkomst högre än eller lika med 1 000 000 kronor har av diagramtekniska skäl summerats i den del av kurvan som avser denna nivå.

DIAGRAM 1.4 Fördelning av disponibel inkomst, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Anmärkning: Disponibla inkomster lika med eller högre än 1 000 000 kronor har summerats i den del av kurvan som avser denna nivå.

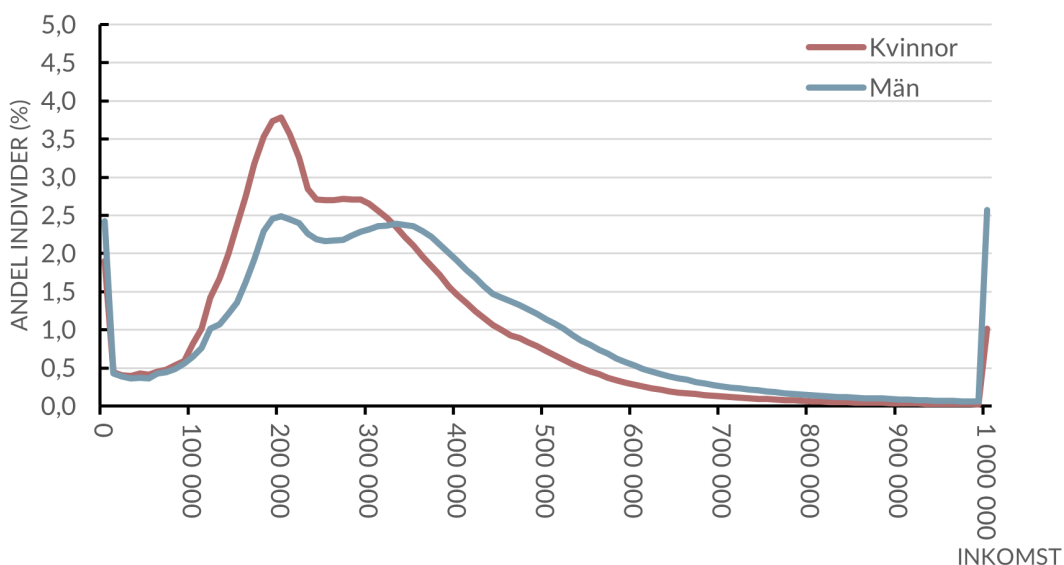
Källa: SCB och egna beräkningar

Diagram 1.5 visar 2023 års fördelning av disponibel inkomst i befolkningen 20 år och äldre, uppdelat efter kön. I diagrammet syns det att det finns en tydlig skillnad mellan kvinnors och mäns fördelning av disponibel inkomst. Mäns fördelning är tydligt plattare än kvinnors och man kan även notera att män har en högre representation vid högre inkomstnivåer. Upp till en disponibel inkomst på 300 000 kronor var andelen kvinnor större än andelen män men över denna nivå var andelen män större. Man kan även se att kvinnor och män samlas kring de tydliga toppar som beskrevs i diagram 1.4 på olika sätt. Framför allt är koncentrationen av individer vid inkomstnivåer strax under 200 000 kronor högre bland kvinnor än bland män.

Vid de allra högsta inkomsterna är andelen män mer än dubbelt så stor som andelen kvinnor. Andelen personer med inkomster på 1 miljon kronor eller mer var 2,6 procent bland män och 1,0 procent bland kvinnor.

Delar man i sin tur upp denna grupp i mindre beståndsdelar framgår att merparten hade en disponibel inkomst mellan 1 och 2 miljoner. Samtidigt så är män mer överrepresenterade ju högre inkomsterna är. I den översta tusendelen av fördelningen, bland personer med mer än 10 miljoner kronor i inkomst, var antalet män fem gånger så stor som antalet kvinnor.

DIAGRAM 1.5 Fördelning av disponibel inkomst uppdelat efter kön, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Anmärkning: Disponibla inkomster lika med eller högre än 1 000 000 kronor har summerats i den del av kurvan som avser denna nivå.

Källa: SCB och egna beräkningar

I **tabell 1.3** sammanfattas inkomstskillnaden vid olika percentiler som kan plockas ut ur fördelningarna ovan. Skillnaden mellan medianvärden, alltså mellan de mittersta observationerna av disponibel inkomst för män respektive kvinnor, uppgick till 17,8 procent. Vid den 75:e och 90:e percentilen är skillnaden fortfarande på en liknande nivå. Trots det är skillnaden i genomsnittlig inkomst klart högre på 22,0 procent. Det indikerar att det är för inkomster inom den översta tiondelen som skillnaderna mellan kvinnor och män är särskilt stora.

TABELL 1.3 Inkomstskillnad, individuell disponibel inkomst, olika lägesmått, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Procent

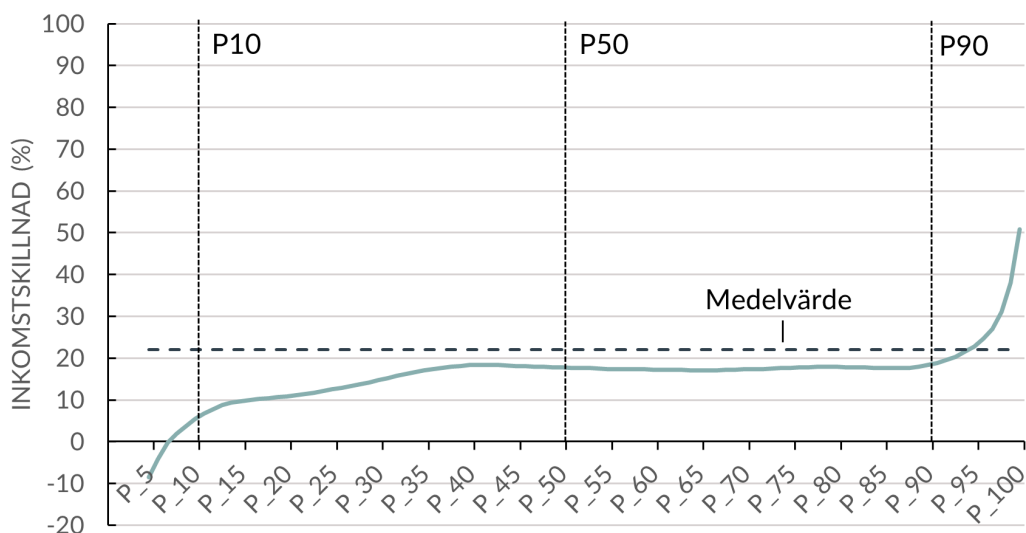
	Medel	P10	P25	Median	P75	P90
2020	22,1	7,6	14,9	18,9	17,4	17,7
2021	23,2	8,7	15,7	18,7	17,3	18,2
2022	23,3	9,0	14,8	18,4	17,3	18,3
2023	22,0	5,5	12,5	17,8	17,7	18,3

Källa: SCB och egna beräkningar

Ett sätt att illustrera hur skillnaden ser ut över hela inkomstfördelningen är att visa den procentuella skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster för varje enskilt percentilvärde. I **diagram 1.6** kan man se att inkomstskillnaden bland den fjärdedel av befolkningen med lägst inkomster (25:e percentilen, eller P25) understiger 15 procent. För de två tredjedelar av befolkningen som ligger mellan percentil 25 och 91, var inkomstskillnaden mellan 15 och 20 procent.

Det är noterbart att det endast är bland de individer som befinner sig i någon av de översta fem percentilerna i inkomstfördelningen som skillnaderna mellan kvinnors och mäns inkomster är större än den genomsnittliga skillnaden. I den 95:e percentilen har inkomstskillnaden ökat till 22,8 procent och i den 99:e percentilen är den 38,0 procent, alltså mer än dubbelt så stor jämfört med skillnaden i den mittersta observationen (medianen).

DIAGRAM 1.6 Inkomstskillnad vid respektive inkomstpercentil, befolkningen 20 år och äldre, 2023

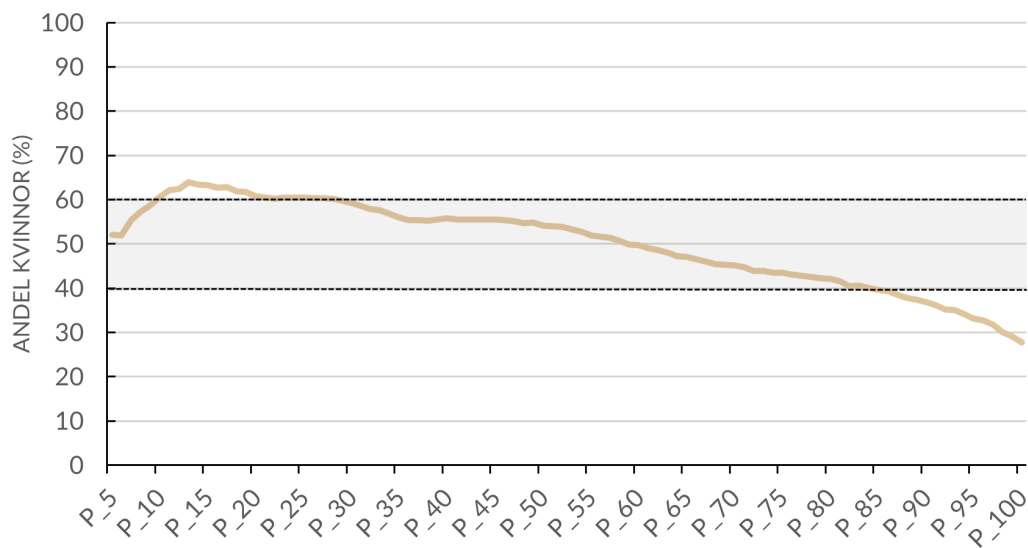

Anmärkning: Percentiler under P5 är uteslutna på grund av diagramtekniska skäl

Källa: SCB och egna beräkningar

I **diagram 1.7** visas i stället andelen kvinnor per inkomstpercentil i befolkningen. Det framgår då att det finns ett segment med låga inkomster (mellan den 10:e och 20:e percentilen) som är kvinnligt dominerade. Det gråmarkerade området täcker andelen 40–60 procent, alltså det område som definieras som könsbalanserat. På motsvarande sätt är det översta segmentet, 85:e percentilen och över, manligt dominerat. Andelen män tilltar i den översta delen av fördelningen, 60,4 procent vid den 85:e percentilen och 72,3 procent vid den 100:e percentilen.

DIAGRAM 1.7 Andel kvinnor vid respektive inkomstpercentil, befolkningen 20 år och äldre, 2023

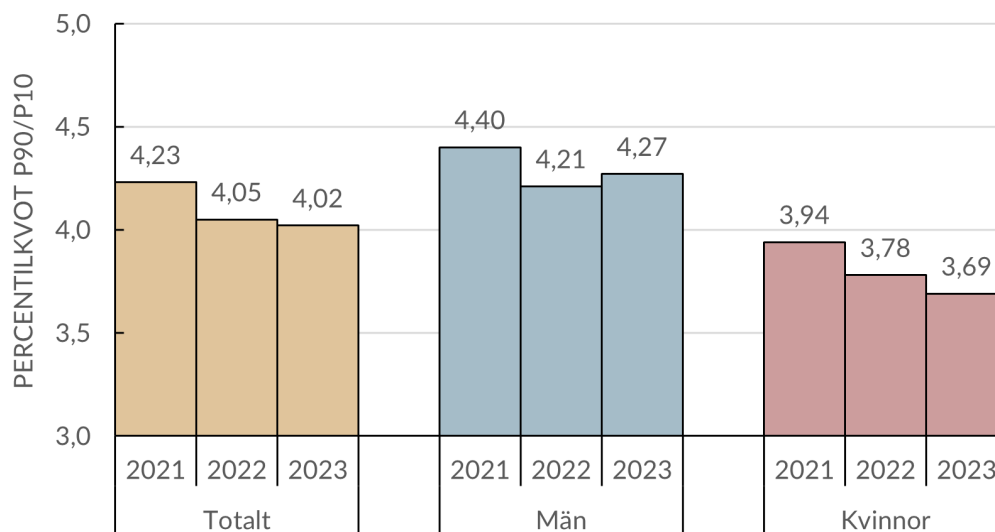

Anmärkning: Percentiler under P5 är uteslutna på grund av diagramtekniska skäl

Källa: SCB och egna beräkningar

Ett sätt att beskriva inkomsternas spridning är att ta kvoten mellan inkomstbeloppen vid olika percentiler, se **diagram 1.8**. Tar man värdet i den 90:e percentilen delat med värdet i den 10:e percentilen får man ett sammanfattande mått på den totala inkomstspridningen. För år 2023 var percentilkvoten P90/P10 för den individuella disponibla inkomsten 4,02. Det innebär att den tiondel med högst inkomst hade minst fyra gånger så hög inkomst som den tiondel med lägst inkomst. Jämför man kvinnor och män framgår att inkomstspridningen var lägre bland kvinnor än bland män, 3,69 jämfört med 4,27. Bland kvinnor har inkomstspridningen minskat under de senaste åren medan det inte finns någon tydlig trend bland männen.

DIAGRAM 1.8 Percentilkvot P90/P10, individuell disponibel inkomst, befolkningen 20 år och äldre, 2021–2023

Källa: SCB och egna beräkningar

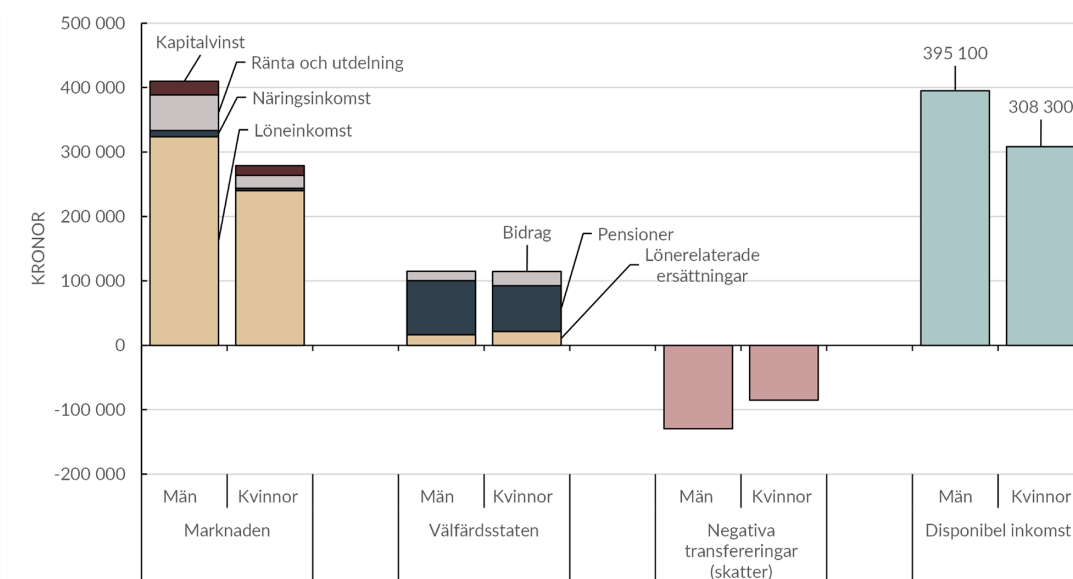
1.3 Olika inkomstslag och hur de fördelas mellan kvinnor och män

I rapporten analyseras framför allt den disponibla inkomsten, vilket innebär att samtliga inkomsttyper inkluderas, se **diagram 1.9**. Detta för att spegla de totala inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män på ett rättvist sätt. För såväl kvinnor som män är löneinkomster det vanligaste inkomstslaget. Bland marknadsinkomsterna är det även det inkomstslag där de genomsnittliga skillnaderna är minst. Detta kan ses som en naturlig konsekvens av de minskade skillnaderna i lön och arbetstid som noterats under lång tid, även om denna minskning stannat av de senaste åren.¹ Skillnaden i löneinkomst var 25,9 procent 2023.

För närings- och kapitalinkomst var skillnaderna större. Det ska dock noteras att fördelningen av dessa inkomster gör tolkningen av den genomsnittliga skillnaden svår då de är koncentrerade till en väldigt liten del av befolkningen.

¹ Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2022, *Medlingsinstitutet*

DIAGRAM 1.9 Individuell disponibel inkomst, medelvärden, efter kön och inkomsttyp, befolkningen 20 år och äldre, 2023

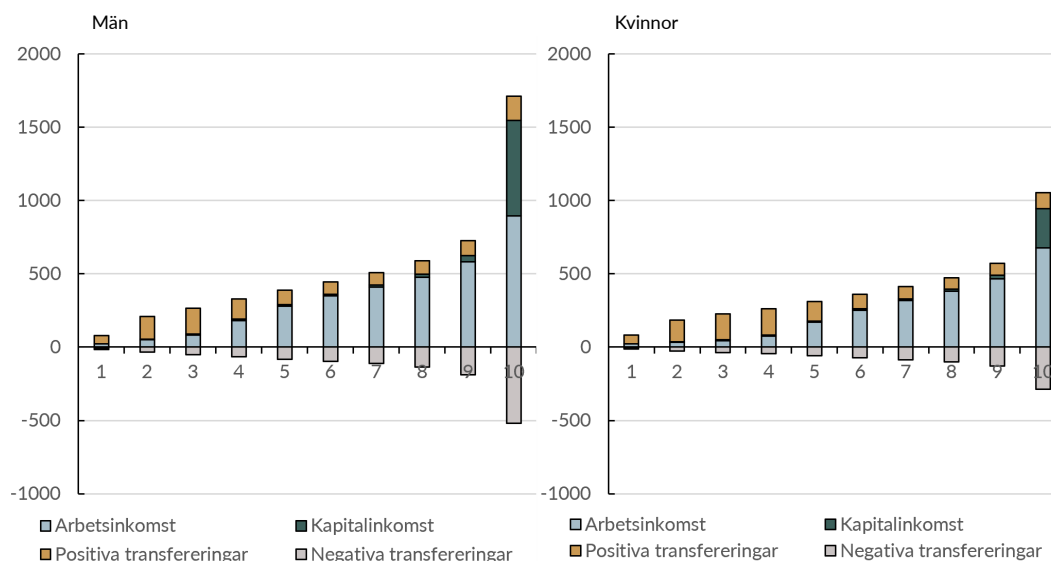
Källa: SCB och egna beräkningar

Ett sätt att visualisera skevheten i fördelningarna av disponibel inkomst för kvinnor och män är att redovisa genomsnittlig disponibel inkomst i olika delgrupper. I diagram 1.10 har kvinnor och män delats upp i tio grupper (deciler) efter nivån på deras disponibla inkomster.

Inom varje decilgrupp har sedan medelvärden beräknats för de olika inkomstslagen.

För att göra diagrammet enklare att tyda har vissa inkomstslag från diagram 1.9 ovan grupperats. Vad man kan se är att den disponibla inkomsten (nettot av positiva och negativa värden) är klart högre i den tionde decilen bland både män och kvinnor. Samtidigt är skillnaderna bland män mer uttalade, och kapitalinkomsternas effekt större. Medan arbetsinkomsterna är ojämnt fördelade till högre inkomstnivåer är kapitalinkomsterna i princip uteslutande koncentrerade till enbart den översta tiondelen.

DIAGRAM 1.10 Disponibel inkomst efter inkomstslag och decil, 1000-tals kronor, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

En mer detaljerad bild av vad den disponibla inkomsten består av ges i **diagrammen 1.11a-1.11c**. Även här har befolkningen delats in i tio grupper efter storleken på deras disponibla inkomst. Men här visas hur stor andel av bruttointkomsten som utgörs av olika inkomstslag (andel av inkomst före skatt).

Ett tydligt mönster nedan är att ju lägre inkomstnivå, desto större andel av inkomsterna kommer från transfereringssystemet. Det är även så att en relativt stor andel av de med en lägre inkomstnivå är pensionärer, vilket återspeglas av att pensionsinkomsternas andel är stor i dessa decilgrupper.

I de staplar som representerar den övre delen av inkomstfördelningen är det i stället arbetsinkomster som är den klart största inkomstkällan. Samtidigt framgår det även här tydligt att kapitalinkomsterna är extremt ojämnt fördelade. Dessa är endast av marginell storlek i alla grupper utom i den tiondel med högst inkomster. I samtliga övriga grupper var andelen mindre än 5 procent medan andelen i den tionde decilen var 33,0 procent.

DIAGRAM 1.11A Bruttointkomst, efter decil och inkomstslag, befolkningen 20 år och äldre, 2023, procent

Båda Könen

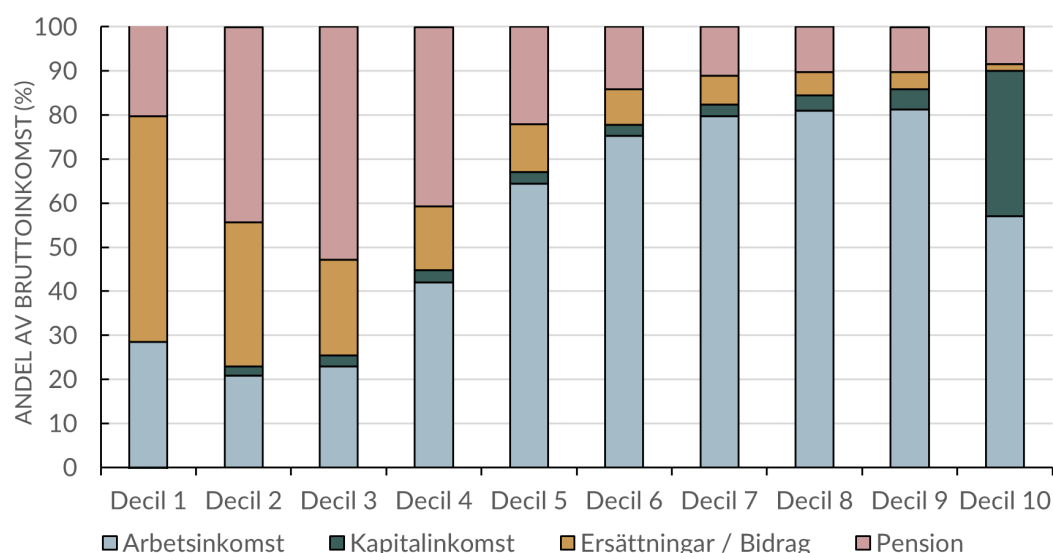

DIAGRAM 1.11B Män

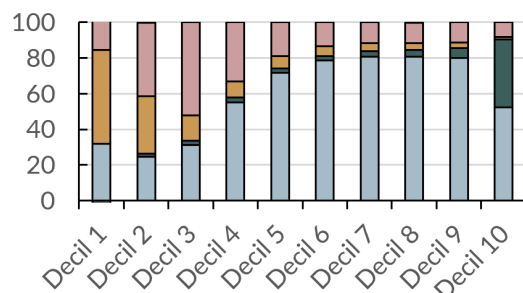
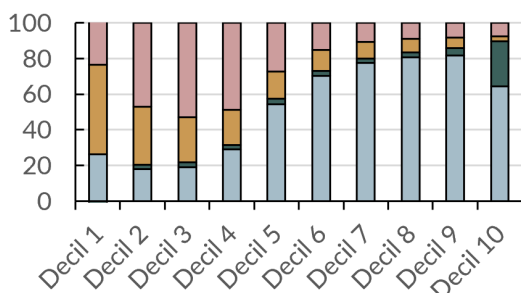

DIAGRAM 1.11C Kvinnor

Källa: SCB och egna beräkningar

2. Inkomstskillnader mellan kvinnor och män i olika grupper

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män i hela befolkningen 20 år och äldre var 22,0 procent 2023. Jämför man kvinnors och mäns inkomster i olika grupper inom befolkningen framgår att denna skillnad varierar mellan dessa.

Uppdelat efter deltagande på arbetsmarknaden var inkomstskillnaden mellan kvinnor och män större bland de som arbetade jämfört med de som inte arbetade. Även inom dessa grupper fanns det dock stora skillnader. Exempelvis var skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster större bland företagare än bland anställda.

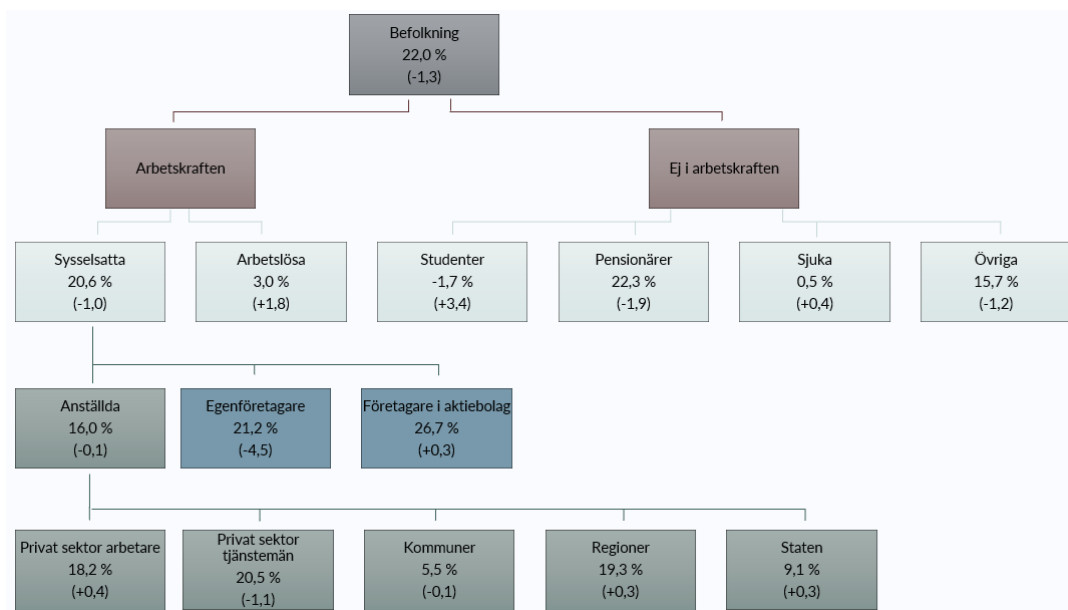
Skillnaden mellan könen i disponibel inkomst varierar även beroende på andra faktorer som ålder och födelseland.

Den viktigaste faktorn som styr nivån på den disponibla inkomsten för både kvinnor och män har att göra med etableringen på arbetsmarknaden. I rapporten används Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) för att kategorisera befolkningen i olika grupper efter deras deltagande på arbetsmarknaden. För en ingående beskrivning av BAS, se bilaga i slutet av denna rapport.

Utöver BAS används ytterligare information för att kunna dela in den arbetande delen av befolkningen i mer detaljerade grupper, exempelvis delas anställda upp efter sektor och personalkategori i privat sektor. I **figur 2.1** sammanfattas skillnaderna i genomsnittlig disponibel inkomst mellan män och kvinnor i alla de olika undergrupperna. För varje undergrupp redovisas inkomstskillnaden och inom parentes förändringen sedan 2022.

Om man utgår från den grundläggande indelningen av arbetsmarknadsstatus var inkomstskillnaden störst bland pensionärer, där den uppgick till 22,3 procent. Näst störst var skillnaden bland de sysselsatta, där den var 20,6 procent. Även inom gruppen sysselsatta varierade storleken på inkomstskillnaden. Bland företagare var inkomstskillnaden större än bland anställda. Jämförs olika grupper av anställda var inkomstskillnaden störst bland tjänstemän i privat sektor och lägst bland anställda i kommuner.

FIGUR 2.1 Inkomstskillnad mellan kvinnor och män i olika grupper på arbetsmarknaden, förändring i procentenheter från 2022 inom parentes, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

TABELL 2.1 Inkomstskillnad mellan kvinnor och män i olika grupper på arbetsmarknaden, 2023

	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)		Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)
Befolkningen	22,0	-1,3			
Sysselsatta	20,6	-1,0	Ej sysselsatta	16,6	-1,8
Anställda	16,0	-0,1	Arbetslösa	3,0	1,8
Privat sektor	15,1	-0,4	Studerande	-1,7	3,4
Arbetare	18,2	0,4	Pensionärer	22,3	-1,9
Tjänstemän	20,5	-1,1	Sjuka	0,5	0,4
Uppgift saknas	18,4	2,7	Övriga	15,7	-1,2
Offentlig sektor	11,9	0,2			
Kommuner	5,5	-0,1			
Regioner	19,3	0,3			
Staten	9,1	0,3			
Företagare	31,1	-1,3			
Egenföretagare	21,2	-4,5			
Företagare i AB	26,7	0,3			

Källa: SCB och egna beräkningar

I **tabell 2.2** redovisas inkomstskillnader efter olika demografiska redovisningsgrupper. Delar man upp befolkningen i olika åldersgrupper var inkomstskillnaderna större för personer i åldern 65 år och uppåt än i den del av befolkningen som är 20–64 år. Särskilt framstår skillnaderna i befolkningen 65–74 år som relativt stora.

Inrikes födda har generellt högre inkomster än utrikes födda, och även detta samvarierar med att inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor är högre bland inrikes födda än för utrikes födda. Bland utrikes födda finns en stor spridning i inkomstnivå och skillnad, exempelvis är inkomstskillnaden mellan kvinnor och män större bland personer med kort vistelsetid samtidigt som den är relativt liten bland kvinnor och män med afrikansk bakgrund.

TABELL 2.2 Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män i olika demografiska grupper, 2023

	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)		Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)
Befolkningen efter födelseland			Befolkningen efter ålder		
Inrikes födda	23,1	-1,4	20 år och äldre	22,0	-1,3
Utrikes födda	16,7	-0,7	20-64 år	20,2	-0,8
Utrikes födda			65 år +	25,9	-2,6
Vistelsetid			65-74 år	26,7	-2,4
0-9 år	26,8	-0,4	75-84 år	25,3	-2,6
10-19 år	13,6	-1,1	85 år +	16,4	-2,5
20-29 år	12,4	0,5	Befolkningen efter utbildningsnivå		
30 + år	14,8	-1,7	Förgymnasial utbildning	23,7	-2,4
Födelseregion			Gymnasial utbildning	23,9	-1,1
Afrika	9,5	-0,3	Eftergymnasial utbildning, kort	29,8	-0,2
Amerika	15,1	-2,4	Eftergymnasial utbildning, lång	26,2	-1,0
Asien	18,2	-0,7			
Europa	18,0	-0,9			

Källa: SCB och egna beräkningar

2.1 Inkomstskillnader efter arbetsmarknadsstatus

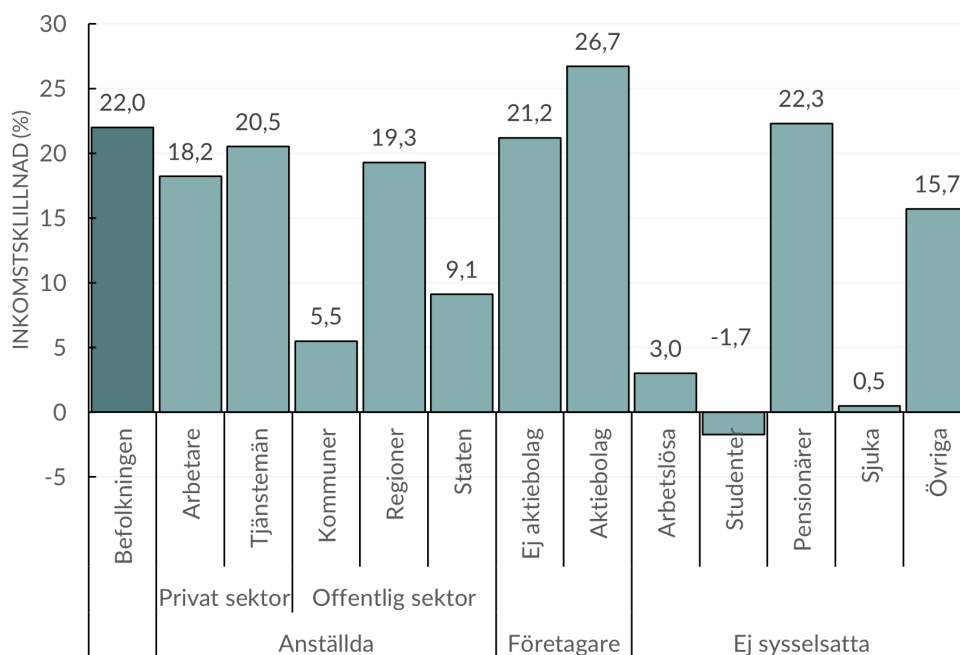
I **diagram 2.1** visas inkomstskillnaden mellan kvinnor och män uppdelat efter arbetsmarknadsstatus. På övergripande nivå kan man konstatera att inkomstskillnaden är större bland individer som är sysselsatta jämfört med de som inte är sysselsatta. Detta är ett förväntat resultat då inkomsterna från de ej sysselsatta i huvudsak kommer från välfärdsstaten och därmed inte har samma spridning som marknadsinkomsterna.

Inom gruppen sysselsatta var inkomstskillnaden dubbelt så stor bland företagare jämfört med bland anställda. Inom gruppen anställda var skillnaden störst bland tjänstemän inom privat sektor. I privat sektor har skillnaden jämfört med 2022 ökat bland arbetare och minskat bland tjänstemän.

Inom gruppen ej sysselsatta varierar storleken på skillnaden kraftigt. I grupper vars huvudsakliga inkomster kommer från transfereringssystemet, alltså de som var arbetslösa, studerande eller sjuka, var skillnaderna små. I dessa grupper var skillnaden mellan kvinnor och män som störst bland arbetslösa, där mäns inkomster i genomsnitt var 3,0 procent högre.

Däremot var skillnaden större bland pensionärer än bland befolkningen som helhet, 22,3 procent. Gruppen pensionärer beskrivs mer utförligt nedan i avsnitt 2.2. Slutligen utgörs gruppen övriga av de individer som lämnar små spår efter sig i de administrativa register som används för klassning av arbetsmarknadsstatus. Det är en splittrad grupp där inkomsterna framför allt kommer från antingen transfereringar eller kapitalinkomster.

DIAGRAM 2.1 Inkomstskillnad efter utökad arbetsmarknadsstatus, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Anmärkning: Individer i privat sektor utan yrkesuppgift kan ej klassificeras som arbetare eller tjänstemän och är därmed inte med i diagrammet. Uppgifter för denna grupp finns i tabellbilagan.

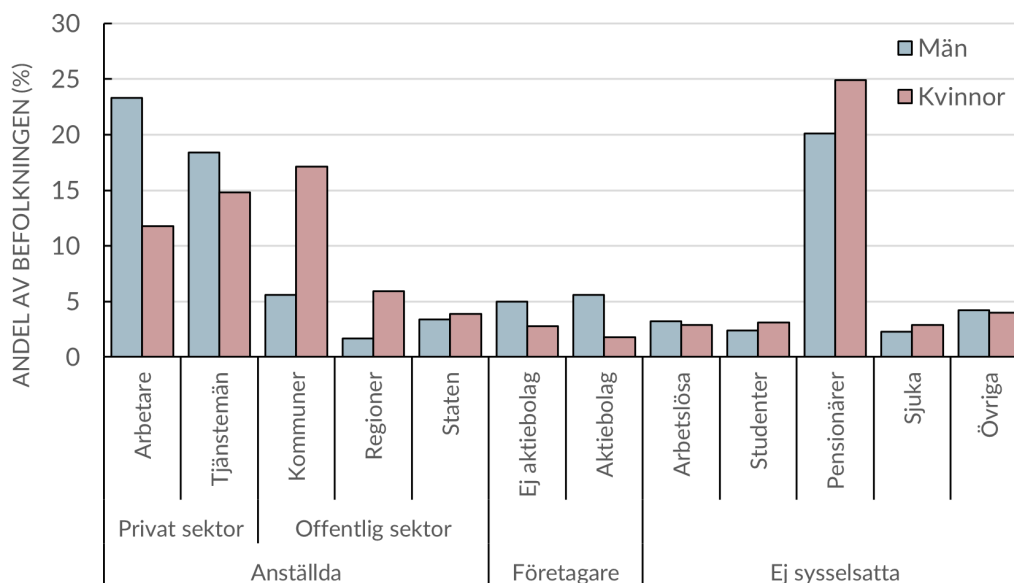
Källa: SCB och egna beräkningar

För att förstå hur skillnaderna i de olika grupperna påverkar den totala inkomstskillnaden som beskrivits i kapitel 1 är gruppernas storlek en viktig faktor. I **diagram 2.2** visas hur individerna i befolkningen 20 år eller äldre fördelar sig efter utökad arbetsmarknadsstatus. Könsfördelningen inom privat och offentlig sektor skiljer sig markant åt. Den största gruppen bland kvinnor var anställda inom kommuner i offentlig sektor. Bland män var den största gruppen arbetare i privat sektor.

Det är även tydligt att det är inom vissa undergrupper av sysselsatta som de stora skillnaderna finns. Utöver de skillnader som konstaterats ovan kan nämnas att det är en tydlig skillnad i andelen som bedriver företag i aktiebolagsform.

Tittar vi på de grupper som inte är aktiva på arbetsmarknaden är skillnaderna små, vilket är signifikativt för den svenska arbetsmarknaden, där arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor är jämförelsevis högt.

DIAGRAM 2.2 Befolkningen 20 år och äldre efter utökad arbetsmarknadsstatus, 2023

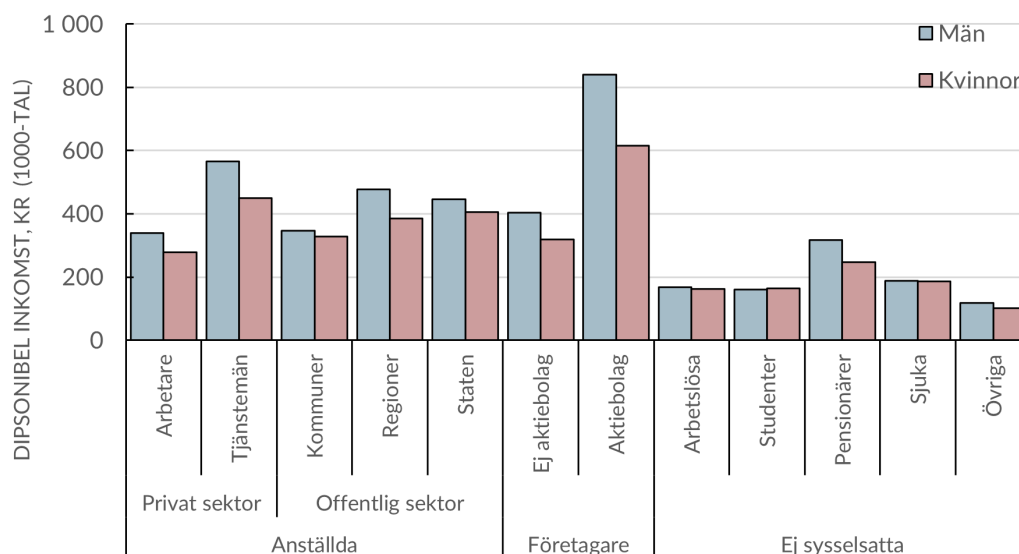

Anmärkning: Individer i privat sektor utan yrkesuppgift kan ej klassificeras som arbetare eller tjänstemän och är därmed inte med i diagrammet. Uppgifter för denna grupp finns i tabellbilagan.

Källa: SCB och egna beräkningar

Den disponibla inkomstens nivå visas i **diagram 2.3**. Vad man kan se är att denna skiljer sig väsentligt åt mellan olika grupper. Bland de anställda är inkomsterna högst bland tjänstemän i privat sektor för både män och kvinnor. Tittar man på samtliga grupper var inkomsterna högst bland företagare med eget aktiebolag. Inkomsterna i denna grupp var klart högre jämfört med alla andra grupper. Det är värt att notera att kvinnor med eget aktiebolag hade en högre genomsnittlig disponibel inkomst än alla andra grupper av män förutom de män som drev eget aktiebolag.

DIAGRAM 2.3 Individuell disponibel inkomst efter utökad arbetsmarknadsstatus, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Anmärkning: Individer i privat sektor utan yrkesuppgift kan ej klassificeras som arbetare eller tjänstemän och är därmed inte med i diagrammet. Uppgifter för denna grupp finns i tabellbilagan.

Källa: SCB och egna beräkningar

I **tabell 2.3** sammanfattas befolkningen efter arbetsmarknadsstatus med hänsyn till gruppernas inkomstnivå, storlek, andel kvinnor och inkomstskillnad. Som konstaterats är det stora skillnader mellan olika grupper. Vilken betydelse inkomstskillnaden i de olika grupperna har för inkomstskillnaden i hela befolkningen beror bland annat på gruppens storlek och inkomstnivå.

TABELL 2.3 Beskrivande tabell, befolkningen 20 år och äldre efter utökad arbetsmarknadsstatus, 2023

	Antal, båda könen (1000-tal)	Andel kvinnor (%)	Disponibel inkomst, båda könen (kronor)	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)
Befolkningen	8 016	50,1	351 600	22,0	-1,3
Sysselsatta	5 211	47,9	415 400	20,6	-1,0
Anställda	4 603	50,2	394 500	16,0	-0,1
Privat sektor	2 738	39,1	413 700	15,1	-0,4
Arbetare	1 407	33,8	319 400	18,2	0,4
Tjänstemän	1 331	44,6	513 400	20,5	-1,1
Uppgift saknas	359	44,5	369 800	18,4	2,7
Offentlig sektor	1 506	71,7	365 500	11,9	0,2
Kommuner	910	75,6	332 900	5,5	-0,1
Regioner	302	77,8	406 300	19,3	0,3
Staten	294	53,6	424 700	9,1	0,3
Företagare	608	30,3	573 200	31,1	-1,3
Egenföretagare	312	35,6	373 600	21,2	-4,5
Företagare i AB	295	24,7	784 500	26,7	0,3
Ej sysselsatta	2 805	54,2	233 200	16,6	-1,8
Arbetslösa	244	48,0	165 200	3,0	1,8
Studerande	219	56,8	163 000	-1,7	3,4
Pensionärer	1 805	55,5	278 700	22,3	-1,9
Sjuka	209	56,1	187 000	0,5	0,4
Övriga	329	48,6	110 200	15,7	-1,2

Källa: SCB och egna beräkningar

2.2 Inkomstskillnader efter ålder

I denna rapport används inkomstskillnaden i individuell disponibel inkomst mellan kvinnor och män i åldern 20 år och äldre som huvudsakligt mått. Det finns dock anledning att komplettera detta med en redovisning där befolkningen delats upp efter ålder.

En vanlig åldersindelning som används vid redovisning av officiell statistik inom arbetsmarknads- och jämställdhetsområdet är gruppen 20–64 år. Denna åldersavgränsning är ett försök att avgränsa befolkningen till de individer som kan förväntas vara aktiva på arbetsmarknaden. I denna åldersgrupp är andelen kvinnor något lägre än i hela befolkningen, samtidigt som inkomstnivån är något högre.

Om man avgränsar befolkningen till de individer som är i åldern 20–64 år var skillnaden mellan kvinnors och mäns genomsnittliga disponibla inkomst 20,2 procent, alltså 1,8 procentenheter lägre jämfört med skillnaden i befolkningen 20 år eller äldre som helhet. Att skillnaden är något mindre i befolkningen 20–64 år förklaras framför allt av att gruppen pensionärer till stor del är exkluderade, en grupp där skillnaden mellan kvinnor och mäns inkomster är större än i befolkningen som helhet.

Om man jämför disponibel inkomst endast för kvinnor och män över 65 år var skillnaden 25,9 procent 2023, vilket alltså är 3,9 procentenheter mer jämfört med befolkningen som helhet. Pensionerna kan ses som uppskjuten lön och skillnaden i disponibel inkomst bland äldre är delvis en avspeglning av den ojämna fördelning av förvärvsarbete och hushållsarbete som har förekommit under arbetslivet. I **tabell 2.4** sammanfattas inkomstskillnaden i olika åldersgrupper.

TABELL 2.4 Beskrivande tabell, befolkningen 20 år och äldre uppdelad efter ålder, 2023

	Antal, båda könen (1000-tal)	Andel kvinnor (%)	Disponibel inkomst, båda könen (kronor)	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)
Befolkningen efter ålder					
20 år och äldre	8 016	50,1	351 600	22,0	-1,3
20-64 år	5 850	48,9	366 400	20,2	-0,8
65 år +	2 166	53,2	311 800	25,9	-2,6
65-74 år	1 053	50,9	346 300	26,7	-2,4
75-84 år	832	52,9	284 200	25,3	-2,6
85 år +	282	62,5	264 300	16,4	-2,5

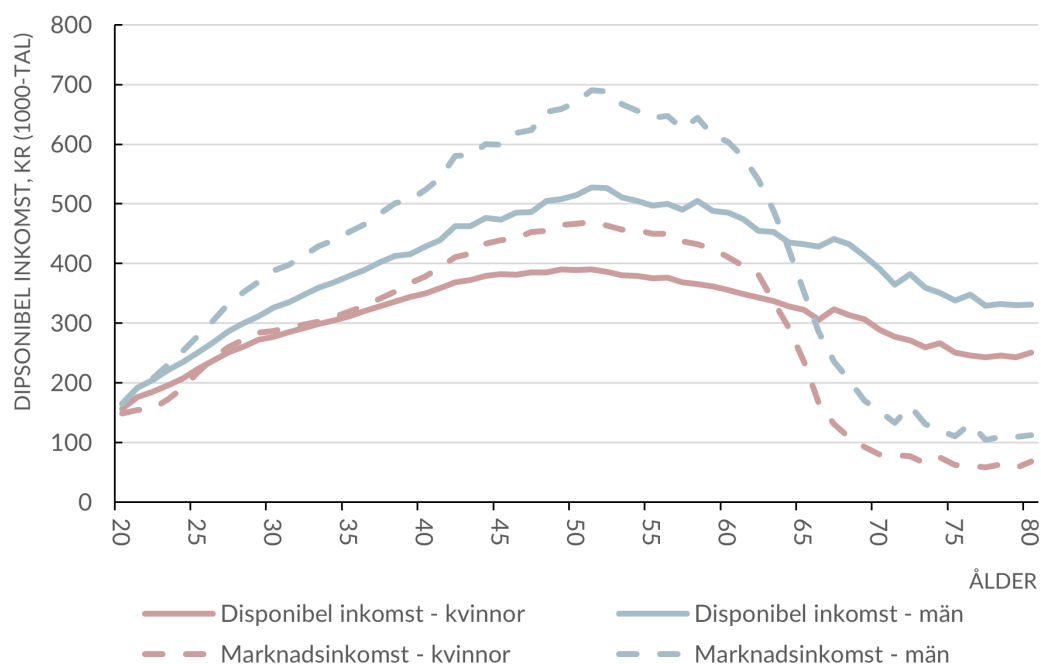
Källa: SCB och egna beräkningar

I och med att arbete utgör den vanligaste inkomstkällan så är nivån på inkomsterna tätt sammankopplad med deltagandet på arbetsmarknaden. Detta är i sin tur starkt förknippat med ålder. I **diagram 2.4** redovisas de genomsnittliga inkomsterna för varje ålder mellan 20 och 80 år. De streckade linjerna visar de genomsnittliga marknadsinkomsterna, där löneinkomsterna utgör den största delen, medan de heldragna linjerna är genomsnittlig disponibel inkomst.

Jämför man avståndet mellan de heldragna linjerna och de streckade linjerna blir den utjämnande effekt som transfereringssystemet har för inkomstskillnaderna tydlig. Det gäller särskilt i spannet 20–64 år då nivån på marknadsinkomsterna är som högst både för män och kvinnor.

Efter 60 års ålder minskar de genomsnittliga marknadsinkomsternas nivå tydligt i och med att utträdet från arbetsmarknaden påbörjas för många individer. De disponibla inkomsterna är dock inte nämnvärt påverkade av något trendbrott i samband med detta i och med att det i praktiken sker en växling från löneinkomster (marknadsinkomst) till pensionsinkomster (välfärdsinkomst).

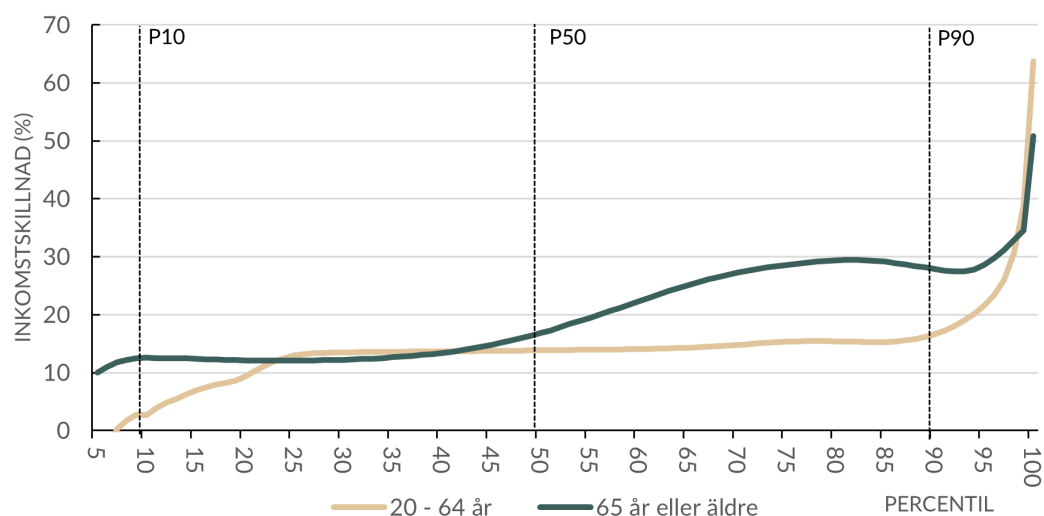
DIAGRAM 2.4 Disponibel inkomst och marknadsinkomst efter ålder, befolkningen 20–80 år, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

I **diagram 2.5** visas inkomstskillnaden vid varje percentilgräns för åldersgruppen 20–64 år och för de 65 år eller äldre. Man kan notera att kurvan för de äldre har ett annat, mer varierande, utseende än kurvan för de i åldern 20–64 år. Framför allt kan man notera att skillnaderna mellan kvinnor och män är större i den övre delen av inkomstfördelningen (alltså den del av kurvan som ligger till höger om P50/medianen). Det beror sannolikt på att de äldre är en mer heterogen grupp med större skillnader i arbetsmarknadsdeltagande jämfört med åldersgruppen 20–64 år.

DIAGRAM 2.5 Inkomstskillnad vid olika percentiler, befolkningen 20-64 år och 65 år eller äldre, 2023

Anmärkning: Percentiler under P5 är uteslutna på grund av diagramtekniska skäl.

Källa: SCB och egna beräkningar

Inkomstskillnaden bland befolkningen 65 år eller äldre

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män i åldersgruppen 65+ sammanfattas i **tabell**

2.5. Skillnaden i individuell disponibel inkomst var som konstaterats 25,9 procent. Det är en minskning med 2,6 procentenheter jämfört med 2022.

Merparten av inkomsterna för personerna i denna grupp kommer från pensioner, där skillnaden totalt sett var 24,5 procent. Pensionsinkomsterna kan grovt delas in i tre olika undergrupper: den allmänna pensionen, tjänstepensionen samt privat pensionssparande.

Den allmänna pensionen utgör den största delen av inkomsterna. I den delen uppgick skillnaden mellan kvinnor och män till 12,3 procent. Skillnaden är betydligt större i tjänstepensionen, som dock utgör en något mindre del av de totala pensionerna. Där var skillnaden i genomsnittlig inkomst 48,2 procent. Tjänstepensionen återspeglar till viss mån vilken inkomst som genererats under arbetslivet. Att skillnaderna mellan kvinnor och män är större för denna pensionstyp kan alltså ses som en konsekvens av att fler män än kvinnor har haft relativt höga inkomster under arbetslivet.

TABELL 2.5 Inkomstskillnader bland kvinnor och män i åldern 65 eller äldre, 2023

	Båda könen	Män	Kvinnor	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023- 2022 (%-enheter)
A Marknaden	116 000	150 900	85 300	43,5	-2,9
A01 + löneinkomst	35 600	44 500	27 700	37,7	-0,6
A02 + näringsinkomst	4 600	7 200	2 300	68,7	-0,9
A03 + ränta och utdelning	44 800	65 200	26 800	58,9	-10,4
A04 + kapitalvinst	31 100	34 000	28 500	16,2	-9,0
B Velfärdsstaten	281 600	319 900	247 800	22,5	-1,9
B07 Pensioner	269 300	309 700	233 800	24,5	-1,6
B07a + allmän pension	182 400	195 200	171 100	12,3	-2,5
B07b + tjänstepension	71 600	96 200	49 900	48,2	-0,6
B07c + privat pension	12 000	14 300	9 900	30,2	0,2
BX1 Bidrag	10 500	8 300	12 300	-48,2	52,3
C Negativa transfereringar	85 800	109 200	65 300	40,2	-2,3
C01 - skatt	85 800	109 100	65 300	40,2	-2,3
CX1 - övriga negativa transfereringar	100	100	0	81,7	2,3
D Individuell disponibel inkomst	311 800	361 600	267 900	25,9	-2,6

Källa: SCB och egna beräkningar

I tabellen ovan redovisas medelvärden för kvinnor och män. Inkomstskillnaden ser dock olika ut i olika delar av fördelningen. Det är även stora skillnader i var inkomsterna kommer ifrån. I **diagram 2.6** har de äldre delats upp i decilgrupper efter nivån på deras disponibla inkomster. För de flesta i gruppen 65 år eller äldre utgör som förväntat pensioner den huvudsakliga inkomstkällan medan arbetsinkomsterna är helt frånvarande i den nedre halvan av inkomstfördelningen. I den övre halvan ökar arbetsinkomsterna kontinuerligt i absoluta tal, även om kapitalinkomsterna relativt sett dominerar i den tionde percentilen.

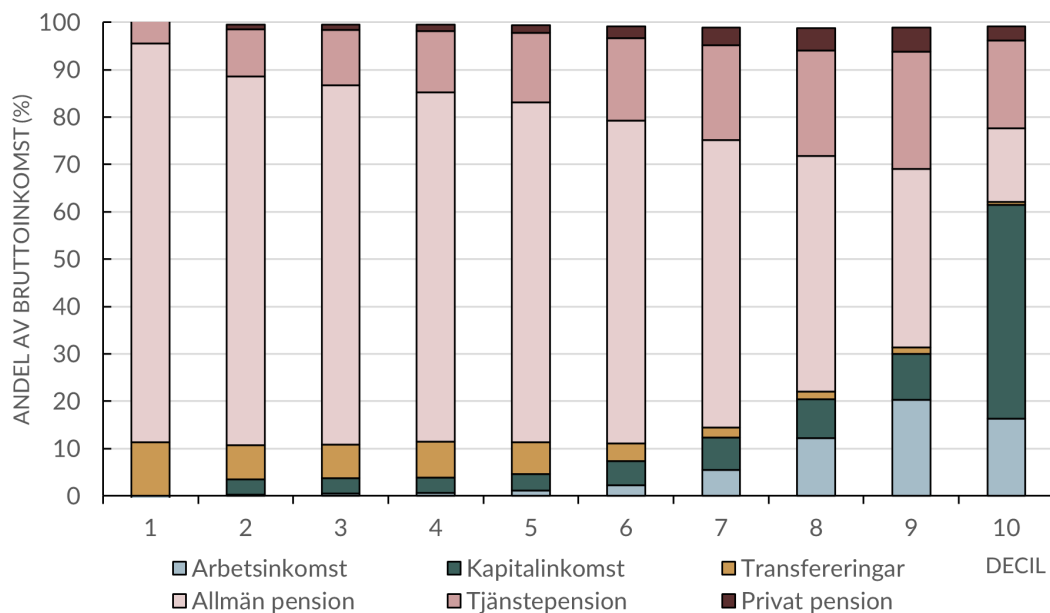
Jämför man de olika decilgrupperna är det tydligt att den allmänna pensionen utgör den största delen av pensionsinkomsterna för de absolut flesta i gruppen. Bland den tiondelen med lägst inkomster utgör den 84,3 procent av den totala inkomsten. Även upp till den åttonde decilen utgörs mer än hälften av den totala inkomsten av allmän pension.

Tjänstepensionens andel är relativt låg i de lägre delarna av inkomstfördelningen men ökar kontinuerligt med nivån på den disponibla inkomsten, för att vara som störst i den nionde decilen där den utgör 24,8 procent av inkomsten. I den tionde decilen är det dock kapitalinkomsterna som utgör den största andelen.

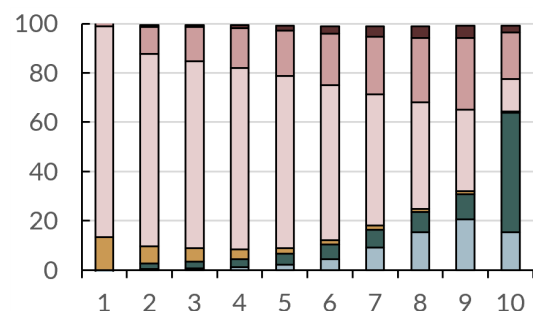
Jämför man män och kvinnor framgår att den övergripande bilden av inkomstens struktur är likartad för män och kvinnor. Allmän pension är den största källan, arbetsinkomster återfinns i den övre halvan av inkomstfördelningen och kapitalinkomsterna främst i den översta tiondelen. Samtidigt är det tydligt att tjänstepensionen utgör en större del av inkomsterna bland män jämfört med kvinnor. Det är även något vanligare bland män att arbetsinkomster är en märkbar del av inkomsten.

DIAGRAM 2.6 Bruttoinkomst, efter decil och inkomstslag, 65 år eller äldre, 2023

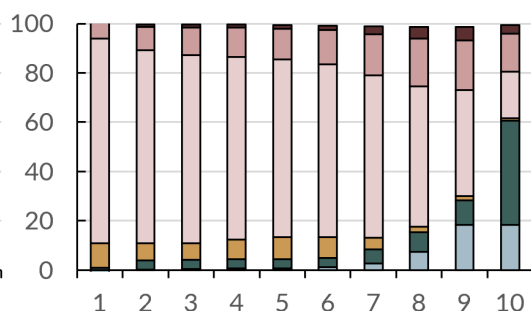
Båda könen

Män

Kvinnor

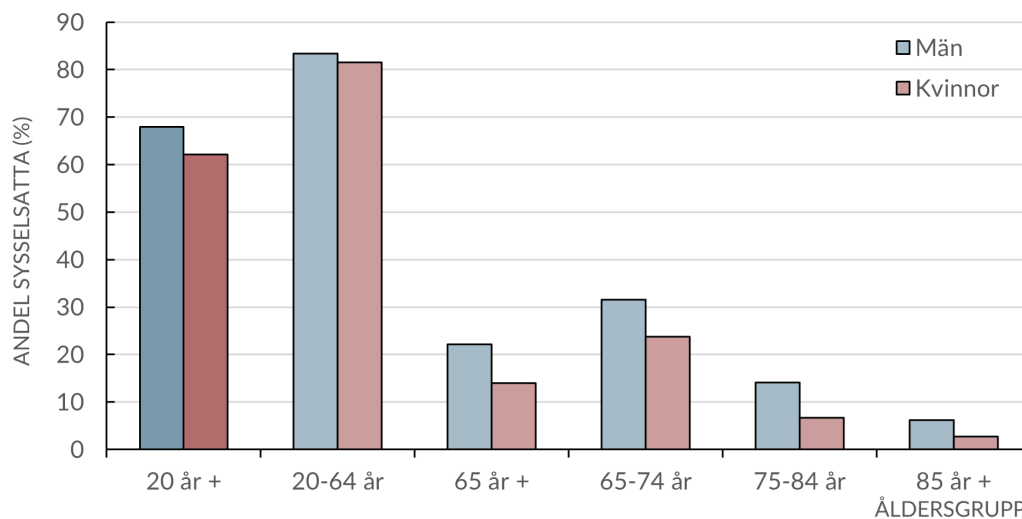
Källa: SCB och egna beräkningar

Som tidigare visats finns det en tydlig skillnad i inkomstens nivå mellan olika åldersgrupper bland de äldre. Till exempel har personer i åldern 75–84 år en genomsnittlig disponibel inkomst som är 62 000 kronor lägre per år jämfört med personer i åldern 65–74 år. Till stor del beror detta på skillnader i sysselsättningsgrad.

En större andel män än kvinnor är sysselsatta i samtliga åldersgrupper. Samtidigt är skillnaden mellan andelen sysselsatta män och andelen sysselsatta kvinnor störst i åldersgrupperna 65–74 och 75–84 år. I gruppen 65–74 år var 31,6 procent av männen sysselsatta medan andelen kvinnor som var sysselsatta var 23,8 procent. I åldersgruppen 75–84 år var motsvarande andelar 14,1 procent för männen och 6,7 procent bland kvinnorna, se **diagram 2.7**.

Ett mindre sysselsättningsgap mellan kvinnor och män minskar även inkomstskillnaden. Den var 26,7 procent i gruppen 65–74 år och 16,4 procent i åldersgruppen 85 år eller äldre.

DIAGRAM 2.7 Andel sysselsatta, efter ålder, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

2.3 Inkomstskillnader bland inrikes och utrikes födda

Andelen utrikes födda i befolkningen, 15–74 år, var 25 procent år 2023 i Sverige. Det finns väldigt stora skillnader mellan de inrikes och utrikes födda, exempelvis vad gäller etablering på arbetsmarknaden.² Skillnaderna beror på många faktorer. En faktor är att åldersstrukturen skiljer sig åt mellan inrikes och utrikes födda, vilket påverkar deltagandet på arbetsmarknaden och i förlängningen även inkomstnivån i de olika grupperna.

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är högre bland inrikes födda jämfört med utrikes födda. För år 2023 var den 23,1 procent bland inrikes födda och 16,7 bland utrikes födda. Bland inrikes födda minskade skillnaden jämfört med 2022 med 1,4 procentenheter medan den minskade med 0,7 procentenheter bland utrikes födda (**tabell 2.6**).

Om man delar upp de utrikes födda efter vistelsetid framgår att inkomstskillnaden var som störst bland utrikes födda med kort vistelsetid (0–9 år). Därefter minskar skillnaden samtidigt som vistelsetiden ökar, för att vara som lägst bland de med 20–29 års vistelsetid i Sverige, 12,4 procent. Ju längre vistelsetid, desto större chans har individerna haft att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden. Samtidigt skiljer sig etableringsmönstret åt beroende på ett antal andra faktorer, exempelvis kön, födelseregion och ålder vid invandring.

Även om man delar upp de utrikes födda efter födelseregion är skillnaderna stora. Bland utrikes födda från Afrika var skillnaderna minst, 9,5 procent. Störst var de bland utrikes födda från Asien och Europa.

TABELL 2.6 Beskrivande tabell, befolkningen 20 år och äldre uppdelad efter inrikes och utrikes födda, 2023

	Antal, båda könen (1000-tal)	Andel kvinnor (%)	Disponibel inkomst, båda könen (kronor)	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)
Befolkningen efter födelseland					
Inrikes födda	6 195	50,0	371 200	23,1	-1,4
Utrikes födda	1 821	50,2	285 300	16,7	-0,7
Utrikes födda					
Vistelsetid					
0-9 år	631	46,0	246 900	26,8	-0,4
10-19 år	458	50,2	283 100	13,6	-1,1
20-29 år	251	53,6	315 100	12,4	0,5
30 år +	471	53,6	322 500	14,8	-1,7
Födelseregion					
Afrika	205	47,5	246 800	9,5	-0,3
Amerika	110	51,3	312 300	15,1	-2,4
Asien	698	49,2	263 000	18,2	-0,7
Europa	798	51,5	310 000	18,0	-0,9

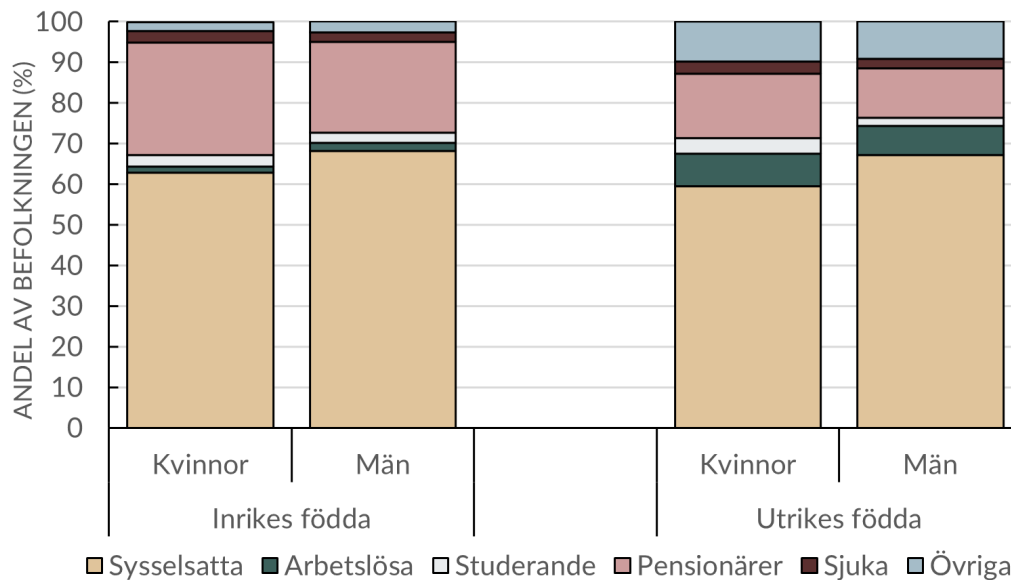
Källa: SCB och egna beräkningar

² Ett antal rapporter finns exempelvis på Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärderings (IFAU) webbplats: <https://www.ifau.se/Press/Forskningssammanfattningar/Utrikes-foddas-eta-pa-arbetsmarknaden/>

I **diagram 2.8** visas hur inrikes och utrikes födda fördelar sig efter arbetsmarknadsstatus. Som framgår i diagrammet så är skillnaderna större mellan inrikes och utrikes födda än mellan kvinnor och män inom respektive grupp. Skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda är särskilt tydliga vad gäller vissa grupper. De arbetslösa utgör mindre än 2 procent av inrikes födda män och kvinnor, vilket kan jämföras med 7–8 procent av de utrikes födda. Skillnaderna mellan såväl inrikes som utrikes födda män och kvinnor är relativt små.

Att den utrikes och inrikes födda befolkningen har olika åldersstruktur framgår även i den skillnad som kan ses i andelen pensionärer. Även storleken på gruppen övriga skiljer sig åt. För inrikes födda är detta en relativt liten restpost där cirka 2,5 procent av befolkningen hamnar. Samtidigt är det så många som var tionde utrikes född som inte lämnar några spår i de register som används för att klassa arbetsmarknadsstatus enligt BAS och därmed hamnar i gruppen övriga.

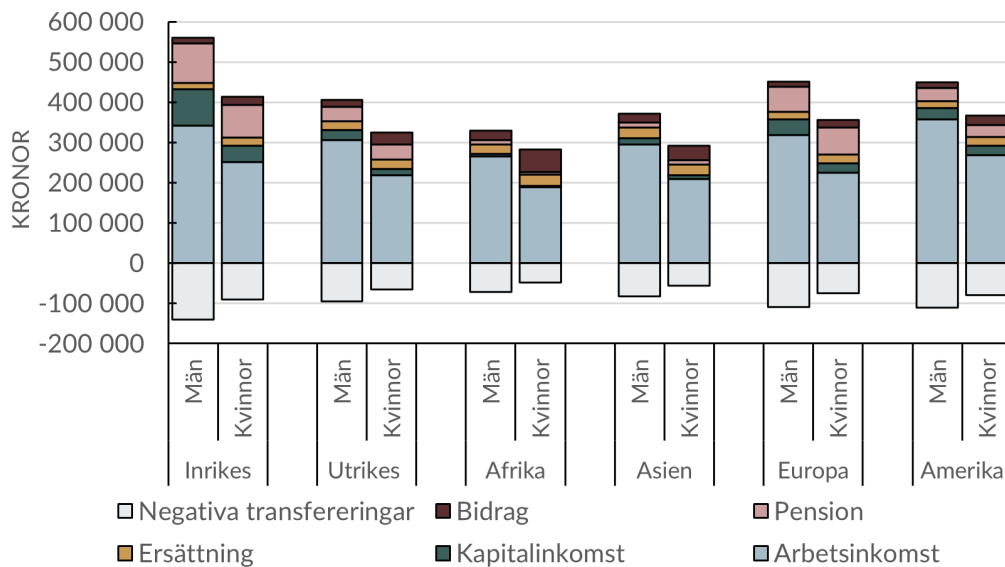
DIAGRAM 2.8 Befolkningen uppdelad efter arbetsmarknadsstatus, kön och födelseland, 20 år eller äldre, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

I **diagram 2.9** redovisas de disponibla inkomsterna för utrikes födda uppdelat efter kön och födelseregion. Nivån på den disponibla inkomsten var lägst bland utrikes födda från Afrika och Asien. För dessa grupper var den disponibla inkomsten 50 000–60 000 kronor lägre jämfört med utrikes födda från Europa och Amerika. Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män varierar även mellan grupperna. Som tidigare nämnts var skillnaden mellan kvinnors och mäns genomsnittliga inkomster 16,7 procent bland de utrikes födda som helhet. Bland utrikes födda från Afrika var skillnaden 9,5 procent. Dock var inkomstnivån för utrikes födda kvinnor klart lägst bland de födda i Afrika och Asien.

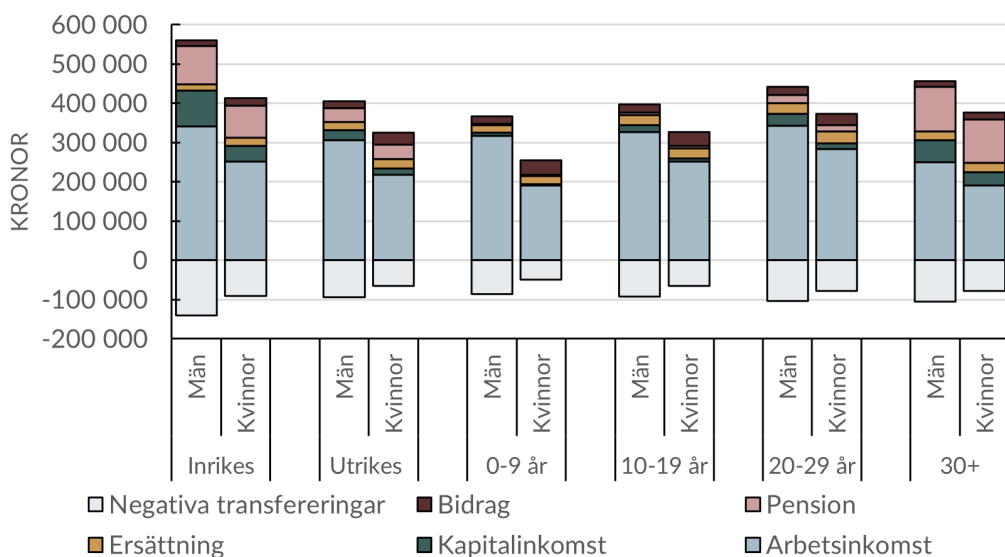
DIAGRAM 2.9 Disponibel inkomst, efter utrikes födda/födelseregion, kön och inkomstslag, 20 år eller äldre, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

I **diagram 2.10** visas den disponibla inkomsten för inrikes födda samt utrikes födda efter vistelsetid. Det framgår tydligt att den disponibla inkomsten samvarierar med vistelsetiden, både bland män och bland kvinnor. Bland kvinnor är den disponibla inkomsten för utrikes födda med en vistelsetid på 30 år eller mer ungefär 30 000 kronor lägre jämfört med inrikes födda kvinnor. Bland männen är motsvarande skillnad ungefär dubbelt så stor, utrikes födda med lång vistelsetid har alltså cirka 60 000 kronor lägre disponibel inkomst jämfört med inrikes födda män.

DIAGRAM 2.10 Disponibel inkomst, efter utrikes födda/vistelsetid, kön och inkomstslag, 20 år eller äldre, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

2.4 Inkomstskillnader efter utbildningsnivå

En faktor som på många sätt är viktig för inkomsterna är individens utbildningsnivå. Den individuella disponibla inkomsten 2023 var högst bland de med en längre eftergymnasial utbildning. Jämför man kvinnor och mäns inkomster framgår att mäns inkomster var högre än kvinnors i samtliga grupper.

Inkomstskillnaden var minst i gruppen med förgymnasial utbildning, där den uppgick till 23,7 procent. Bland personer med en eftergymnasial utbildning på tre år eller mer var inkomstskillnaden 26,2 procent 2023, en ökning med 1,0 procentenheter sedan 2022.

Det är noterbart att det var stora skillnader i könsfördelningen i de olika grupperna. Kvinnor var i minoritet i samtliga grupper förutom den med en längre eftergymnasial utbildning. I denna grupp var andelen kvinnor 58,2 procent.

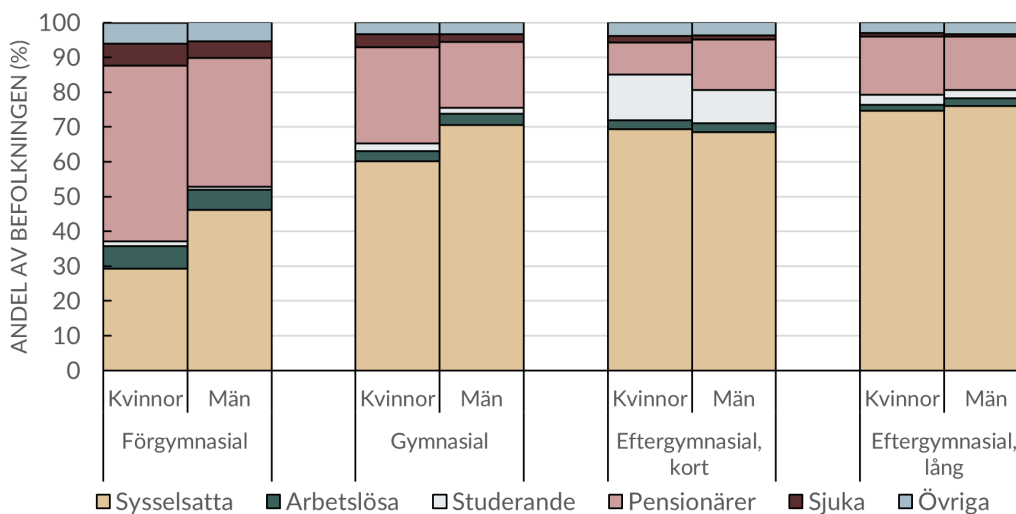
TABELL 2.7 Beskrivande tabell, befolkningen efter utbildningsnivå, befolkningen 20 år och äldre, 2023

	Antal, båda könen (1000-tal)	Andel kvinnor (%)	Disponibel inkomst, båda könen (kronor)	Inkomstskillnad 2023 (%)	Förändring 2023-2022 (%-enheter)
Befolkningen efter utbildningsnivå					
Förgymnasial utbildning	1 133	45,4	254 100	23,7	-2,4
Gymnasial utbildning	3 417	46,2	322 800	23,9	-1,1
Eftergymnasial utbildning, kort	566	45,5	367 500	29,8	-0,2
Eftergymnasial utbildning, lång	2 746	58,2	431 700	26,2	-1,0
Uppgift saknas	155	41,1	223 600	31,6	-2,8
Totalt	8 016	50,1	351 600	22,0	-1,3

Källa: SCB och egna beräkningar

Jämför man arbetsmarknadsutfallet efter utbildningsnivå framgår att gruppen med förgymnasial utbildning till större del än de andra består av pensionärer. Även andelen arbetslösa och sjuka är större i denna grupp jämfört med övriga. Översiktligt kan man sedan notera att andelen sysselsatta ökar med stigande utbildningsnivå (**diagram 2.11**).

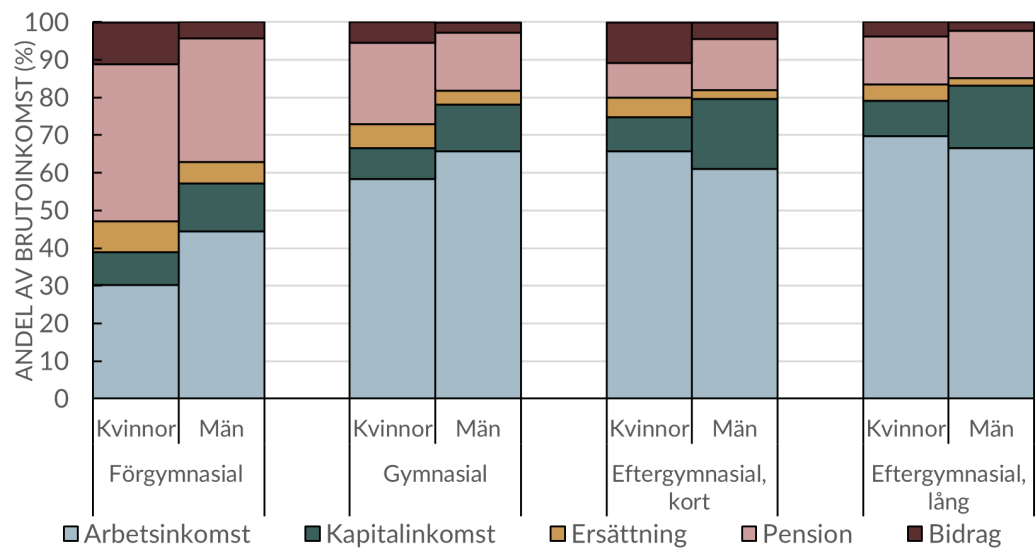
DIAGRAM 2.11 Befolkningen uppdelad efter arbetsmarknadsstatus, kön och utbildningsnivå, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

Jämför vi i stället inkomstens sammansättning framgår att bland personer med förgymnasial utbildning utgör arbetsinkomsterna en relativt liten andel av inkomsterna, framför allt bland kvinnor.

DIAGRAM 2.12 Bruttoinkomst, efter utbildningsnivå, kön och inkomstslag, befolkningen 20 år och äldre, 2023

Källa: SCB och egna beräkningar

3. Inkomstskillnader inom hushåll

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män i samma hushåll var 21,9 procent 2023. Jämför man skillnaden i hushåll med och utan hemmavarande barn framgår att skillnaden var större i hushåll med barn än hushåll utan barn. Över tid har inkomstskillnaden inom hushållen minskat, från 25,8 procent 2011 till 21,9 procent 2023.

Delar man upp hushållen efter kvinnans ålder framgår att det är stora skillnader mellan de olika grupperna. I hushåll med hemmavarande barn var skillnaden störst i gruppen där kvinnorna var i åldern 20–29 år. I dessa hushåll hade kvinnor 38,1 procent lägre disponibel inkomst än männen.

Beräkningarna av inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män inom samma hushåll är baserade på information om totalt 1 237 000 hushåll som består av en man och en kvinna som bor tillsammans och där kvinnan är mellan 20 och 64 år gammal. Av dessa hade 885 000 hemmavarande barn år 2023.

I föregående kapitel har inkomstskillnader mellan könen studerats utifrån ett individuellt perspektiv. Men om skillnader mellan män och kvinnor i olika hushållstyper endast studeras på gruppnivå går det inte att besvara den grundläggande frågan om hur den ekonomiska jämställdheten inom hushållen ser ut. I detta avsnitt kommer analysen därför i stället att utgå ifrån skillnaden mellan kvinnor och män som bor i samma hushåll.

Beräkningar av inkomstskillnader inom samma hushåll

Vilka ingår i beräkningarna?

Då rapportens syfte är att beskriva inkomstskillnader mellan kvinnor och män inkluderar analysen endast hushåll som består av en kvinna och en man som är folkbokförda i Sverige på samma adress och som är gifta eller lever under äktenskapsliknande förhållanden. Vidare är undersökningspopulationen avgränsad till de hushåll där kvinnan är mellan 20 och 64 år, år 2023, oavsett mannens ålder.³

Hur görs beräkningen?

Först beräknas inkomstskillnaden för var och en av de hushåll som ingår enligt definitionen ovan. För 2023 var det totalt 1 237 000 hushåll.

Därefter sorteras dessa skillnader i storleksordning och skillnaden för det hushåll med det värdet som ligger i mitten (medianen) plockas ut. Medianen används som mått på skillnaden eftersom vi vill undvika att extremt små eller stora kvoter påverkar måttet.

³ Med hjälp av en familjeställningsvariabel från LISA (Longitudinell integrationsdatabas för Sjukförsäkrings- och Arbetsmarknadsstudier) exkluderas alla hemmaboende barn som är äldre 19 år och sammanboende med sina föräldrar.

När vi avgränsar populationen till hushåll med sammanboende kvinnor och män består den av 1 237 000 hushåll. I dessa hushåll finns 2 474 000 vuxna individer. I **tabell 3.1** beskrivs hur hushållen är fördelade med hänsyn till kvinnornas ålder. Totalt hade 885 000 av de ingående hushållen minst ett hemmavarande barn.

I tabell 3.1 redovisas även genomsnittsåldern i de olika hushållstyperna. I samtliga hushållstyper är mannen i genomsnitt äldre än kvinnan. Även genomsnittsåldern för kvinnor respektive män skiljer sig åt mellan hushållsgrupperna. Inom hushåll utan hemmavarande barn så är genomsnittsåldern mer än 13 år högre för både kvinnor och män jämfört med inom hushåll med hemmavarande barn.

Av tabellen framgår att hushåll utan hemmavarande barn domineras av hushåll där kvinnan är äldre än 50 år. I denna grupp finns hushåll där barnet har flyttat till eget boende eller fyllt 20 år och därmed inte ingår i definitionen av hemmavarande barn. Den lägsta genomsnittsåldern för kvinnor finns inom den yngsta gruppen bland sammanboende utan barn.

TABELL 3.1 Antal individer och deras genomsnittsålder per hushållstyp, uppdelat på kvinnor och män mellan 20 och 64 år, 2023

Hushållstyp	Antal Hushåll	Genomsnittsålder	
		Män	Kvinnor
Samtliga familjer	1 237 000	47,4	44,5
Sammanboende utan hemmavarande barn	352 000	57,6	54,5
Kvinna i åldern 20-29 år	13 000	30,0	26,6
Kvinna i åldern 30-39 år	25 000	36,9	33,8
Kvinna i åldern 40-49 år	25 000	50,6	45,7
Kvinna i åldern 50 +	288 000	61,3	58,4
Sammanboende med hemmavarande barn	885 000	43,3	40,5
Kvinna i åldern 20-29 år	65 000	31,0	27,0
Kvinna i åldern 30-39 år	353 000	37,8	34,8
Kvinna i åldern 40-49 år	335 000	47,0	44,3
Kvinna i åldern 50 +	132 000	54,6	53,0

Anmärkning: Män som är sammanboende kan vara äldre än 64, då kvinnans ålder styr om hushållet är inkluderat i populationen.

Källa: SCB och egna beräkningar

I **tabell 3.2** visas procentuella inkomstskillnader inom olika typer av hushåll. Bland sammanboende utan hemmavarande barn hade kvinnor 19,1 procent lägre disponibel inkomst än männen. Bland sammanboende med barn hade kvinnorna 22,8 procent lägre disponibel inkomst än männen.

Bland sammanboende med hemmavarande barn var skillnaden störst i de hushåll där kvinnorna var i åldern 20–29 år. I dessa hushåll hade kvinnor 38,1 procent lägre disponibel inkomst än männen. En förklaring till skillnaden är att kvinnorna i dessa hushåll i stor utsträckning är föräldralediga. Detta stöds även av att skillnaden i marknadsinkomst uppgår till hela 64,1 procent.

Inkomstskillnaden beräknat på marknadsinkomsten i tabell 3.2 är generellt högre än motsvarande skillnad beräknat på den disponibla inkomsten. Tendensen är densamma i alla hushållstyper med hemmavarande barn. Att det är större skillnad i marknadsinkomst är troligtvis en följd av en ojämn fördelning av uttaget av föräldraledighet och tillfällig vård av barn. Skillnaden i disponibel inkomst blir mindre i och med att transfereringssystemet till viss del kompenserar för kvinnors minskade marknadsinkomster. Skillnaden i marknadsinkomst är fallande efter ålder både bland sammanboende med och utan barn.

Inkomstskillnaden inom hushåll med hemmavarande barn minskar gradvis i hushållstyper där kvinnan är äldre. Detta torde även sammanfalla med att barnet/barnen blivit äldre. Med äldre barn minskar uttaget av föräldraledighet och tillfällig vård av barn och dess effekter på inkomsterna. Hos sammanboende med hemmavarande barn där kvinnan är över 50 år hade kvinnorna 17,8 procent lägre disponibel inkomst än männen.

Inom hushållstypen sammanboende utan barn där kvinnan är över 50 år uppgår skillnaden i marknadsinkomst till 15,3 procent, medan skillnaden i disponibel inkomst uppgår till 18,6 procent. En förklaring till detta kan vara att mannen, som i genomsnitt är äldre, redan har gått i pension.

TABELL 3.2 Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män i samma hushåll, marknadsinkomst samt disponibel inkomst, procent, 2023

Hushållstyp	Inkomstskillnad (%), medianvärde	
	Marknadsinkomst	Disponibel inkomst
Samtliga familjer	28,8	21,9
Sammanboende utan hemmavarande barn	17,9	19,1
Kvinna i åldern 20-29 år	32,2	25,2
Kvinna i åldern 30-39 år	25,6	20,1
Kvinna i åldern 40-49 år	25,3	21,2
Kvinna i åldern 50 +	15,3	18,6
Sammanboende med hemmavarande barn	32,2	22,8
Kvinna i åldern 20-29 år	64,1	38,1
Kvinna i åldern 30-39 år	37,7	25,3
Kvinna i åldern 40-49 år	25,6	19,0
Kvinna i åldern 50 +	22,4	17,8

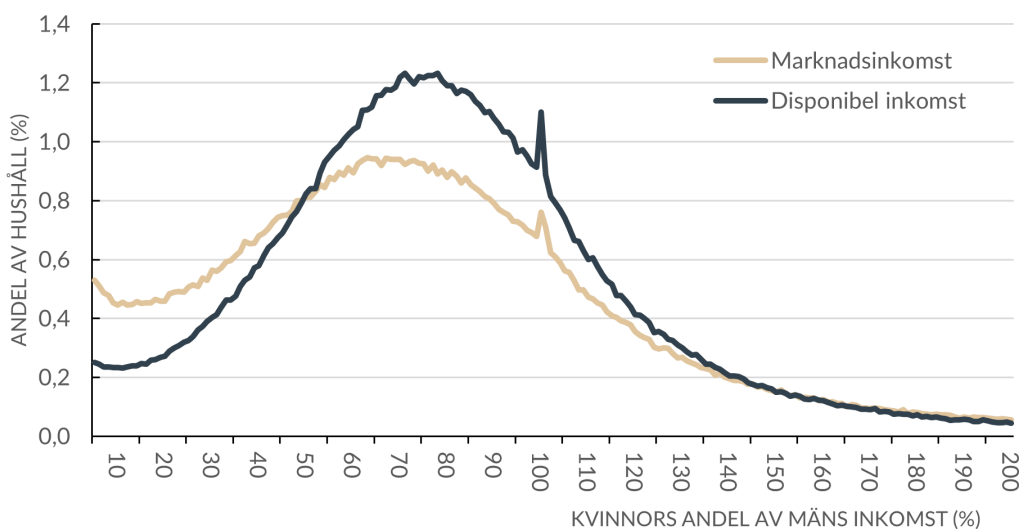
Anmärkning: Män som är sammanboende kan vara äldre än 64, då kvinnans ålder styr om hushållet är inkluderat i populationen.

Källa: SCB och egna beräkningar

I **diagram 3.1** illustreras kvinnans andel av mannens inkomst i hushållet. Av diagrammet framgår att det är en extra hög koncentration (en s.k. ”spik”) av hushåll vid andelen 100 procent, alltså där kvinnan och mannen i hushållet har exakt samma inkomst. Detta mönster har även identifierats i tidigare forskning. Hedros och Stenberg (2022) fann att cirka två tredjedelar av de makar som tjänar exakt lika mycket är egenföretagare. Majoriteten av de återstående makarna med lika inkomster var anställda av samma arbetsgivare i samma anläggning.⁴ Till höger om 100 procent i diagrammet så tjänar kvinnan i hushållet mer än sin partner. I totalt 24,5 procent av hushållen hade kvinnorna högre disponibel inkomst än sina män.⁵

I diagram 3.1 kan man se att skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster var klart mindre för den disponibla inkomsten jämfört med marknadsinkomsterna. Det ger en tydlig bild av hur välfärdssystemet omfördelar resurser i samhället.

DIAGRAM 3.1 Andelen hushåll efter kvinnans andel av mannens inkomst, procent, 2023

Anmärkning: Observationerna som är noll respektive 200 procent eller högre är exkluderade.

Källa: SCB och egna beräkningar

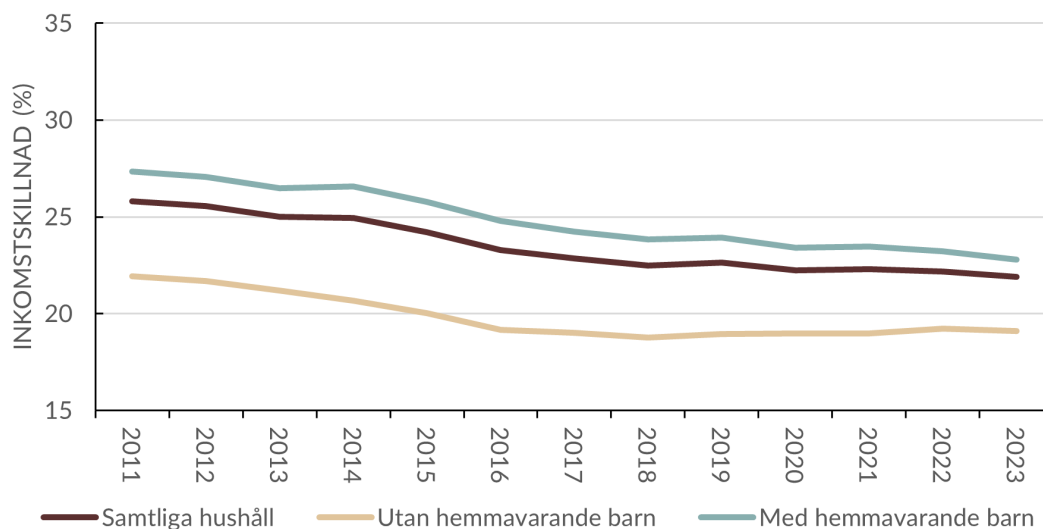
Över tid har inkomstskillnaden inom hushållen minskat, från 25,8 procent 2011 till 21,9 procent 2023. Minskningen kan ses både i hushåll med och hushåll utan barn fram till 2016, se **diagram 3.2**. Därefter har minskningen bland hushåll med hemmavarande barn fortsatt medan den stannat av bland hushåll utan hemmavarande barn.

Vid periodens början 2011 var inkomstskillnaden över 20 procent i samtliga hushållstyper. I hushåll utan hemmavarande barn har skillnaden minskat med totalt 2,8 procentenheter mellan 2011 och 2023. Minskningen i inkomstskillnaden har varit större bland hushåll med hemmavarande barn, där var minskningen 4,5 procentenheter under perioden.

⁴ Gender identity and relative income within households: evidence from Sweden av K. Hedros och A. Stenberg i *The Scandinavian Journal of Economics*. Vol 124, Issue 3, July 2022 pg 744–772.

⁵ Motsvarande andel om man analyserar marknadsinkomsterna var 25,6 procent. Dock är det ett svårtolkat värde i och med att marknadsinkomsterna till skillnad från de disponibla inkomsterna är starkt korrelerade med ålder, framför allt i de äldre då många slutar att arbeta.

DIAGRAM 3.2 Inkomstskillnad inom hushåll, procent, 2011–2023

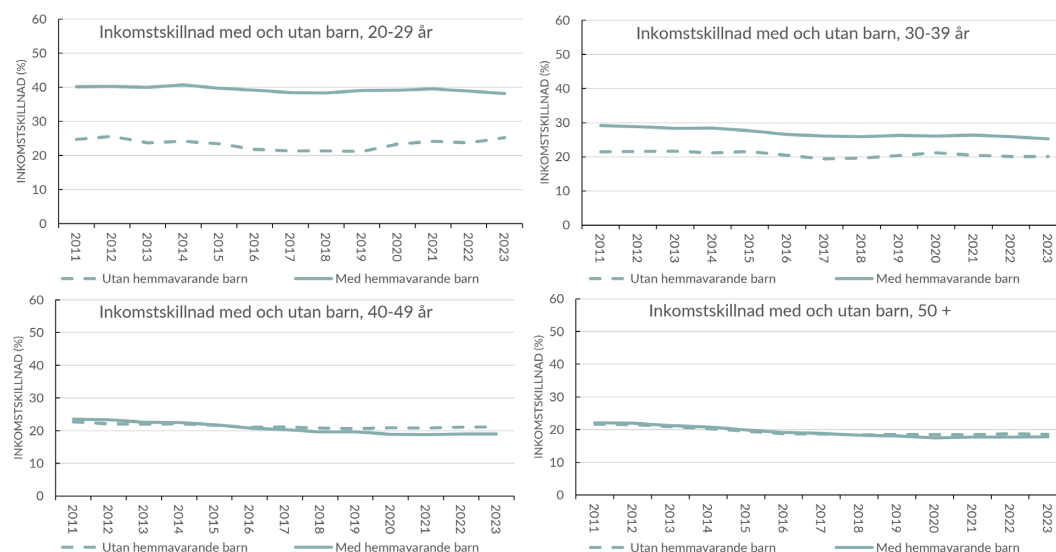
Källa: SCB och egna beräkningar

I **diagram 3.3** visas utvecklingen över tid för inkomstskillnaden inom hushåll efter kvinnans ålder. Ett sätt att åskådliggöra effekten av hemmavarande barn på inkomstskillnaden är att jämföra hushållen med och utan barn i de olika åldersgrupperna.

I diagrammet framgår att skillnaden mellan hushåll med och utan barn är som störst i hushållen med de yngsta kvinnorna. Detta sammanfaller sannolikt med att det i dessa hushåll är en större andel yngre barn jämfört med de hushåll där kvinnorna är äldre än 39 år.

Över tid ses ingen märkbar minskning av skillnaden i de hushåll där kvinnan var 20–29 år, varken i hushåll med eller utan barn. I alla övriga grupper däremot så var inkomstskillnaden inom hushållen mindre 2023 jämfört med 2011. Särskilt tydlig har minskningen varit i hushåll med hemmavarande barn.

DIAGRAM 3.3 Inkomstskillnad inom hushåll, efter ålder, procent, 2011–2023

Källa: SCB och egna beräkningar

4. Skillnad i kvinnors och mäns livsinkomster

I det här kapitlet beräknar vi den sammanräknade skillnaden i förvärvsinkomst över tid för kvinnor och män födda olika årtionden. Detta för att visa på den sammantagna effekten av de enskilda årens inkomstskillnader sett över hela livet.

Med hjälp av inkomstuppgifter för perioden 1968–2023 presenteras beräkningar för skillnaden i livsinkomster mellan kvinnor och män. Resultaten visar att för kvinnor och män födda 1950 var kvinnors sammanlagda livsinkomst 26,8 procent lägre än männens vid 73 års ålder.

Analysen visar på en trend mot minskade livsinkomstskillnader. Jämför man exempelvis livsinkomstskillnaden vid 30 års ålder så var den 35,6 procent för individer födda 1950. För individer födda 1990 var skillnaden 16,5 procent, en minskning med 19,1 procentenheter.

Med hjälp av inkomstuppgifter för perioden 1968–2023 presenteras i detta avsnitt beräkningar av skillnaden i livsinkomster mellan kvinnor och män. Resultaten visar att för individer födda 1950 var kvinnors livsinkomst 73,2 procent av mäns år 2023 (vid 73 års ålder), det vill säga en procentuell skillnad på 26,8 procent. Männen hade då tjänat 18,7 miljoner kronor under sitt arbetsliv, medan kvinnor tjänat 13,7 miljoner kronor.⁶

Genom att jämföra med individer födda senare år kan en bild ges av hur livsinkomstskillnaden utvecklas över tid. För yngre årskullar än de individer som är födda 1950 går det inte att beräkna livsinkomsten vid 73 års ålder utan det blir en mer ofullständig livsinkomst för dessa. Men jämför man exempelvis inkomstskillnaden vid 40 års ålder så var den 36,2 procent för individer födda 1950. För individer födda 1980 var denna skillnad 21,7 procent, en minskning med 14,5 procent.

TABELL 4.1 Procentuell skillnad, sammanräknade inkomster mellan kvinnor och män, efter ålder och födelseår

Födelseår / Ålder	30 år	40 år	50 år	60 år	73 år
1950 (inkomst 1968–2023)	35,6	36,2	32,3	28,3	26,8
1960 (inkomst 1978–2023)	20,8	25,7	24,1	21,4	
1970 (inkomst 1988–2023)	18,8	24,3	21,6		
1980 (inkomst 1988–2023)	20,6	21,7			
1990 (inkomst 1998–2023)	16,5				

Källa: SCB och egna beräkningar

⁶ Alla inkomster har räknats om till 2023 års priser för att kunna jämföras mellan varandra.

Inkomstbegrepp – definitioner

Livsinkomst: Summan av en persons inkomster under livet. En teoretiskt korrekt mätning kräver alltså tillgång till fullständiga inkomstuppgifter för hela levnadstiden för de individer som ingår. I och med att dessa beräkningar formellt endast kan göras för avlidna personer kommer resultatet i stor utsträckning spegla historiska förhållanden.

I och med svårigheterna att beräkna livsinkomster, och att värdera resultatens relevans, används ofta olika metoder för att möjliggöra enklare och mer aktuella beräkningar. En sådan är att beräkna ofullständiga livsinkomster, alltså de summerade inkomsterna vid en viss ålder.

En annan är att beräkna hypotetiska livsinkomster med hjälp av inkomstuppgifter för ett tvärsnitt av individer vid en given tidpunkt. Livsinkomsten beräknas enligt denna typ av metod utifrån olika antaganden om exempelvis inkomströrlighet.

Sammanlagd förvärvsinkomst: I detta kapitel kommer medianvärden för sammanlagd förvärvsinkomst ligga till grund för beräkningarna. Detta inkomstmått är lämpligt att använda för att summera till livsinkomster då det är relativt omfattande samtidigt som det innehåller delar som är mätbara över tid.

I sammanlagd förvärvsinkomst ingår skattepliktiga förvärvsinkomster såsom löneinkomst, inkomst av näringsverksamhet, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och pension. Kapitalinkomster ingår inte.

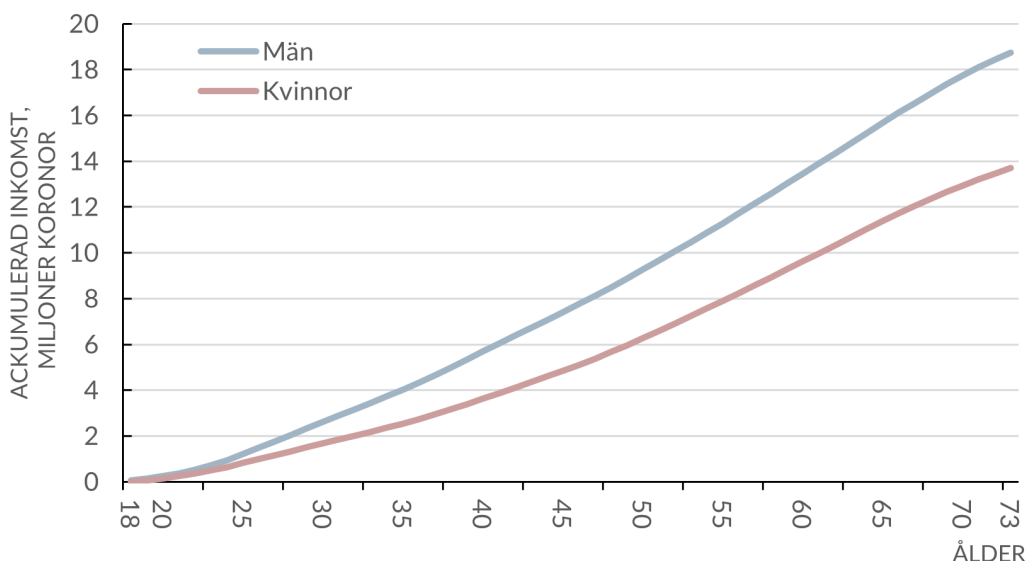
För personer födda 1990 och 2000 täcker den sammanräknade förvärvsinkomsten för kvinnor och män endast ett begränsat antal år av det totala arbetslivet. Exempelvis kan individer födda 1990 från 18 års ålder följas under 15 år (mellan 2008 och 2023). För dessa uppgick inkomstskillnaden vid 30 års ålder till 16,5 procent, se tabell 4.1. För individer födda 2000 så kan dessa följas från 18 års ålder i 5 år (mellan 2018 och 2023).

För att uppskatta skillnaden i livsinkomst mellan kvinnor och män för dessa åldersgrupper används framskrivningar av inkomster utifrån tvärsnittsdata, med den så kallade hypotetiska metoden. Dessa uppskattningar visar att för individer födda 1990 kommer livsinkomstskillnaden uppgå till 21,6 procent vid 73 års ålder. Motsvarande beräkning för individer födda 2000 visar på en livsinkomstskillnad på 18,5 procent vid 73 års ålder.

4.1 Skillnad i sammanräknade förvärvsinkomster för kvinnor och män födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990

Med hjälp av uppgifter för inkomster för perioden 1968–2023 presenteras i detta avsnitt beräkningar av skillnaden i livsinkomster mellan kvinnor och män. Dessa visar att män födda 1950 vid 73 års ålder sammantaget hade tjänat 18,7 miljoner kronor under sitt arbetsliv. För kvinnorna visar motsvarande beräkning att de tjänat 13,7 miljoner kronor (**diagram 4.1**).

DIAGRAM 4.1 Sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1950 efter ålder, medianvärde, miljoner kronor

Anmärkning: Sammanräkning över perioden 1968–2023. Samtliga inkomster är fastprisberäknade i 2023 års prisnivå.

Källa: SCB och egna beräkningar

Män födda 1950 hade alltså tjänat fem miljoner kronor mer än kvinnorna i samma ålder under de totalt 55 åren som inkomstutvecklingen följts. I genomsnitt per år innebär det att männen tjänat cirka 91 000 kronor mer per år under tidsperioden. Uttryckt i procent uppgår kvinnors livsinkomst till 73,2 procent av mäns livsinkomst. Livsinkomstskillnaden mellan män och kvinnor vid 73 års ålder var alltså 26,8 procent ($100 - 73,2 = 26,8$).

Beräkning av livsinkomster för personer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990

Beräkningar av *livsinkomster* görs med hjälp av uppgifter om sammanräknad förvärvsinkomst från Inkomst och taxeringsregistret (IoT) för perioden 1968–2023.⁷

I detta avsnitt beräknas livsinkomster genom *ofullständiga livsinkomster* där livsinkomsten utgörs av medianvärdet för den summerade sammanlagda förvärvsinkomsten för de år som personen ingår.

Dessa beräkningar görs för personer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990.

Det innebär att personer födda 1950 kan följas fram till de är 73 år, de födda 1960 till de är 63 år och så vidare.

⁷ Kapitlet är en uppföljning till och utveckling av en artikel publicerad av SCB 2022 Se: Kort analys Jämförda inkomster, en fråga om tid?

För yngre årskullar än de individer som är födda 1950 kan vi inte beräkna livsinkomsten vid 73 års ålder utan det blir en mer begränsad sammanlagd livsinkomst för dessa. Skillnaden mellan kvinnor och män i de olika årskullarna sammanfattas i **tabell 4.2**. Tabellen visar procentuell skillnad av sammanräknad inkomst mellan kvinnor och män vid olika ålder för de olika årskullarna.

TABELL 4.2 Summan av den sammanräknade förvärvsinkomsten vid olika åldrar och födelseår, samt skillnad mellan kvinnor och män, miljoner kronor och procent

			30 år	40 år	50 år	60 år	73 år
Födda 1950	Summerade inkomster, miljoner kr	Män	2,6	5,7	9,3	13,4	18,7
		Kvinnor	1,7	3,6	6,3	9,6	13,7
		Inkomstskillnad (%)	35,6	36,2	32,3	28,4	26,8
Födda 1960	Summerade inkomster, miljoner kr	Män	2,8	6,1	10,3	15,2	
		Kvinnor	2,2	4,6	7,8	11,9	
		Inkomstskillnad (%)	20,8	25,7	24,2	21,5	
Födda 1970	Summerade inkomster, miljoner kr	Män	2,9	7,1	12,2		
		Kvinnor	2,4	5,4	9,6		
		Inkomstskillnad (%)	18,8	24,3	21,7		
Födda 1980	Summerade inkomster, miljoner kr	Män	2,9	7,8			
		Kvinnor	2,3	6,1			
		Inkomstskillnad (%)	20,6	21,7			
Födda 1990	Summerade inkomster, miljoner kr	Män	3,2				
		Kvinnor	2,7				
		Inkomstskillnad (%)	16,5				

Källa: SCB och egna beräkningar

Av tabell 4.2 framgår att inkomstskillnaderna minskat för de årskullar som är födda senare än 1950, oavsett vilken ålder som uppnåtts för respektive årskull. Vid 30 års ålder är skillnaden omkring 15 procentenheter lägre i de yngre årskullarna jämfört med skillnaden för män och kvinnor födda 1950. Vid 40- respektive 50-års ålder har könsskillnaden minskat för varje ny årskull. För samtliga årskullar så är skillnaden störst vid 40-års ålder.

En förklaring till att de sammanräknade inkomstskillnaderna har minskat för årskullar som är födda senare än 1950 är att sysselsättningsgraden bland kvinnor har ökat över tid. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar hade kvinnorna år 1970 en sysselsättningsgrad på 60,2 procent, att jämföra med männens 86,0 procent. Under perioden 1970–1990 ökade sysselsättningsgraden bland kvinnor kraftigt medan den i princip var oförändrad för män. Som högst var sysselsättningsgraden 1990 då den var 81,3 procent bland kvinnor och 85,4 procent bland män.⁸

I samband med den ekonomiska krisen i början av 1990-talet minskade sysselsättningsgraden snabbt för både kvinnor och män. Vidare skedde en omvandling av ekonomin och arbetskraften där allt fler studerar allt längre, vilket pressar ner det genomsnittliga arbetskraftsdeltagandet. År 1994 låg kvinnornas sysselsättningsgrad på 71,0 procent, att jämföra med männens 72,7 procent. Därefter har sysselsättningsgraden återigen ökat. År 2023 var den 76,9 procent för kvinnor och 80,6 procent för män.

⁸ Samtliga sysselsättningssiffror avser befolkningen 16–64 år. .

Att kvinnors sysselsättningsgrad ökade starkt under perioden 1970–1990 kan bland annat härledas till flera olika reformer som underlättat för kvinnor att förvärvsarbeta och främjat ett jämställt uttag av föräldraledighet. Under perioden infördes bland annat särbeskattning, utbyggnad av barnomsorg samt föräldraförsäkringen. I listan nedan beskrivs några av dessa reformer:

- **Införande av särbeskattning.** Fram till och med 1970 rådde sambeskattnings, där makars inkomster lades ihop och beskattades enligt en skatteskala. Då skatteskalan ökade med inkomsten och normen var att alla män förvärvsarbetade blev det i praktiken hustruns lön som beräknades ”på marginalen”. Detta innebar ett lågt ekonomiskt utbyte för gifta kvinnor av att arbeta. Införandet av särbeskattning innebar att var och en blev skattskyldig för sin egen inkomst vilket medförde att gifta kvinnors förvärvsarbete blev mer lönsamt.
- **Utbyggnad av offentlig barnomsorg.** Under 1970-talet startade en utbyggnad av barnomsorgen. År 1973 beslutade Riksdagen att kommunerna år 1975 skulle åläggas att tillhandahålla minst 525 timmar avgiftsfri förskola per år för alla sexåringar. År 1976 beslutade Riksdagen om en kraftig utbyggnad av samhällets barnomsorg. Utbyggnadsprogrammet omfattade under den närmaste femårsperioden 100 000 nya daghemplatser och 50 000 nya platser i fritidshem.
- **Införande av föräldraförsäkringen.** Under de år som föräldraförsäkringen funnits har den förändrats vid olika tidpunkter. 1974 ersatte föräldraförsäkringen den tidigare moderskapsförsäkringen, vilket innebar att båda föräldrarna fick rätt till ekonomisk ersättning för att vara hemma med sina barn. Män tog i snitt ut 0,5 procent av föräldrapenningen det första året och kvinnor tog ut 99,5 procent. Samma år blev det även olagligt att avskeda någon på grund av graviditet. 1980 infördes havandeskapspenning för kvinnor med fysiskt krävande arbete som gav dem möjlighet att stanna hemma under slutskedet av graviditeten. År 1995 infördes den så kallade ”pappa-månaden”, där en månad av föräldrapenningen reserverades till vardera föräldern. 2012 infördes möjligheten för föräldrar att få föräldrapenning samtidigt för samma barn i upp till 30 dagar. 2016 reserverades en tredje månad för vardera föräldern. År 2023 stod män för 31 procent av nettodagarna som togs ut med föräldrapenning och kvinnor tog ut 69 procent.

Utöver reformer som direkt påverkat möjligheter och incitament till arbete har inkomstskillnaden mellan kvinnor och män påverkats av ett flertal andra demografiska trender. När det gäller utbildningsnivån har andelen kvinnor födda 1980 med eftergymnasial utbildning (tre år eller längre) mer än tredubblats om man jämför med de som är födda 1950. Under samma period har även genomsnittsåldern för förstföderskor ökat.

Att studera vidare har blivit vanligare och framför allt bland kvinnor. **Tabell 4.3** visar fördelningen av utbildningsnivån vid 40 års ålder för personer födda olika årtionden. Av tabellen framgår att utbildningsnivån ökar ju senare individerna är födda. En jämförelse av de som är födda 1950 med de som är födda 1960 visar på en ökning av andelen gymnasieutbildade, samtidigt som andelen med förgymnasial utbildning minskade. För individerna födda 1970 och 1980 sker en fortsatt höjning av utbildningsnivån genom att andelen med eftergymnasial utbildning ökar, framför allt bland kvinnor.

TABELL 4.3 Fördelning av utbildningsnivå vid 40 års ålder för män och kvinnor födda 1950, 1960, 1970 och 1980, andel i procent

Kohort	Födda 1950		Födda 1960		Födda 1970		Födda 1980	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Förgymnasial utbildning	27,9	22,8	17,8	13,6	10,4	8,8	11,0	8,6
Gymnasial utbildning	43,7	45,7	52,4	51,3	51,5	45,1	41,2	30,2
Eftergymnasial utbildning	26,0	30,5	27,2	33,4	34,7	43,8	42,2	57,3
Forskarutbildning	1,1	0,3	1,4	0,7	1,7	1,2	1,9	1,8
Uppgift om utbildningsnivå saknas	1,4	0,8	1,3	1,1	1,8	1,2	3,8	2,1

* Sammansättning av högsta uppnådda utbildningsnivå vid respektive mättdpunkt. Exempelvis så är utbildningsfördelningen för individerna födda 1950 mätt vid år 1990.

** Notera att definitioner av olika utbildningar och nivåer har förändrats över tid.

För en genomgång av hur könssegregeringen i utbildning och arbete har förändrats under det senaste halvsekllet se "Fritt valt arbete? En ESO-rapport om könssegregering i utbildning och yrke" av K. Halldén och A. Stenberg. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2023:6.

Källa: SCB, och egna beräkningar

En sammanställning av genomsnittsåldern för förstföderskor födda olika årtionden visar att den har ökat. **Tabell 4.4** visar genomsnittsåldern vid första barnets födelse för kvinnor födda olika årtionden. Av tabellen framgår att genomsnittsåldern förskjutits och ökat med mer än ett år för varje årtionde. Som framgick i tabell 4.2 ovan kan man se en ökning av skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster framför allt mellan 30 och 40 års ålder, vilket alltså sammanfaller med åren efter första barnets födelse.

TABELL 4.4 Medelåldern vid första barnets födelse för kvinnor födda 1955, 1960, 1970 och 1980

Födelseår	Medelålder vid första barnets födelse
1955	25,4
1960	26,5
1970	27,9
1980	29,2

Anmärkning: SCB har information för kvinnor födda i Sverige efter 1955. SCB:s register börjar 1970, då de som var födda 1955 var 15 år och vi kan följa dem under hela den fruktsamma perioden.

Källa: SCB och egna beräkningar

4.2 Uppskattad skillnad i livsinkomst mellan kvinnor och män födda 1990 respektive 2000

För individer födda 1990 och 2000 skulle en sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män endast täcka ett fåtal år av det totala arbetslivet. Exempelvis så kan individer födda 1990 vid 18 års ålder följas under 15 år (mellan 2008 och 2023) och på motsvarande sätt kan individer födda 2000 följas från 18 års ålder i fem år (mellan 2018 och 2023). För att uppskatta skillnaden i livsinkomst mellan kvinnor och män för dessa åldersgrupper används i stället framskrivningar av inkomster utifrån tvärsnittsdata, med den så kallade hypotetiska metoden.

Med den hypotetiska metoden beräknas livsinkomsten genom att summera medianinkomsten i varje ålder för personer mellan 20 och 73 år. Skillnaden mellan dessa summor blir då ett mått på den förväntade skillnaden i sammanräknad livsinkomst mellan kvinnor och män födda exempelvis 1990 vid 73 års ålder.

Beräkning av livsinkomster för personer födda 1990 och 2000

Beräkningar av *livesinkomster* görs med hjälp av uppgifter om sammanräknad förvärvsinkomst från Inkomst och taxeringsregistret (IoT) för perioden 1968–2023.

I detta avsnitt beräknas livsinkomster med hjälp av den **hypotetiska metoden**. Konkret innebär det att medianinkomsterna för varje årskull ett specifikt år summeras. På så sätt beräknas sedan förväntade skillnader i livsinkomst mellan kvinnor och män.

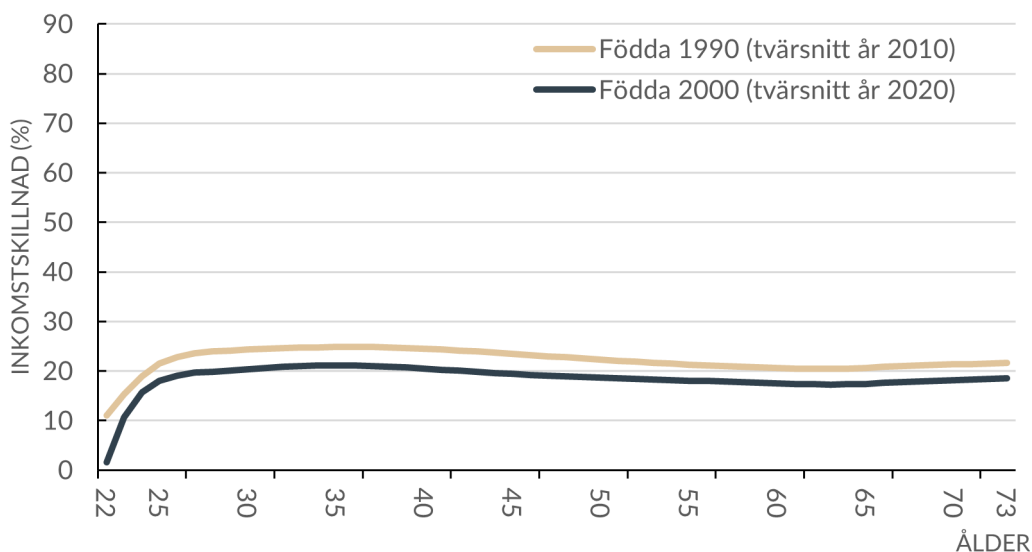
Antagandet som då görs är att den framtida inkomsten för en person ett givet år kan skattas med äldre personers inkomster samma år.

Med hjälp av denna metod skattas alltså en hypotetisk livsinkomst för personer födda 1990 respektive 2000 med hjälp av inkomstuppgifter för år 2010 respektive år 2020.

I **diagram 4.2** presenteras resultatet av dessa tvärsnittsberäkningar av kvinnors andel av livsinkomsten för personer födda år 1990 och år 2000. Där framgår att för individerna som är födda 1990 kommer livsinkomstskillnaden vid 73 års ålder att uppgå till 21,6 procent.

Beräkningar som utgår från år 2020 visar att skillnaden i livsinkomst minskar något för individerna som är födda 2000 jämfört med de födda 1990. Vid 73 års ålder kommer livsinkomstskillnaden för denna grupp uppgå till 18,5 procent.

DIAGRAM 4.2 Förväntad skillnad mellan kvinnors och mäns livsinkomster, utifrån tvärsnittsberäkningar födda 1990 och 2000, efter ålder

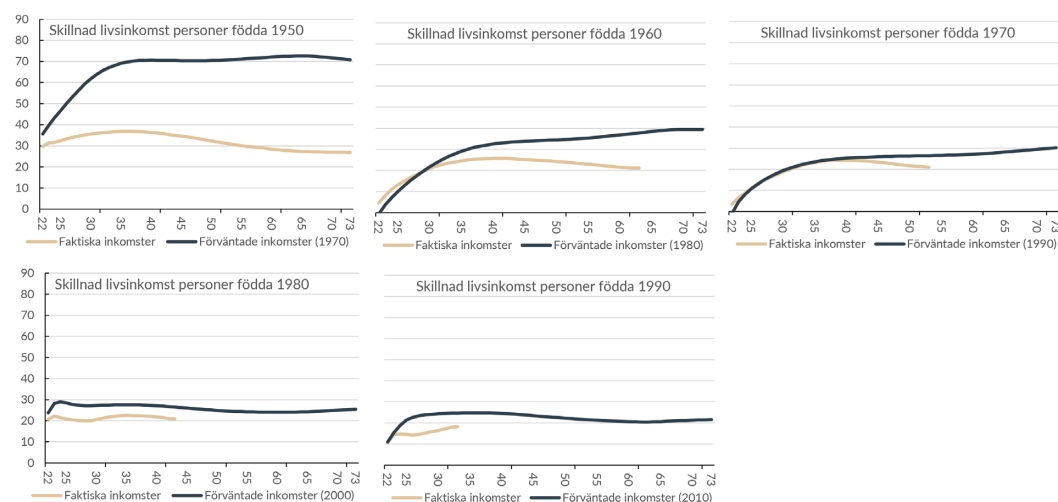

Källa: SCB och egna beräkningar

Skattningen bygger på att de inkomstskillnader som nu finns bland äldre individer i den undersökta årskullen kvarstår kommande år. Hur pass träffsäker den uppskattade skillnaden av livsinkomst mellan kvinnor och män blir är därmed beroende av hur stabila en mängd faktorer är framöver. Exempelvis kan en förändrad sysselsättningsgrad påverka precisionen.

För individer födda 1950 kan skattningarna med metoden jämföras med den faktiska sammanräknade inkomsten. Detta genom att jämföra den förväntade inkomsten som beräknas genom framskrivning av tvärsnittsdata för 1970 med de faktiska summerade inkomsterna så långt det är möjligt. På motsvarande sätt kan metoderna jämföras för individer födda 1960, 1970 och 1980, fast då för en kortare tidsperiod. Jämförelsen illustreras för de olika grupperna i **diagram 4.3**.

DIAGRAM 4.3 Förväntad skillnad mellan kvinnors och mäns livsinkomster utifrån tvärsnittsberäkningar respektive faktiska inkomster

Källa: SCB och egna beräkningar

Ju mer som påverkar inkomsterna för män och kvinnor på olika sätt, desto lägre precision får försöket att uppskatta den förväntade livsinkomsten med den hypotetiska metoden. Av diagram 4.3 framgår att den hypotetiska metoden har relativt lägre precision att uppskatta kvinnors andel av livsinkomsten för individer födda 1950 och 1960. Detta åskådliggörs av att de två linjerna avviker från varandra i de diagrammen. För dessa individer blev den verkliga skillnaden mindre än den skillnad som beräkningen med den hypotetiska metoden gav.

En förklaring till detta är att de olika reformerna som infördes under 1970-talet påverkade sysselsättningsgraden positivt bland kvinnor. Detta beaktas inte i en tvärsnittsberäkning som utförs vid år 1970. Även utfallet för individerna födda 1960 visar på en mindre skillnad mellan män och kvinnor, än för en tvärsnittsberäkning utförd 1980.

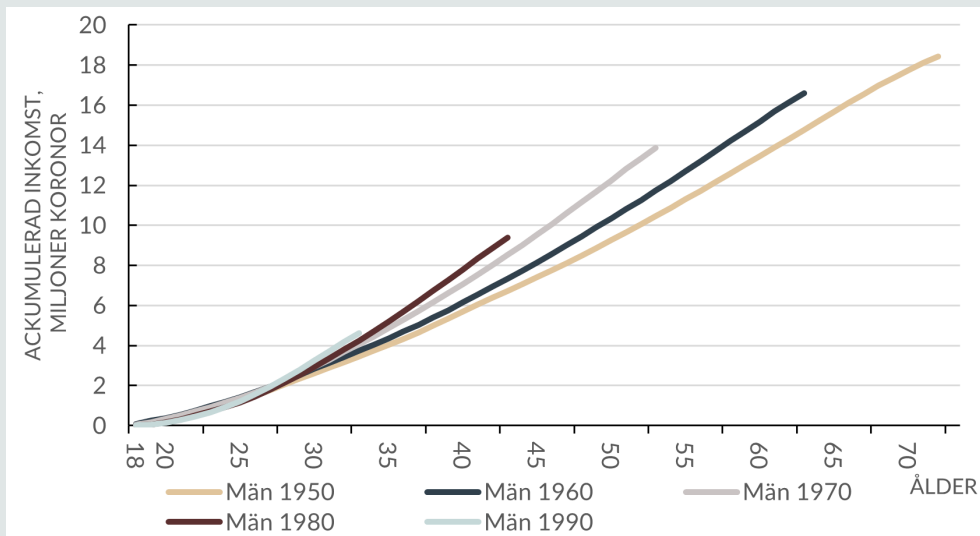
För individer födda 1970, 1980 och 1990 ger tvärsnittsberäkningar/den hypotetiska metoden en bättre samstämmighet med det verkliga observerade utfallen av kvinnors andel av livsinkomsten. Detta åskådliggörs av att de två linjerna ligger relativt nära varandra i diagrammen som visar dessa kohorter.

Sammantaget visar jämförelsen mellan de olika metoderna att den förväntade inkomstskillnaden i samtliga åldersgrupper generellt sett var högre än den faktiska skillnaden. Hur stor skillnaden är beror på vid vilken ålder jämförelsen görs. För individerna födda 1950, 1960 och 1970 kan man notera att skillnaden mellan metoderna ökat efter 40 års ålder. Det återstår att se om samma mönster kommer upprepas för individerna födda 1980 och 1990.

Fördjupning: Jämförelse av nivå av livsinkomst mellan olika årskullar

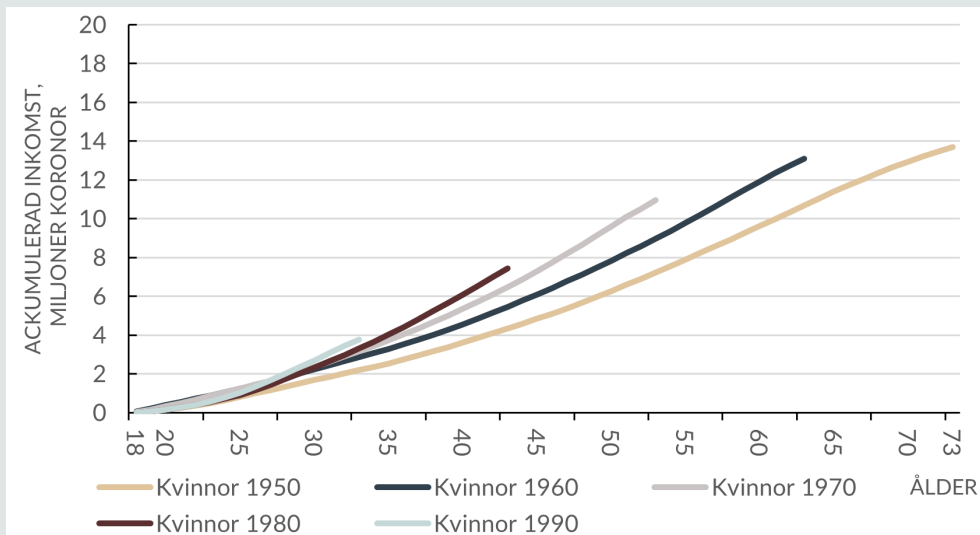
I denna fördjupning beskrivs utvecklingen av inkomstnivån för de grupper som följts i detta kapitel. För både kvinnor och män gäller att efter 40 års ålder har samtliga studerade årskullar haft en högre sammanräknad inkomst jämfört med årskullen född tio år tidigare. Utvecklingen i kronor (2023 års priser) visas för män respektive kvinnor i **diagram 4.4** och **diagram 4.5**.

DIAGRAM 4.4 Sammanräknad förvärvsinkomst för **män** födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990 efter ålder, medianvärde, kronor (2023 års priser)

Källa: SCB och egna beräkningar

DIAGRAM 4.5 Sammanräknad förvärvsinkomst för **kvinnor** födda 1950, 1960, 1970 och 1980 efter ålder, medianvärde, kronor (2023 års priser)

Källa: SCB och egna beräkningar

Diagram 4.4 och 4.5 sammanfattas i **tabell 4.5** och **tabell 4.6**

TABELL 4.5 Sammanräknad inkomst för män födda 1950, 1960, 1970 och 1980 efter ålder, miljoner kr (i 2023 års prisnivå)

	30 år	40 år	50 år	60 år
Födelseår 1950	2,6	5,7	9,3	13,4
Födelseår 1960	2,8	6,1	10,3	15,2
Födelseår 1970	2,9	7,1	12,2	
Födelseår 1980	2,9	7,8		
Födelseår 1990	3,2			

Källa: SCB och egna beräkningar

Av tabell 4.5 framgår att medianvärdet av den sammanräknade förvärvsinkomsten för män födda 1980 var 7,8 miljoner kronor vid 40 års ålder. För män födda 1950 var den 5,7 miljoner kronor vid 40 års ålder. Livsinkomsten var alltså cirka 37 procent högre för män födda 1980 jämfört med män födda 1950 när båda grupperna var 40 år gamla. För män födda 1960 och 1970 var skillnaden mot män födda 1950, 8- respektive 24-procent när de var 40 år gamla.

TABELL 4.6 Sammanräknad inkomst för kvinnor födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990 efter ålder, miljoner kr (i 2023 års prisnivå)

	30 år	40 år	50 år	60 år
Födelseår 1950	1,7	3,6	6,3	9,6
Födelseår 1960	2,2	4,6	7,8	11,9
Födelseår 1970	2,4	5,4	9,6	
Födelseår 1980	2,3	6,1		
Födelseår 1990	2,7			

Källa: SCB och egna beräkningar

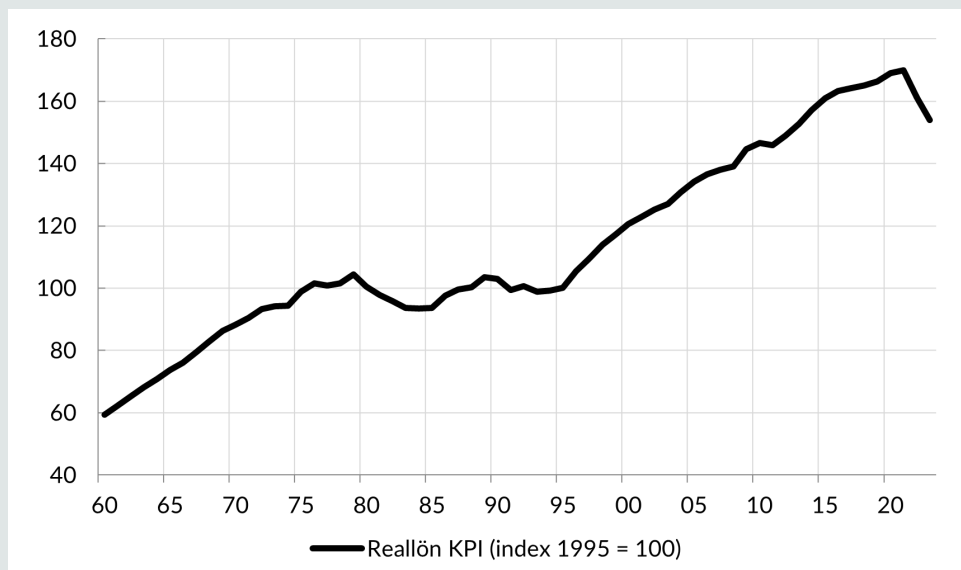
Även om nivåerna är lägre så har inkomsterna ökat mer bland kvinnor än bland män över tid (jämför med tabell 4.6). Av tabellen framgår att vid 40 års ålder så var medianvärdet av den sammanräknade förvärvsinkomsten för kvinnor födda 1980 cirka 68 procent högre jämfört med kvinnor födda 1950, 6,1 jämfört med 3,6 miljoner). För kvinnor födda 1960 och 1970 var motsvarande skillnad 26- respektive 47 procent.

En av förklaringarna till att den sammanräknade förvärvsinkomsten är högst för både kvinnor och män födda 1980 vid 40 års ålder är att de i stor utsträckning har fått ta del av

den trendmässiga ökningen av den genomsnittliga reallönen per timme under perioden 1995–2020.

Diagram 4.6 visar reallönen i nivå sedan 1960. Av diagrammet framgår att utvecklingen för reallönerna var positiv under perioden 1960–1980. Under perioden 1980–1995, då inflationen var relativt hög, låg reallöneutvecklingen i princip stilla för att under perioden 1995–2020 åter öka.

DIAGRAM 4.6 Reallön i nivå sedan 1960, Index 1995=100

Källa: Medlingsinstitutet, SCB och egna beräkningar

En nedbrytning av ökningstakten i olika grupper visar att sammantaget steg den genomsnittliga reallönen per timme ungefär lika snabbt för individer födda 1970 som för individer födda 1980 till och med 40 års ålder. Ökningen 1988–2010 som påverkade de födda 1970 är ungefär densamma som ökningen 1998–2020, som påverkade de födda 1980, se **tabell 4.7** nedan. Inkomstutvecklingen för gruppen som föddes 1980 har dock varit starkare (se tabell 4.6). Det beror delvis på att de sammanlagda inkomsterna även påverkas av hur många som har haft en sysselsättning. För gruppen född 1960 hade den stora krisen på arbetsmarknaden under 1990-talet en negativ effekt på de totala inkomsterna jämfört med de som föddes 1980.

TABELL 4.7 Reallöneutveckling, procentuell förändring, individer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990 efter åldersintervall

Reallöneutveckling i Sverige	Födda 1950	Födda 1960	Födda 1970	Födda 1980	Födda 1990
När gruppen var 18–30 år	21,2	1,3	20,2	28,7	21,6
När gruppen var 30–40 år	2,4	17,1	21,6	15,3	...
När gruppen var 40–50 år	17,1	21,6	15,3	...	...
När gruppen var 50–60 år	21,6	15,3	...	...	...
När gruppen var 60–73 år	5,0	...	...	...	...

Källa: Medlingsinstitutet, SCB och egna beräkningar

5. Livsinkomster för kvinnor och män med olika utbildningsnivåer

I detta kapitel beskrivs inkomstskillnader mellan kvinnor och män med olika utbildningsnivåer i olika födelsekohorter. En individs utbildningsnivå kan påverka både den totala livsinkomsten och tidpunkten i livet då inkomsterna genereras. En person som studerar för att uppnå en högre utbildningsnivå avstår under en period från inkomster i nuet för att investera i större framtida inkomster.

Ett exempel på detta är att den ackumulerade förvärvsinkomsten vid 30 års ålder ofta är högre för personer med gymnasial utbildning än för de med eftergymnasial utbildning. Vid 50 års ålder har dock personer med eftergymnasial utbildning hunnit i kapp och sammantaget ackumulerat en större total inkomst.

För personer födda 1950 uppgick inkomstskillnaden mellan kvinnor och män vid 73 års ålder till 32,6 procent för förgymnasialt utbildade, 29,3 procent för gymnasialt utbildade och 26,5 procent för eftergymnasialt utbildade.

Ovanstående förhållanden spelar även in när inkomstskillnader mellan kvinnor och män i de olika grupperna beskrivs. Bland personer med gymnasial utbildning är skillnaden som störst vid 40 års ålder, medan den bland eftergymnasialt utbildade är som störst vid 50 års ålder, för att därefter minska i båda grupperna. Detta resultat avspeglar sannolikt en kombination av att kvinnor med längre utbildning i högre grad senarelägger barnafödandet än kvinnor med lägre utbildningsnivå samt av skillnader i familjeansvar mellan kvinnor och män under småbarnsåren.⁹

⁹ I SCB:s rapport Tid mellan barnen – hur lång tid väntar föräldrar innan de får sitt andra barn? (2017) framgår att kvinnor med minst treårig eftergymnasial utbildning (högskola/universitet) i genomsnitt var cirka 31 år när de fick sitt första barn år 2016. Detta kan jämföras med kvinnor med högst gymnasial utbildning, som i genomsnitt var cirka 27 år vid första barnets födelse. Rapporten visar även att högutbildade kvinnor är inte bara mer benägna att få ett andra barn, de får i allmänhet barn tätare än kvinnor med högst gymnasial utbildning.

Försäkringskassans statistik visar att kvinnor tar ut mer föräldraledighet än män och oftare använder tillfällig föräldrapenning för vård av barn.

Inkomstskillnaderna för eftergymnasialt utbildade vid 30 års ålder har minskat för varje ny födelsekohort, i detta fall grupper av individer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990. Från 18,2 procent för de födda 1950 till 5,9 procent för de födda 1990. Oavsett födelsekohort är skillnaden mellan kvinnor och män vid denna ålder alltid lägst bland eftergymnasialt utbildade jämfört med gymnasialt och förgymnasialt utbildade.

Ett sätt att illustrera vad en eftergymnasial utbildning ger för effekt på livsinkomsterna som helhet är att jämföra med inkomsterna för individer med gymnasial utbildning. För kvinnor födda 1950 hade de med eftergymnasial utbildning 29,4 procent högre inkomster vid 73 års ålder jämfört med kvinnor med gymnasial utbildning. För män födda 1950 var motsvarande skillnad 24,5 procent. För de yngre kohorterna är det svårare att dra slutsatser i och med att deras livsinkomster är mer ofullständiga.

Som nämnts ovan kan högre utbildning ses som en investering i framtiden, där inkomster i nuet försakats för att ge större inkomster i framtiden. Av intresse är då vid vilken tidpunkt inkomsterna för de med eftergymnasial utbildning kommer i kapp inkomsterna för de med gymnasial utbildning. För individer födda 1980 inträffade detta vid 37 års ålder för kvinnor och vid 42 års ålder för män. Detta är den senaste kohort där vi i dagsläget kan jämföra kvinnor och män på detta sätt.

Under den period som inkomsterna analyseras har både kvinnors och mäns utbildningsnivå förändrats. Andelen av befolkningen med eftergymnasial utbildning har ökat, framför allt bland kvinnor, samtidigt som andelen med enbart förgymnasial utbildning har minskat avsevärt. Den ojämna könsfördelningen inom olika högskoleprogram kvarstår dock.

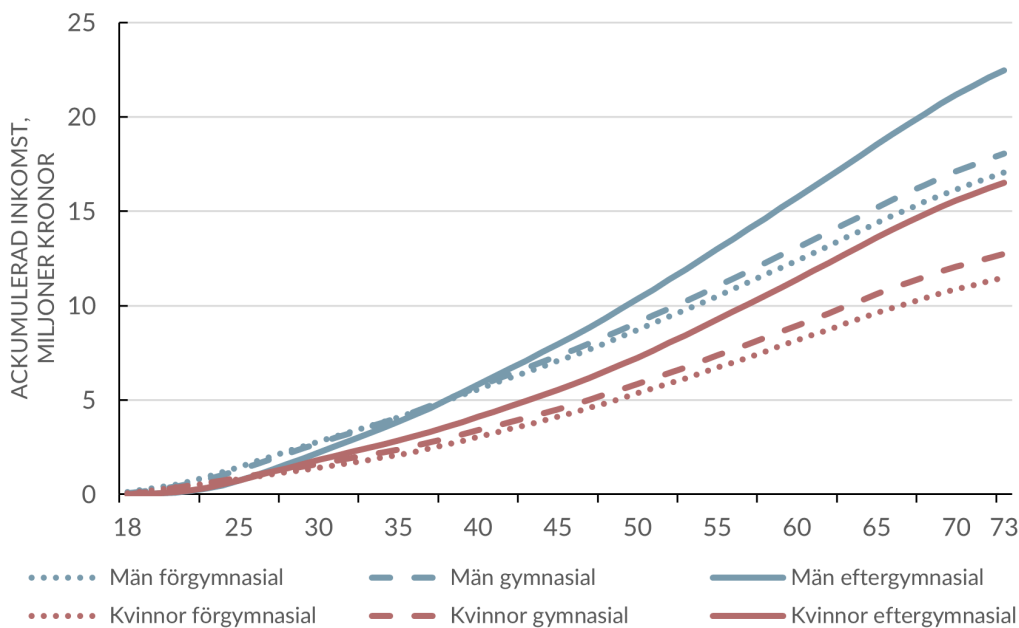
5.1 För de födda 1950 var skillnaden minst bland de med eftergymnasial utbildning

Inkomstutvecklingen för män och kvinnor i olika födelsekohorter och utbildningsgrupper studeras genom att individerna delas in efter den utbildningsnivå de hade år 2023. Därefter beräknas deras ackumulerade förvärvsinkomst från 18 års ålder fram till den ålder de hade uppnått år 2023.

En uppdelning av kvinnor och män födda 1950 efter utbildningsnivå visar att män med eftergymnasial utbildning vid 73 års ålder sammanlagt hade tjänat 22,5 miljoner kronor under sitt arbetsliv. För kvinnorna visar motsvarande beräkning att de tjänat 16,5 miljoner kronor (**diagram 5.1**).

När den sammanräknade förvärvsinkomsten för kvinnor och män födda 1950 jämförs utifrån utbildningsnivå framgår att män vid 73 års ålder sammanlagt har tjänat mer än kvinnor – oavsett kvinnornas utbildningsnivå. Exempelvis har män med förgymnasial utbildning tjänat 17,0 miljoner kronor under sitt arbetsliv, vilket är 500 000 kronor mer än kvinnor med eftergymnasial utbildning.

DIAGRAM 5.1 Sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1950 efter utbildningsnivå och ålder, medianvärde, miljoner kronor

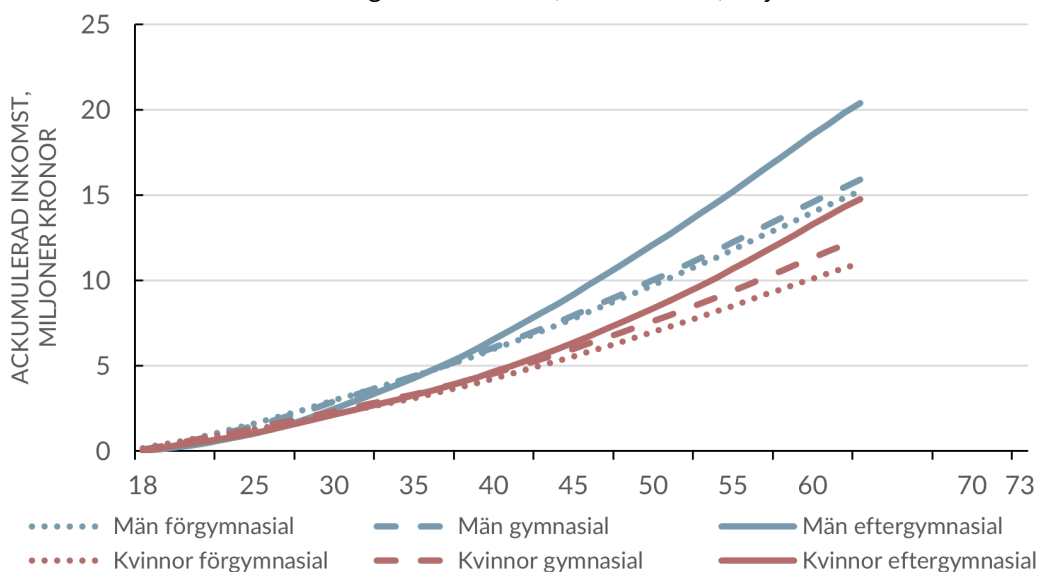

Källa: SCB och egna beräkningar

För yngre årskullar än de som är födda 1950 kan vi inte beräkna hela livsinkomsten, utan endast en mer begränsad sammanlagd inkomst. **Diagram 5.2** visar sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1960 efter utbildningsnivå och ålder.

Av diagram 5.2 framgår att män med eftergymnasial utbildning vid 63 års ålder sammanlagt hade tjänat 20,4 miljoner kronor. För kvinnorna visar motsvarande beräkning att de tjänat 14,7 miljoner kronor. Även inom kohorten av kvinnor och män födda 1960 har män vid 63 års ålder sammanlagt tjänat mer än kvinnor – oavsett kvinnornas utbildningsnivå.

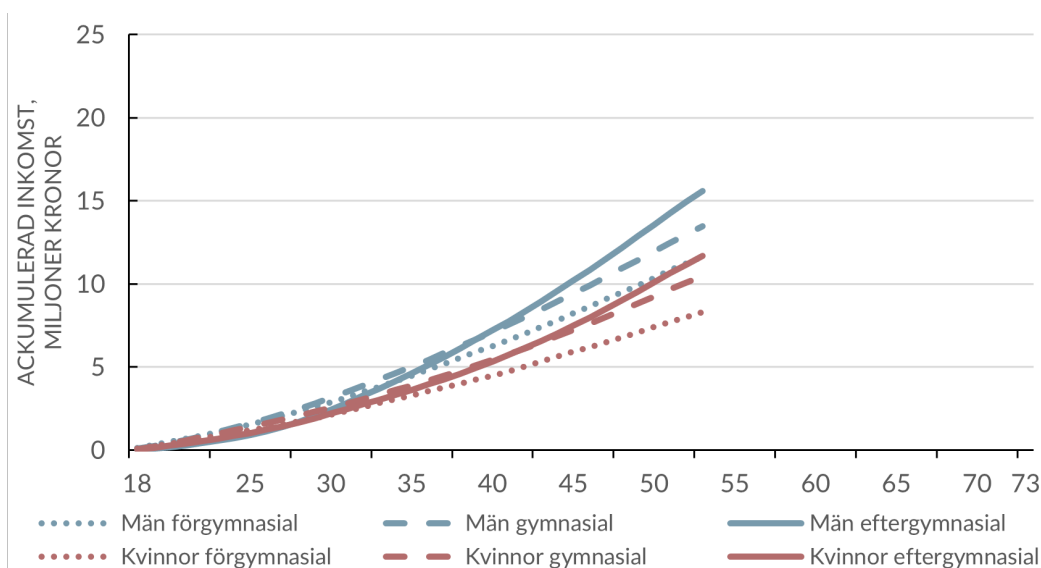
DIAGRAM 5.2 Sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1960 efter utbildningsnivå och ålder, medianvärde, miljoner kronor

Källa: SCB och egna beräkningar

Diagram 5.3 visar sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1970 efter utbildningsnivå och ålder. Av diagrammet framgår att män med eftergymnasial utbildning sammanlagt hade tjänat 15,6 miljoner kronor vid 53 års ålder. För kvinnorna visar motsvarande beräkning en inkomst på 11,7 miljoner kronor. Diagrammet visar också att kvinnor med eftergymnasial utbildning har tjänat lika mycket som män med förgymnasial utbildning – 11,6 miljoner kronor, vid 53 års ålder. Jämfört med de födda 1950 så kan man även notera att skillnaden mellan de med en förgymnasial utbildning och de med en gymnasial utbildning är större.

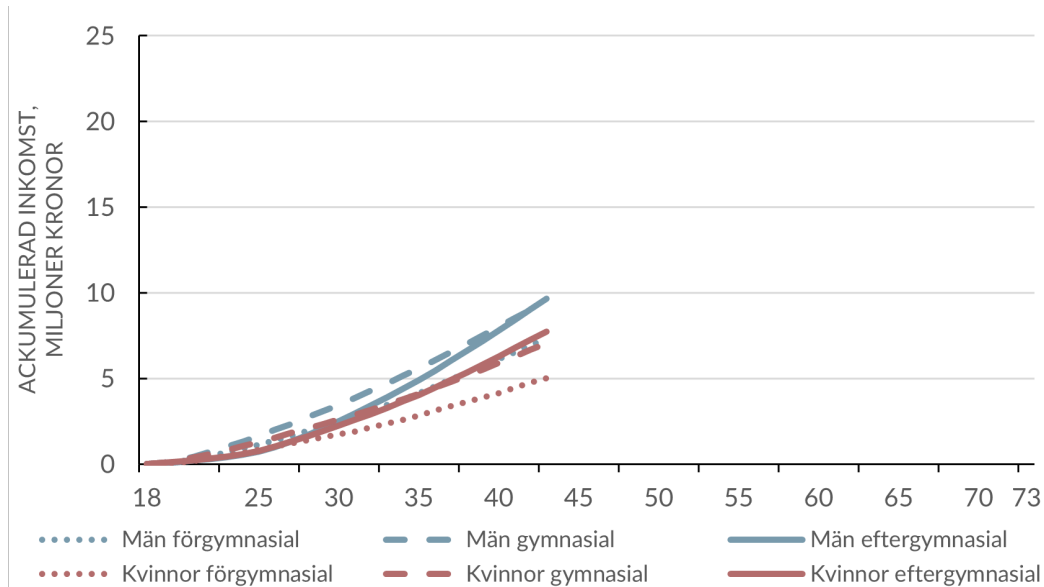
DIAGRAM 5.3 Sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1970 efter utbildningsnivå och ålder, medianvärde, miljoner kronor

Källa: SCB och egna beräkningar

Diagram 5.4 visar sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1980 efter utbildningsnivå och ålder. Av diagrammet framgår att män med eftergymnasial utbildning sammanlagt hade tjänat 9,6 miljoner kronor vid 43 års ålder. För kvinnorna visar motsvarande beräkning en inkomst på 7,7 miljoner kronor. Diagrammet visar också att kvinnor med gymnasial utbildning vid 43 års ålder har tjänat marginellt mindre än män med förgymnasial utbildning – 7,3 miljoner kronor.

DIAGRAM 5.4 Sammanräknad förvärvsinkomst för kvinnor och män födda 1980 efter utbildningsnivå och ålder, medianvärde, miljoner kronor

Källa: SCB och egna beräkningar

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män efter utbildningsnivå redovisas i **tabell 5.1**. Tabellen visar utvecklingen av inkomstskillnaden efter födelsekohort, ålder och utbildningsnivå.

Av tabellen framgår att storleken på och utvecklingen av skillnaden i mäns och kvinnors livsinkomster varierar beroende på utbildningsnivå. För kvinnor och män födda 1950 minskar inkomstskillnaden med stigande ålder bland personer med förgymnasial respektive gymnasial utbildning. För eftergymnasialt utbildade ökar skillnaden fram till cirka 50 års ålder, för att därefter minska. Vid 73 års ålder uppgår skillnaden till 32,6 procent för förgymnasialt utbildade, 29,3 procent för gymnasialt utbildade och 26,5 procent för eftergymnasialt utbildade.

Av tabell 5.1 framgår även att inkomstskillnaderna har minskat kontinuerligt för individer med eftergymnasial utbildning i årskullar födda efter 1950. Vid 30 års ålder uppgår minskningen till 12,3 procentenheter (18,2 procent – 5,9 procent) mellan årskullarna 1950 och 1990. Vid 30 års ålder är inkomstskillnaderna lägst bland dem med eftergymnasial utbildning, oavsett födelsekohort.

Det finns även ett åldersmönster. Bland gymnasialt utbildade är skillnaden som störst vid 40 års ålder, för att sedan minska. Bland eftergymnasialt utbildade är skillnaden störst vid 50 års ålder, för att därefter minska.

TABELL 5.1 Inkomstskillnad mellan kvinnor och män efter utbildningsnivå, födelseår och olika åldrar, procent

			30 år	40 år	50 år	60 år	73 år
Födda 1950	Summerade inkomster, miljoner kr	Förgymnasial	49,3	45,2	38,5	34,1	32,6
		Gymnasial	40,2	40,3	35,6	31,5	29,3
		Eftergymnasial	18,2	29,3	29,9	27,6	26,5
Födda 1960	Summerade inkomster, miljoner kr	Förgymnasial	27,0	29,0	28,3	27,7	
		Gymnasial	20,1	25,0	23,9	22,4	
		Eftergymnasial	13,8	29,0	30,9	28,4	
Födda 1970	Summerade inkomster, miljoner kr	Förgymnasial	26,2	28,5	28,6		
		Gymnasial	19,3	23,7	22,7		
		Eftergymnasial	9,9	25,8	25,6		
Födda 1980	Summerade inkomster, miljoner kr	Förgymnasial	30,1	32,5			
		Gymnasial	24,8	26,1			
		Eftergymnasial	9,8	19,5			
Födda 1990	Summerade inkomster, miljoner kr	Förgymnasial	33,6				
		Gymnasial	26,3				
		Eftergymnasial	5,9				

Anmärkning: Summan av den sammanräknade förvärvsinkomsten för individer med olika utbildningsnivå vid olika åldrar och födelseår, samt inkomstskillnad mellan kvinnor och män finns uppdelade i tabellbilagan till rapporten.

Källa: SCB och egna beräkningar

5.2 Skillnaden i inkomst mellan eftergymnasialt och gymnasialt utbildade varierar mellan kvinnor och män

I detta avsnitt analyseras hur utbildning påverkar den sammanlagda förvärvsinkomsten över tid, genom att beräkna den procentuella skillnaden i ackumulerad inkomst mellan grupper med gymnasial respektive eftergymnasial utbildning. Beräkningarna redovisas vid olika åldrar uppdelade efter kön och födelsekohort.

Det bör påpekas att analysen inte kan ses som ett exakt mått på lönsamheten av en eftergymnasial utbildning. Beräkningarna tar inte hänsyn till positiva eller negativa transfereringar eller kapitalinkomster. Till exempel inkluderas inte utjämnande effekter av skatter, bidrag eller utbildning/återbetalning av studielån i förvärvsinkomsten.

Skillnaderna i lönsamhet kan vara stora mellan olika utbildningsinriktningar, både på gymnasial och eftergymnasial nivå. Även yrkesvalet har en avgörande betydelse. Den ojämna könsfördelningen inom olika högskoleprogram diskuteras mer ingående i kapitel 5.3.

Skillnaden i inkomst mellan eftergymnasialt och gymnasialt utbildade efter födelsekohort och ålder redovisas för män i **tabell 5.2**. Av tabellen framgår att män vid 30 års ålder med eftergymnasial utbildning inte hunnit kompensera för inkomstbortfallet under studietiden. Beroende på födelsekohort så har de en ackumulerad inkomst som är mellan 14,5 och 28 procent lägre än gymnasieutbildade.

Vid 40 års ålder är det endast de födda 1990 med eftergymnasial utbildning som fortfarande har en lägre ackumulerad inkomst. Vid 50 års ålder har gruppen med eftergymnasial utbildning, beroende på ålderskohort, haft mellan 13,4 och 20,8 procent högre inkomst än gymnasieutbildade. För män födda 1950 var det vid 73 års ålder en 24,5 procent högre sammanlagd förvärvsinkomst än gymnasieutbildade.

En möjlig förklaring till att inkomstskillnaden mellan eftergymnasialt och gymnasialt utbildade män födda 1960 avviker kan vara betydande sammansättningseffekter i denna kohort. Andelen gymnasieutbildade ökade kraftigt (10 procentenheter högre än i kohorten född 1950), samtidigt som andelen eftergymnasialt utbildade minskade något.

TABELL 5.2 Skillnad i sammanräknad förvärvsinkomst mellan en eftergymnasial utbildning jämfört med gymnasial, män, efter ålder och födelseår, procent

Födelseår / Ålder	30 år	40 år	50 år	60 år	73 år
1950 (inkomst 1968–2023)	-17,8	2,1	13,8	20,4	24,5
1960 (inkomst 1978–2023)	-14,5	7,6	20,8	27,0	
1970 (inkomst 1988–2023)	-23,1	1,4	13,4		
1980 (inkomst 1998–2023)	-28,0	-2,6			
1990 (inkomst 2008–2023)	-23,8				

Källa: SCB och egna beräkningar

Skillnaden i inkomst mellan eftergymnasialt och gymnasialt utbildade efter födelsekohort och ålder redovisas för kvinnor i **tabell 5.3**. Av tabellen framgår att kvinnor födda 1950 har haft en högre ”avkastning” på utbildning än män. Vid 73 års ålder har kvinnor med eftergymnasial utbildning tjänat 29,4 procent mer än kvinnor med enbart gymnasial utbildning. För kvinnor födda 1960 är den ackumulerade inkomsten vid 60 års ålder 17,2 procent högre för dem med eftergymnasial utbildning. Jämfört med män är denna skillnad 10 procentenheter lägre.

Inom de två yngsta ålderskohorterna finns en markant skillnad i ackumulerad inkomst mellan män och kvinnor. Kvinnor med eftergymnasial utbildning närmar sig inkomsten för gymnasialt utbildade snabbare än män. Redan vid 40 års ålder har kvinnor med eftergymnasial utbildning födda 1980 haft 6,1 procent högre inkomst.

TABELL 5.3 Skillnad i sammanräknad förvärvsinkomst mellan en eftergymnasial utbildning jämfört med gymnasial, kvinnor, efter ålder och födelseår, procent

Födelseår / Ålder	30 år	40 år	50 år	60 år	73 år
1950 (inkomst 1968–2023)	12,5	20,9	23,9	27,4	29,4
1960 (inkomst 1978–2023)	-7,8	1,8	9,7	17,2	
1970 (inkomst 1988–2023)	-14,1	-1,4	9,2		
1980 (inkomst 1998–2023)	-13,6	6,1			
1990 (inkomst 2008–2023)	-2,8				

Källa: SCB och egna beräkningar

Den tidpunkt då den högre inkomsten efter studier har kompenserat för inkomstbortfallet under studietiden beräknas i detta avsnitt som den ålder då den ackumulerade inkomsten för personer med eftergymnasial utbildning överstiger den för personer med gymnasial utbildning.

Tabell 5.4 presenterar ålder när ackumulerad inkomst för eftergymnasialt utbildade överstiger gymnasialt utbildade för respektive kön och födelsekohort. Av tabellen framgår att män och kvinnor födda 1960 och 1970 uppnådde en liknande ålder då den ackumulerade inkomsten för eftergymnasialt utbildade översteg den för gymnasialt utbildade. För individer födda 1980 och 1990 inträffade detta tidigare för kvinnor än för män. Bland de födda 1980 skedde det vid 37 års ålder för kvinnor och vid 42 års ålder för män.

TABELL 5.4 Ålder när ackumulerad inkomst för eftergymnasial utbildade överstiger gymnasialt utbildade, efter födelseår

Födelseår	Kvinnor	Män
1950 (inkomst 1968–2023)	28,0	39,0
1960 (inkomst 1978–2023)	38,0	37,0
1970 (inkomst 1988–2023)	42,0	40,0
1980 (inkomst 1998–2023)	37,0	42,0
1990 (inkomst 2008–2023)	32,0	..

Källa: SCB och egna beräkningar

5.3 Förändringar i befolkningens utbildningsnivå 1990–2023

En jämförelse mellan de olika födelsekohorterna visar att utbildningsnivån i befolkningen har ökat. Andelen av befolkningen med eftergymnasial utbildning har ökat, samtidigt som andelen med enbart förgymnasial utbildning har minskat avsevärt. Denna utveckling är särskilt tydlig bland de yngre födelsekohorterna.

Indelning av utbildningsnivåer

Statistiken över utbildningsnivån bygger på uppgifter om individers högst uppnådda utbildning från år 1990 och framåt, hämtade ur SCB:s utbildningsregister för personer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990. För personer födda 1950 innebär detta att utbildningsnivån kan följas från 40 till 73 års ålder. Utbildningsnivåerna har delats in i tre kategorier: förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning.¹⁰

Utvecklingen kan relateras till flera centrala reformer inom det svenska utbildningssystemet under de senaste 70 åren. Exempelvis infördes under 1960-talet en enhetlig nioårig grundskola för alla barn. Under 1970-talet genomfördes en omfattande reform av gymnasieskolan, där tidigare separata utbildningsformer integrerades i en sammanhållen gymnasieskola med både yrkesförberedande och studieförberedande program. En ytterligare reform år 1991 gjorde programmen i gymnasieskolan mer kursutformade, alla blev treåriga och gav allmän behörighet till högskolan.

En förändring för den högre utbildningen var högskolereformen 1977. Reformen innebar att samtliga eftergymnasiala utbildningar inordnades i ett gemensamt högskolesystem. Under 1990-talet expanderade högskolesystemet. Nya högskolor etablerades i flera regioner, vilket underlättade för fler att studera nära hemorten. Bolognaprocessen – ett europeiskt samarbete med målet att skapa lättförståeliga och jämförbara utbildningssystem – medförde att en ny examensstruktur infördes 2007, där utbildningstiden förlängdes. Bland annat infördes tvååriga masterutbildningar som till stor del ersatte de ettåriga magisterutbildningarna. Detta innebär att födelsekohorter som studerade under eller efter 2007 (exempelvis kohorten född 1990) möter ett utbildningsutbud där femåriga studievägar är vanligare.

Ett viktigt komplement till dessa utbildningsreformer har varit det statliga studiestödssystemet med bildandet av Centrala studiestödsnämnden (CSN) år 1964. Genom att erbjuda studielån och bidrag har ekonomiska hinder för högre studier minskat. Reformen inom vuxenutbildningen, exempelvis Vuxenstudiereformen 1975 som gav vuxna möjlighet att studera på gymnasial nivå, främst inom Komvux samt Kunskapslyftet 1997, har dessutom medfört att utbildningsnivån bland vuxna kunnat höjas.

En granskning visar att könssammansättningen inom olika utbildningsinriktningar är ojämn mellan kvinnor och män. Universitetskanslersämbetet (2025) visar att den ojämna könsuppdelningen inom högre utbildning mellan kvinnor och män kvarstår och att den har ökat över tid.¹¹

¹⁰ Det är viktigt att notera att utbildningsregistret har genomgått större kvalitetshöjande förändringar över tid. Detta har lett till tidsseriebrott och gör att jämförelser med tidigare versioner, innan 2001 av registret, måste göras med viss försiktighet.

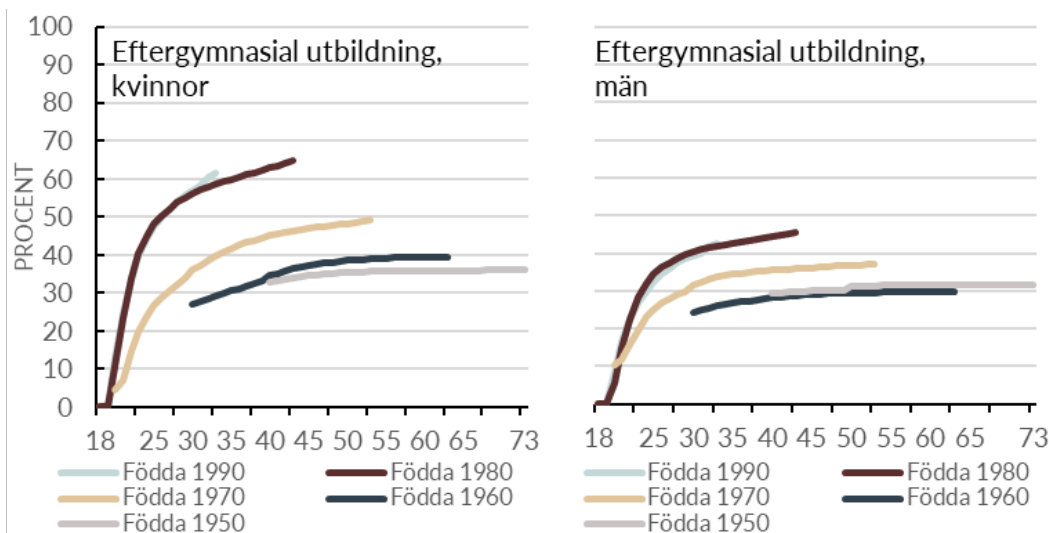
¹¹ Kvinnor och män i högre utbildning, UKÄ (2025).

Kvinnor börjar i högre grad än män studera på högskolan, fullföljer studier i större utsträckning och har blivit allt fler på program som juridik, arkitektur och medicin. Män dominerar fortsatt tekniska utbildningar, medan kvinnor är i majoritet inom vård, omsorg, pedagogik och lärarutbildning. Inom naturvetenskap har andelen kvinnor ökat, vilket lett till en jämn könsfördelning i dessa program. Könsuppdelningen är störst inom vård och omsorg. Den redan skeva könsfördelningen inom högre utbildning förstärks ytterligare av att män i lägre utsträckning än kvinnor stannar kvar på, och tar examen från, de utbildningar de påbörjat. Sammantaget bidrar kvinnors högre kvarvaro och examensfrekvens till att skillnaderna mellan könen förstärks.

Diagram 5.5 visar andelen kvinnor och män med eftergymnasial utbildning efter ålder för respektive födelsekohort. Av diagrammet framgår att andelen med eftergymnasial utbildning har ökat över tid, både inom – men framför allt mellan – födelsekohorterna. Denna utveckling är särskilt tydlig bland de yngre kohorterna, särskilt bland kvinnor. Exempelvis har 63 procent av kvinnorna födda 1980 en eftergymnasial utbildning vid 40 års ålder. Motsvarande andel är 45 procent för kvinnor födda 1970 och 32 procent för dem födda 1950.

Av diagram 5.5 framgår även att andelen med eftergymnasial utbildning vid 40 års ålder har varit högre bland kvinnor än bland män i samtliga jämförbara födelsekohorter. Denna skillnad har dessutom ökat över tid. För födelsekohorterna 1950 och 1960 uppgick skillnaden till 3,3 respektive 6,6 procentenheter. För kvinnor och män födda 1970 ökade skillnaden till 9,5 procentenheter, och för dem födda 1980 hade den ökat ytterligare till 18,5 procentenheter. Individer födda 1990 kan följas till 33 års ålder, och vid den tidpunkten (2023) uppgår skillnaden till 18,9 procentenheter.

DIAGRAM 5.5 Andel kvinnor och män med eftergymnasial utbildning efter ålder. För individer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990.

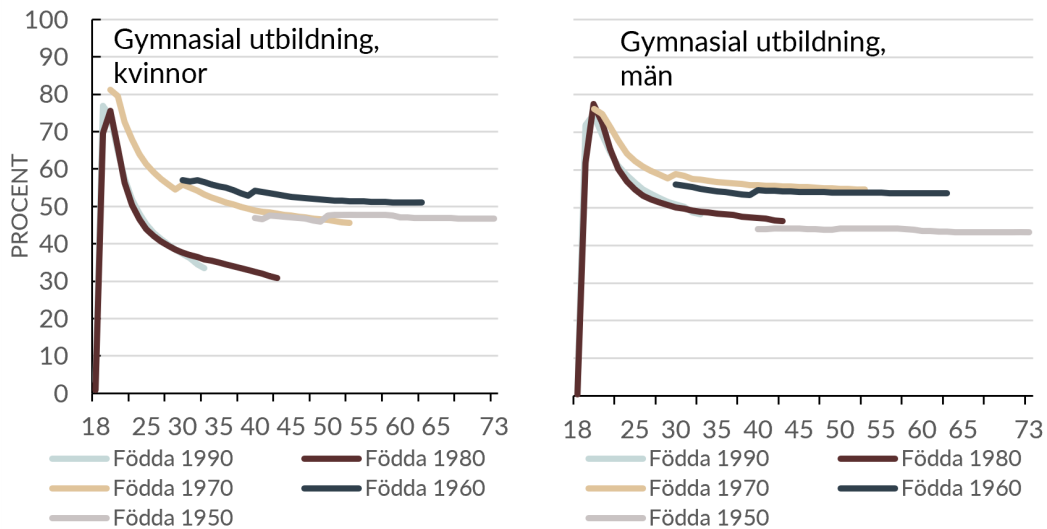

Källa: SCB och egna beräkningar

Diagram 5.6 visar andelen kvinnor och män med gymnasial utbildning efter ålder för respektive födelsekohort. Av diagrammet framgår att andelen med gymnasial utbildning minskar successivt med stigande ålder, i takt med att allt fler går vidare till en eftergymnasial utbildning.

För kvinnor och män födda 1980 och 1990 uppgår andelen med gymnasial utbildning till cirka 75 procent vid 20 års ålder. Vid 30 års ålder har denna andel minskat till cirka 37 procent för kvinnor och cirka 50 procent för män.

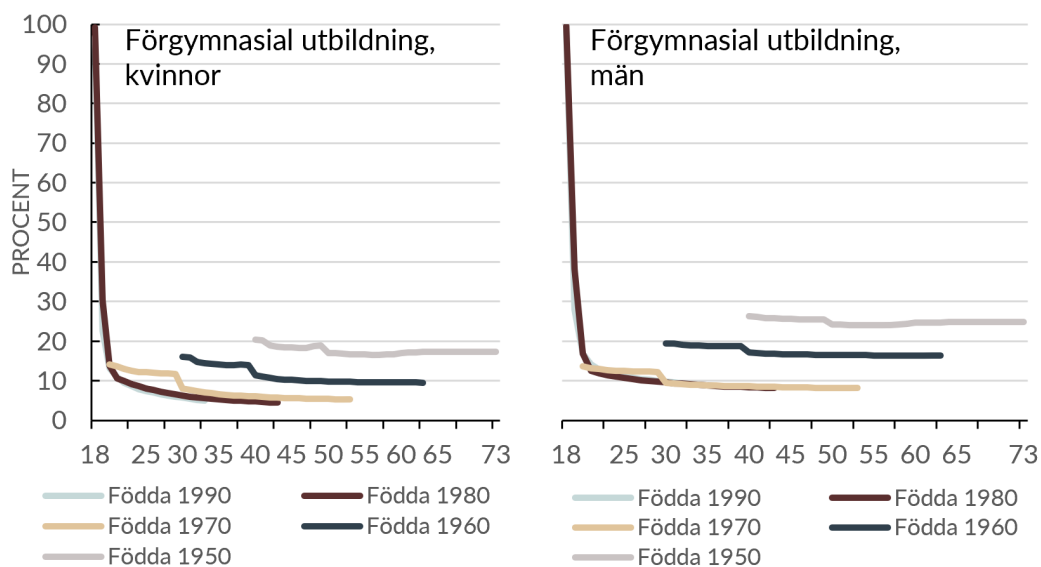
DIAGRAM 5.6 Andel kvinnor och män med gymnasial utbildning efter ålder.
För individer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990.

Källa: SCB och egna beräkningar

Diagram 5.7 visar andel kvinnor och män med förgymnasial utbildning efter ålder för respektive födelsekohort. Av diagrammet framgår att andelen kvinnor och män med förgymnasial utbildning har minskat över tid, både inom – men framför allt mellan – födelsekohorterna. Vid 40 års ålder var andelen män födda 1950 med förgymnasial utbildning 26,4 procent, medan andelen kvinnor var 20,4 procent. För individer födda 1980 var motsvarande andel 8,4 procent för män och 4,7 för kvinnor. Att andelen med förgymnasial utbildning minskar något med stigande ålder inom olika kohorter tyder på att kompletterande utbildning, omskolning och kompetensutveckling har skett senare i livet.

DIAGRAM 5.7 Andel kvinnor och män med förgymnasial utbildning efter ålder.
För individer födda 1950, 1960, 1970, 1980 och 1990.

Källa: SCB och egna beräkningar

Bilaga Fakta om rapporten

Bakgrund

I juni 2022 lämnade kommissionen för jämställda livsinkomster in sitt slutbetänkande ”Minska Gapet”. Som ett resultat av kommissionens förslag fick Medlingsinstitutet i uppdrag att göra en rapport med jämställdhetsanalyser av inkomstskillnader mellan kvinnor och män. Analysen skulle beakta samtliga inkomster som påverkar individers disponibla inkomster och den skulle beskriva inkomstskillnader i olika grupper i befolkningen. Analysen publicerades i juni 2023 som **Inkomstskillnader mellan kvinnor och män**.

I Medlingsinstitutets regleringsbrev för 2024 och 2025 har regeringen gett i uppdrag åt myndigheten att göra fortsatta jämställdhetsanalyser av inkomstskillnader mellan kvinnor och män. Denna rapport utgör den huvudsakliga rapporteringen av regeringsuppdraget för 2025.

Avgränsningar och definitioner

Populationsavgränsning

Den del av befolkningen som inkluderas i rapporten är avgränsad enligt följande så att personerna som ingår uppfyller följande kriterier:

- Helårsfolkbokförda
- Ingår i hushåll med disponibel inkomst skild från 0
- Individer 20 år eller äldre

De två första kriterierna syftar till att undvika att personer som inte är bosatta i Sverige hela året eller som utvandrat snedvrider resultaten.

En skillnad i rapporterna avseende 2022 och 2023 jämfört med den första rapporten om inkomstskillnader är att i den användes åldersavgränsningen 15–74 år för den huvudsakliga redovisningen. Detta gjordes för att lägga presentationen i linje med den åldersavgränsning som görs i SCB:s statistikprodukt Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS).

I rapporterna avseende 2022 och 2023 har åldersavgränsningen justerats till att inkludera samtliga individer som är 20 år eller äldre under det aktuella året. Detta har ett antal fördelar

- Det huvudsakliga måttet på inkomstskillnaden mellan kvinnor och män inkluderar nu fullt ut de skillnader som finns i den äldre delen av befolkningen.
- På motsvarande sätt inkluderas inte inkomster från personer som inte kan förväntas vara självförsörjande.

Inkomstbegrepp

Det huvudsakliga inkomstbegreppet som används i rapporten är **individuell disponibel inkomst** (även benämnt nettoinkomst). Det är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster och ersättningar minus skatt och övriga negativa transfereringar som återbetalt studielån och betalt underhåll.

Begreppet omfattar hela den inkomst som en individ kan disponera efter skatt. Det är därför ett lämpligt inkomstbegrepp att använda för att jämföra inkomster mellan grupper av individer, till exempel kvinnor och män.

I kapitlet om livsinkomster används **sammanräknad förvärvsinkomst**. I detta inkomstmått ingår inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet, före skatt. Inkomst av tjänst är i sin tur ett brett inkomstslag som omfattar lön, pension och skattepliktiga ersättningar som sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och så vidare.

Skattefria ersättningar, till exempel studiemedel, ekonomiskt bistånd och barnbidrag, ingår däremot inte. Kapitalinkomst ingår inte heller.

Redovisningsgrupper

Arbetsmarknadsstatus

BAS, Befolkningens arbetsmarknadsstatus är en statistikprodukt där befolkningen delas in i sex olika kategorier utifrån deras position på arbetsmarknaden (sysselsatt, arbetslös, studerande, pensionär, sjuk och övrig). Syftet med produkten är att med hjälp av administrativa data beskriva arbetsmarknadsläget samt utvecklingen över tid.

Till grund för klassificeringen i BAS används uppgifter som är inhämtade av SCB från Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Bolagsverket, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, men även från andra myndigheter såsom Socialstyrelsen och Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Den huvudsakliga målvariabeln i BAS är arbetsmarknadsstatus som anger om en person är sysselsatt, arbetslös, studerande, pensionär eller sjuk. Personer som inte kan placeras i någon av dessa grupper samlas i gruppen övriga. Målvariabeln definieras utifrån tidsperioden månad vilket till exempel innebär att gruppen sysselsatta innehåller de personer som någon gång under månaden har varit sysselsatta.

Sysselsatta - En person klassificeras som sysselsatt om minst ett av följande kriterier är uppfyllda:

- Har under månaden fått en utbetalning av ersättning för arbete som är underlag för arbetsgivaravgifter enligt Skatteverkets arbetsgivardeklaration på individnivå (AGI).
- Bedöms under månaden driva ett verksamt företag som enskild näringsidkare, handels- eller kommanditbolagsdelägare. Bedömningen om en egenföretagare anses vara verksam eller inte baseras på information från Skatteverket och aktivitetsstatus från SCB:s Företagsregister.
- Har under minst en av de elva månader som föregår referensmånaden fått utbetalning av ersättning för arbete som är underlag för arbetsgivaravgifter enligt AGI. Har dessutom fått utbetald ersättning från Försäkringskassan under samtliga efterföljande månader fram till och med referensmånaden.

Arbetslösa - En person klassificeras som arbetslös om den inte definierats som sysselsatt och varit inskriven som arbetslös hos Arbetsförmedlingen som öppet arbetslös eller sökande i program med aktivitetsstöd någon gång under månaden. Arbetsmarknadsstatusen arbetslös erhålls dessutom endast om personen är i åldern 16–64 år per den sista dagen i månaden.

Studerande - En person klassificeras som studerande om den inte klassificerats som vare sig sysselsatt eller arbetslös och samtidigt uppfyller något av följande:

- Har under månaden fått utbetalning från CSN av typen studiestöd, studiehjälp eller studiestartsstöd eller utbetald aktivitetsersättning från Försäkringskassan för förlängd skolgång.

Pensionär – En person som klassificeras som pensionär har inte klassificerats som sysselsatt, arbetslös eller studerande enligt ovan och har under månaden enligt uppgift från Pensionsmyndigheten fått utbetalning av typen inkomstpension, tilläggs pension, garantipension, premiepension, bostadstillägg till pensionärer eller äldreförsörjningsstöd.

Sjuk - En person som klassificeras som sjuk har inte klassificerats i någon av ovanstående grupper och har under månaden fått utbetald ersättning från Försäkringskassan av typen sjukersättning, aktivitetsersättning (förutom för förlängd skolgång), sjukpenning, rehabiliteringspenning, arbets- eller yrkesskadesjukpenning, smittbärappenning eller ersättning till riskgrupp.

Övrig - En person som klassificeras som övrig har inte klassificerats till någon av arbetsmarknadsstatusarna sysselsatt, arbetslös, studerande, pensionär eller sjuk.

Anställda och företagare

Som beskrivits ovan klassas personer enligt BAS som sysselsatta av två huvudsakliga anledningar. För den största gruppen på grund av att det för individen finns en inrapporterad arbetsgivardeklaration (AGI-uppgift) för den aktuella referensmånaden (i detta fall december 2023), dessa blir normalt sett klassade som anställda. Merparten av de resterande sysselsatta blir klassade som sysselsatta genom att de bedöms driva ett aktivt företag under månaden.

Värt att notera är att personer både kan ha en AGI-uppgift och driva företag under den aktuella månaden. I dessa fall, då personen alltså både är verksam som företagare och anställd, klassificeras individen enligt den del som genererar störst inkomst.

Vidare kan företagen delas in i två undergrupper utifrån om de bedriver sin verksamhet i form av aktiebolag eller inte. Denna klassning görs med hjälp av information om juridisk form som hämtats från SCB:s Företagsdatabas (FDB). I registret finns olika företagsformer registrerade (exempelvis enskild näringsverksamhet, handels-/kommanditbolag och aktiebolag). Med hjälp av variabeln juridisk form går det att dela upp de individer som bedöms vara företagare i AB ägare respektive Ej AB ägare.

Anställda efter sektor och personalkategori

Utifrån information från olika källor går det även att dela in gruppen anställda efter vilken sektor de är anställda i, samt dela upp gruppen anställda inom privat sektor efter *personalkategori*. Med variabeln *sektorkod* hämtad från SCB:s Företagsdatabas (FDB), går det att dela in de sysselsatta efter vilken sektor de är anställda inom (privat sektor, kommuner, regioner, staten). Utifrån information från SCB:s Yrkesregister går det även att dela upp de anställda i privat sektor efter *personalkategori* (arbetare respektive tjänstemän).¹²

Uppdelningen efter personalkategori (arbetare respektive tjänstemän) följer den som görs i Medlingsinstitutets lönestrukturstatistik för privat sektor. Personalkategori definieras efter fackligt löneavtalsområde. Anställda inom LO-förbundens löneavtalsområde klassas som arbetare och övriga anställda klassas som tjänstemän. Från och med 2014 års undersökning klassificeras personalkategori (arbetare/tjänstemän) utifrån vilken yrkeskod som den anställda har.

Utbildningsnivå

För att dela in befolkningen efter utbildningsnivå används Svensk utbildningsklassifikation (SUN 2020). Baserat på uppgifter på tresiffernivå kodas en grov utbildningsnivå med grupperna förgymnasial utbildning (nivå 1–2), gymnasial utbildning (nivå 3), kort eftergymnasial utbildning (nivå 4) och lång eftergymnasial utbildning (nivå 5–6).

Datamaterial

Underlag till rapporten utgörs främst av två huvudsakliga källor framtagna av SCB som bearbetats av Medlingsinstitutet. För inkomstuppgifterna används uppgifter från Inkomst- och Taxeringsregistret (IoT). Till dessa uppgifter har information från ett flertal andra källor kopplats på:

- Uppgift om individens arbetsmarknadsstatus har hämtats från Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) (Definitiv årsversion). Uppgiften bygger på november månads uppgift.
- Uppgift om individens utbildning har hämtats från utbildningsregistret (UREG).
- Uppgift om individens födelseland och vistelsetid har hämtats från Registret över totalbefolkningen (RTB).
- Uppgift om yrke har hämtats från Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA).

För beräkningar av inkomstskillnader inom hushåll i kapitel 3 och beräkning av livsinkomster i kapitel 4 och 5 har ytterligare databearbetning gjorts av SCB på uppdrag av Medlingsinstitutet.

¹² Yrkesregistret är ett register på individnivå som ger årlig information om den arbetande befolkningens yrkesfördelning. Registret bygger på yrkesuppgifter från ett tjugotal olika källor, varav de viktigaste är lönestrukturstatistiken, arbetsgivarorganisationer samt yrkesenkät till arbetsgivare.

MEDLINGS-
INSTITUTET

Medlingsinstitutet

Box 1236

111 82 Stockholm

Telefon: 08-545 292 40

info@mi.se

Webbplats: www.mi.se